

ನೇಸರು

ತಿಂಗಳೋಲೆ

ಮೈಸೂರು ಅಸೋಸಿಯೇಷನ್ ಮುಂಬೈ

NESARU TINGALOLE

Vol XVII - 12

ಜನವರಿ 2000

ಈ ಸಂಚಿಕೆಯಲ್ಲಿ

ಸಂಪಾದಕ ಮಂಡಳಿ

ಕೆ. ರಘುನಾಥ್

ಸುಮಾ ದ್ವಾರಕಾನಾಥ್

ಭವಾನಿ ಚಂದ್ರಶೇಖರ್

ರಮಾ ಕೃಷ್ಣಸ್ವಾಮಿ

ರೀಲಾ ಜೋಯಿಸ್

ಕೆ. ಮಂಜುನಾಥಯ್ಯ

ಎಂ.ಎ.ಎನ್. ಪ್ರಸಾದ್

ಕನ್ನಡ ಕಲಾಕೇಂದ್ರದ ನಾಟಕೋತ್ಸವ

ಗಿರೀಶ್ ಕಾರ್ನಾಡ್ ನಾಟಕೋತ್ಸವ

ನಾಗ ಮಂಡಲ :

ರಂಗ ಪ್ರಯೋಗದ ಪ್ರಯೋಗದ ಭಿನ್ನ ಸಾಧ್ಯತೆಗಳು

ನಾಗ ಮಂಡಲ : ಅನಿಸಿಕೆಗಳು

ಸಂಭಾಷಣೆಯಲ್ಲಿ ಬಿ. ಜಯಶ್ರೀ

An E-Mail Fron Vishwas Sahara Budde

ನಮ್ಮ ಮನೆಯ ದೀಪ

ಸುತ್ತ-ಮುತ್ತ

● ರಮಾ ಕೃಷ್ಣ 3

● ರಮಾ ಕೃಷ್ಣ 4

● ಡಾ| ಜಿ. ಎನ್. ಉಪಾಧ್ಯ 11

● ರೇಖಾ ಎನ್.ವಿ. 12

● ರೇಖಾ ಎನ್.ವಿ. ಮತ್ತು

ಡಾ| ಜಿ. ಎನ್. ಉಪಾಧ್ಯ 14

● Vishwas Sahara Budde 15

● ಡಾ. ಹಾ.ಮಾ.ನಾ. 16

18-19

The Mysore Association, Mumbai

393, Bhaudaji Road, Matunga, Mumbai-400 019.

Tel.: 402 46 47 • Grams: "KARUNADU"

**PROGRAMME FOR
JANUARY &
FEBRUARY 2000**

Jan. 26, 7.00 p.m.

**PRIZE DISTRIBUTION
&
CONTRIBUTORY DINNER**

Feb. 9 : Maghi Ganapati Pooja
6.00 p.m. Onwards
and Satyanarayana Pooja
followed by Prasada Viniyoga

Sevartha : Rs. 101/-

**For details contact
Office of the Association**

Four Scenes from 'Hayavadana' (Kannada)

ಕನ್ನಡ ಕಲಾಕೇಂದ್ರದ ನಾಟಕೋತ್ಸವ

ತಾ. 13-11-99 ಹಾಗೂ 14ರಂದು ಕನ್ನಡ ಕಲಾಕೇಂದ್ರ ಮುಂಬೈ ಇವರು ತಮ್ಮ ನಾಟಕೋತ್ಸವದ ಅಂಗವಾಗಿ 6 ಮಕ್ಕಳ ನಾಟಕಗಳನ್ನು ಮೈಸೂರು ಅಸೋಸಿಯೇಷನ್‌ನಲ್ಲಿ ಪ್ರದರ್ಶಿಸಿದರು. ಮೊದಲ ನಾಟಕ 'ಯಾರಿಗೆ ಯಾರುಂಟು?' ಗೋರೆಗಾಂವ್‌ನ ಮಕ್ಕಳು ಶ್ರೀಮತಿ ಸತ್ಯಭಾಮಾ ನಿಡುವಣ್ಣಾಯ ಇವರ ನಿರ್ದೇಶನದಲ್ಲಿ ಪ್ರದರ್ಶಿಸಿದರು.

ಇವರು ಈ ನಾಟಕದಲ್ಲಿ ಅನೇಕ ನ್ಯೂನತೆಗಳನ್ನು ತೆಗೆದುಕೊಂಡು ಪರಿಹಾರ ಹುಡುಕಲು ಪ್ರಯತ್ನಿಸಿ ದ್ದಾರೆ. ನ್ಯೂನತೆಗಳು ಹಾಗೂ ಪರಿಹಾರ ಇದೇ ನಾಟಕದ ವಸ್ತು.

ಮೊಟ್ಟ ಮೊದಲಿಗೆ 1971ರ ಭಾರತದ ಪಾಕ್ ಯುದ್ಧದಲ್ಲಿ ಮಡಿದ ಯೋಧನ ತಂದೆ ಸರ್ಕಾರದ ಹಾಗೂ ಅಧಿಕಾರಿಗಳ ಬೇಜವಾಬ್ದಾರಿಯಿಂದ ಯಾವುದೇ ಧನಸಹಾಯವಾಗಲೀ ಪರಿಹಾರವಾಗಲೀ ದೊರೆಯದೆ ತನ್ನ ವೃದ್ಧಾಪ್ಯದಲ್ಲಿ ಭಿಕ್ಷುಕನಾಗುತ್ತಾನೆ. ಇವನೇ 'ಅಜ್ಜ' ಸ್ವಾತಂತ್ರ್ಯ ಭಾರತದಲ್ಲಿ ಇಂತಹ ಪರಿಸ್ಥಿತಿ ನಮ್ಮ ಸೈನಿಕ ಕುಟುಂಬಗಳಿಗೆ ಬಂದಲ್ಲಿ ಭಾರತೀಯರೆಲ್ಲರೂ ತಲೆತಗ್ಗಿಸಬೇಕಾದ ವಿಷಯವೇ ಸರಿ !

ಅಜ್ಜನಿಗೆ ಕರುಣೆ ತೋರಿಸುವವರಲ್ಲಿ ಮಲತಾಯಿಯ ಹಿಂಸೆಯಿಂದ ಓದಲೂ ಆಗದೆ ಮಮತೆಯ ಸೆಲೆಯೂ ಕಾಣದೆ ಅಜ್ಜನ ವಾತ್ಸಲ್ಯ ಕಾಣುವ ರಾಮು, ಮತ್ತೊಬ್ಬ ಅಜ್ಜನ ಯೋಗಕ್ಷೇಮ ನೋಡುವ ಚಾ ವಾಲಾ ಹುಡುಗ ಚಂದು ಇಲ್ಲಿ ಆದರ್ಶಪ್ರಾಯರಾಗಿದ್ದಾರೆ.

ಎರಡನೆಯ ಸಮಸ್ಯೆ ದಷ್ಟ ಪುಷ್ಟವಾಗಿದ್ದೂ ದುಡಿದು ತಿನ್ನಲು ಸಾಧ್ಯವಿದ್ದರೂ ಭಿಕ್ಷೆಬೇಡುವ ಭಿಕ್ಷುಕರು.

ಮೂರನೆಯದಾಗಿ ಮಕ್ಕಳಿಗೆ ಒಳ್ಳೆ ನಡತೆ ಕಲಿಸಬೇಕಾದ ತಂದೆತಾಯಿಗಳು ತಮ್ಮನ್ನೇ ಮಕ್ಕಳು ಅನುಕರಿಸುತ್ತಾರೆಂಬ ಪರಿಚ್ಛಾನವಿಲ್ಲದೆ ಮಕ್ಕಳಿಗೆ ದುರ್ವಿದ್ಯೆ ಕಲಿಯಲು ಪ್ರೇರೇಪಿಸುವವರು.

ನಾಲ್ಕನೆಯದಾಗಿ ಇಂಗ್ಲಿಷ್ ವ್ಯಾಪೋಹಕ್ಕೆ ಒಳಗಾಗಿ ತಮ್ಮ ಮಕ್ಕಳಿಗೆ ಮಾತೃಭಾಷೆಯ ಪರಿಚಯವೇ ಇಲ್ಲದಂತೆ ಮಾಡುವ ತಂದೆ ತಾಯಿಗಳು.

ಐದನೆಯದಾಗಿ ಸಮಾಜ ಸೇವೆಯೇ ತಮ್ಮ

ಧ್ಯೇಯವೆಂದು ಶಪಥ ಮಾಡಿ ಡಿಗ್ರಿ ಪಡೆದು ಬಡವರನ್ನು ಕಂಡರೆ ಮುಖ ತಿರುಗಿಸುವ ಡಾಕ್ಟರುಗಳು.

ಸತ್ತ ಅಜ್ಜ ಸಾಕಷ್ಟು ಹಣ ಇಟ್ಟಿದ್ದಾನೆಂದು ತಿಳಿದಾಗ ಆ ಹಣಕ್ಕೆ ಬಾಯಿಬಿಡುವ ಪೋಲಿಸರು ಮತ್ತು ಮುನಿಸಿಪಾಲಿಟಿ ನೌಕರರು. ಈ ಎಲ್ಲ ಸಮಸ್ಯೆಗಳ ಮಧ್ಯೆ ಪರಿಹಾರವಾಗಿ ಗೆಳೆಯ, ಗೆಳತಿಯರು ಹಾಗೂ ಒಬ್ಬ ಸಮಾಜ ಸೇವಕಿಯ ಪ್ರವೇಶ ಅಜ್ಜ ಬರೆದಿಟ್ಟ ಉಯಿಲಿನಂತೆ ಚಂದು ಹಾಗೂ ರಾಮುವಿನ ವಿದ್ಯಾಭ್ಯಾಸಕ್ಕೆ ಅಜ್ಜನ ಹಣವನ್ನು ಫೋನ್‌ಫೀಸಿನಲ್ಲಿ ಇಟ್ಟು ಇಬ್ಬರಿಗೂ ಹಣದೊರಕುವಂತೆ ಮಾಡಿ ತನ್ನ ಹಣದಲ್ಲಿ ಅಜ್ಜನ ಶವಸಂಸ್ಕಾರ ಮಾಡಿಸುವ ನಿರ್ಮಲಾ ದೇವಿ ಸಮಾಜದಲ್ಲಿ ನಾನಾ ಸ್ವಾರ್ಥ ಹಾಗೂ ಕುಂದು ಕೊರತೆಗಳ ನಡುವೆ ಪರಿಹಾರವನ್ನು ಸೂಚಿಸಿದ್ದಾರೆ ಲೇಖಕರು.

ಭಿಕ್ಷುಕಿ, ಅಜ್ಜ, ನಿರ್ಮಲಾ ದೇವಿಯ ಪಾತ್ರದ ಮಕ್ಕಳು, ಗಮನ ಸೆಳೆದರು.

ಎರಡನೆಯ ನಾಟಕ 'ಚಂದ್ರಹಾಸ' ಶ್ರೀಮತಿ ವತ್ಸಲಾರಾವ್ ಬರೆದು ಸುಮನ್ ಚಿಂಪ್ಲನ್‌ಕರ್ ನಿರ್ದೇಶಿಸಿದ ನಾಟಕ. ಎಲ್ಲರಿಗೂ ತಿಳಿದ ಪೌರಾಣಿಕ ಕಥೆಯಾದರೂ ಮಕ್ಕಳಲ್ಲಿ ಒಂದು ಸ್ಪೂರ್ತಿ ಚಿಟುವಟಿಕೆ ಇದ್ದು ನಾಟಕ ಚೆನ್ನಾಗಿ ಮೂಡಿ ಬಂತು. ಪುಟಾಣಿ ಚಂದ್ರಹಾಸ ಹಾಗೂ ಅವನ ಸಂಗಡಿಗರಾದ ಕೆಲವು ಮಕ್ಕಳು ತುಂಬಾ ಚೂಟಿಯಾಗಿ ಅಭಿನಯಿಸಿದರು. ಪುಟಾಣಿ ಚಂದ್ರಹಾಸ (ಶಿಶು ಚಂದ್ರಹಾಸ) ಮದನ, ದುಷ್ಯಬುದ್ಧಿ ಪಾತ್ರದ ಮಕ್ಕಳು ಗಮನ ಸೆಳೆದರು.

ಮೂರನೆಯ ನಾಟಕ 'ಚಿಟ್ಟಕ್ಕೆ ಚಳಿಯಾದರೆ' ಬೆಟ್ಟಕ್ಕೆ ಚಳಿಯಾದರೆನು ಹೊದಿಸುವರು? ಬಯಲು ಬೆತ್ತಲಾದರೆನು ತೊಡಿಸುವರು ಎಂಬ ವಚನವನ್ನು ಹಿನ್ನೆಲೆಯಾಗಿ ಹಾಡಲಾಯ್ತು. ನಾಟಕದ ಹೆಸರಿಗೂ, ತೆಗೆದುಕೊಂಡ ಕಥೆಗೂ, ಒಂದಕ್ಕೊಂದು ಸಂಬಂಧ ಕಂಡುಬರಲಿಲ್ಲ. ಮುಗ್ಧ ಮಕ್ಕಳು ಎಲ್ಲರನ್ನು ಅಥವಾ ಎಲ್ಲವನ್ನೂ ತವ್ನೊಂದಿಗೆ ಕಡ್ಡಾಯವಾಗಿ ಸ್ಪಂದಿಸುವಂತೆ ಮಾಡುತ್ತಾರೆ ಎಂದು ಅರ್ಥೈಸಬಹುದು. ಕಳ್ಳ, ನಾಚ್‌ವಾಲಿ (ಶಿಲಾಬಾಲಿಕೆ) ಮಗ, ಮೋಡಣ್ಣ, ಕೆಂಪಣ್ಣ (post box) ಎಲ್ಲರನ್ನೂ ತನ್ನೊಟ್ಟಿಗೆ ಸ್ಪಂದಿಸಿದಂತೆ ಮಾಡಿದ

ಚಾಲೂಕಿ ಅದ್ಭುತಳೇ ಸೈ ! ಚಾಲೂಕಿ ಪಾತ್ರವಹಿಸಿದ್ದ ಹುಡುಗಿ ನಿಜಕ್ಕೂ ಚಾಲೂಕಾಗಿ ತನ್ನ ಪಾತ್ರ ನಿರ್ವಹಿಸಿ ಎಲ್ಲರ ಗಮನ ಸೆಳೆದಳು. ಗಮನ ಸೆಳೆದ ಮತ್ತೊಂದು ಪಾತ್ರ ನಾಚ್‌ವಾಲಿ ಮತ್ತು ಶಾಲಾ ಮಕ್ಕಳು.

ಎರಡನೆಯ ದಿನ ಮೊದಲು ಪ್ರದರ್ಶಿತವಾದ ನಾಟಕ 'ಪುರಂದರ ದಾಸ' : ಈ ನಾಟಕವನ್ನು B.S.K.B. ಮಕ್ಕಳು ಪ್ರದರ್ಶಿಸಿದರು. ಇದೊಂದು ಸಂಗೀತ ಪ್ರಧಾನ ನಾಟಕ ಮಹಾವಿಷ್ಟು, ಲಕ್ಷ್ಮಿ, ಶೀನಪ್ಪನಾಯಕ ಹಾಗೂ ಪುರಂದರದಾಸರಾಗಿ, ಗುಮಾಸ್ತನಾಗಿ ಪಾತ್ರವಹಿಸಿದ್ದ ಮಕ್ಕಳು ಚೆನ್ನಾದ ಅಭಿನಯ ನೀಡಿದರು. ಶೃತಿ ಚ್ಚಾನವಿದ್ದ ಹುಡುಗನಿಗೆ ದಾಸರ ಪಾತ್ರ ಕೊಟ್ಟಿದ್ದರು. ಕೆಲ ಹಾಡುಗಳನ್ನು ಅವನೇ ಹಾಡಿದ ಹಿನ್ನೆಲೆ ಗಾಯನ ವಿಲ್ಲದೇ ಅವನೇ ಹಾಡಿದ್ದರೆ ಇನ್ನೂ ಚೆನ್ನಾಗಿತ್ತು. ಮಕ್ಕಳ ನಾಟಕ ಮಕ್ಕಳು ಹೇಗೆ ಹಾಡಿದರು ಚೆನ್ನವೇ ! ಪುರಂದರ ದಾಸರ ಕೆಲ ಪದಗಳಿಗೆ ಸನ್ನಿವೇಷಗಳನ್ನು ಹುಟ್ಟು ಹಾಕಿದ್ದರು. ಅದರಲ್ಲಿ ಕೆಲ ಸನ್ನಿವೇಶ ಕೃತಕವೆನ್ನಿಸುವಂತಿತ್ತು. (ತಾರಕ್ಕ ಬಿಂದಿಗೆ, ನಗೆಯು ಬರುತ್ತಿದೆ) ಪುರಂದರದಾಸರನ್ನು ತೋರಿಸಬೇಕಿತ್ತು. ಮಕ್ಕಳು ತಂತಮ್ಮ ಪಾತ್ರಗಳನ್ನು ಚೆನ್ನಾಗಿ ನಿರೂಪಿಸಿದರು.

ಎರಡನೆಯ ನಾಟಕ 'ಪ್ರಜಾತಂತ್ರ' ಬಾಲಚಂದರ್‌ರವರು ಬರೆದು ಡಾ. ಜಿ.ವಿ. ಕುಲಕರ್ಣಿಯವರು ನಿರ್ದೇಶಿಸಿದ ನಾಟಕ ಉತ್ತಮ ನಾಟಕ.

ಮುನಿಸಿಪಾಲಿಟಿ ನೌಕರರ ಮುಷ್ಕರದ ಕಾಲದಲ್ಲಿ ರಸ್ತೆಯಲ್ಲಿ ಸತ್ತು ಬಿದ್ದ ನಾಯಿ ಎತ್ತುವವರಿಲ್ಲದೆ ಎಲ್ಲರ ಕಿರಿಕಿರಿಗೆ ಕಾರಣವಾಗುತ್ತದೆ. ಅದನ್ನು ಕಂಡು ನಾನಾ ವರ್ಗದ ನಾನಾ ವೃತ್ತಿಯ ಜನ ನಾನಾ ಪ್ರತಿಕ್ರಿಯೆ ವ್ಯಕ್ತಪಡಿಸುತ್ತಾರೆ. ಕೊನೆಗೆ ಒಬ್ಬ ಬಡ ಕೂಲಿಕಾರ ಕರ್ತವ್ಯ ಪರಾಯಣತೆಯಿಂದ ಅದನ್ನು ಹೂಳುತ್ತಾನೆ. ಇದು ನಾಟಕದ ಕಥಾ ವಸ್ತು.

ಭಾರತಕ್ಕೆ ಸ್ವಾತಂತ್ರ್ಯ ಬಂದು 1/2 ಶತಮಾನಕ್ಕೂ ಹೆಚ್ಚು ಕಾಲವಾಯ್ತು. ನಮ್ಮ ದೇ ಆದ ಸಂವಿಧಾನವನ್ನು ತಂತಮ್ಮ ಹಕ್ಕು ಬಾಧ್ಯತೆಗಳನ್ನು ಅರಿತವರಿದ್ದಾರೆ. 25% ಭಾಗವಾದರೂ ಸಂವಿಧಾನದ ಬಗ್ಗೆ ಮಾತನಾಡುವ ಶಕ್ತಿ ಉಳ್ಳವರಾಗಿದ್ದಾರೆ. ಆದರೆ ಭಾರತದ ನಾಗರಿಕನ ಕರ್ತವ್ಯದ ಬಗ್ಗೆ ಯಾರಿಗೂ ತಿಳಿದಿಲ್ಲವೆಂದರೆ ಒಂದು ವಿಡಂಬನೆಯೇ ಸರಿ !

ಹಕ್ಕಿಗಾಗಿ ಹೋರಾಡುವ ನಾಗರಿಕರನ್ನು ಪ್ರತಿನಿತ್ಯ ಕಾಣುತ್ತೇವೆ. ಕರ್ತವ್ಯ ಪಾರಾಯಣರು ಅಷ್ಟೇ ಸಂಖ್ಯೆಯಲ್ಲಿ ಸಿಕ್ಕದಿರುವುದು ಭಾರತೀಯ ಹಾಗೂ ಭಾರತದ ದುರ್ದೈವ ಎನ್ನೋಣವೇ? ಹಕ್ಕು ಕರ್ತವ್ಯ ನಾಣ್ಯದ ಎರಡು ಮುಖ ಎಂದು ಭಾರತೀಯರಾದ ನಾವು ಎಂದು ತಿಳಿಯುತ್ತೇವೋ ಅಂದು. ಮಹಾತ್ಮ ಗಾಂಧಿಯವರ 'ರಾಮರಾಜ್ಯ'ದ ಕನಸು ನನಸಾಗುವುದಲ್ಲವೆ? ಎನ್ನಿಸಿತು ನಾಟಕ ನೋಡಿ ಆತ್ಮಾವಲೋಕನ ಮಾಡಿಸುವ ನಾಟಕ ಇದಾಗಿದೆ. ರಾಜಕೀಯ ಪುಡಾರಿಗೂ ಜನರಿಗೂ ಓಟಿನ ಸಂಬಂಧ ಅಷ್ಟೇ ! ಕಾರ್ಮಿಕ ನಾಯಕ ಕಮ್ಯೂನಿಸ್ಟ್ ರಾಜ್ಯಗಳ ಹೊಗಳಿಕೆ ಭಟ್ಟ ಧಾರ್ಮಿಕ ಪುಡಾರಿಗೆ ತನ್ನ ಮಡಿ ಮೈಲಿಗೆಯಲ್ಲಿ ಕೊರತೆಯಾದರೆ ಜನ ತನ್ನನ್ನು ಕೈಬಿಟ್ಟಾರಂಬ ಚಿಂತೆ.

ಸಮಾಜ ಸೇವಕಿಯರಿಗೆ ಹೇಗೆ ಪ್ರಚಾರಗಿಟ್ಟ ಸ ಬಹುದೆಂಬ ಆಲೋಚನೆ.

ವಕೀಲರಿಗೆ ಕಡ್ಡಾಯ ಕರ್ತವ್ಯದ ಬಗ್ಗೆ ಕಾನೂನು ಹೊರತರುವ ಆಲೋಚನೆ.

ಡಾಕ್ಟರು ಪ್ರಾಧ್ಯಾಪಕರು ಬುದ್ಧಿ ಜೀವಿಗಳಿಗೆ ಈ ದೇಶದ ಹೊಲಸು, ಭ್ರಷ್ಟಾಚಾರದಿಂದ ದೂರ ಬಹುದೂರ ವಿದೇಶಗಳಿಗೆ ಓಡಿ ಹೋಗುವಂತೆ ಪತ್ರಿಕಾ ವರದಿಗಾರರಿಗೆ ಅನಾಮಧೇಯ ಪತ್ರ ಬರೆದು ತನ್ನ ಕರ್ತವ್ಯ ಮುಗಿಸಿದ ತೃಪ್ತಿ.

ಆದರೆ ಇವರೆಲ್ಲಾ ಬಿಟ್ಟು ಕರ್ತವ್ಯದ ಹೊರೆಯನ್ನು ಬಡಕೂಲಿ ಭಾರ ಹೊತ್ತನೆ? ಎಂಬ ಆಶ್ಚರ್ಯವಾಗದಿರದು. ಹಾಗಾದರೆ ಭಾರತದ ಉದ್ಧಾರಕರ್ತ ಇವನೇ ಎನ್ನಲು ಅಡ್ಡಿ ಇಲ್ಲ !!

ಈ ನಾಟಕದಲ್ಲಿ ಕೆಲ ಮಕ್ಕಳು ತುಂಬಾ ಚೆನ್ನಾಗಿ ಅಭಿನಯಿಸಿದರು. ಕೆಲಮಕ್ಕಳು ಗಿಳಿಪಾಲದಂತೆ ಸಂಭಾಷಣೆ ಒಪ್ಪಿಸಿದರು.

ಕೊನೆಯದಾಗಿ ಡಾ. ಬಿ. ಆರ್. ಮಂಜುನಾಥ್‌ರವರು ನಿರ್ದೇಶಿಸಿದ ನಾಟಕ 'ಸಾಕಾರ' ಕಥೆ ಹಳೆಯದಾದರೂ ಅದರಲ್ಲಿ ಹೊಸತನ ತುಂಬಿ ಮಕ್ಕಳನ್ನು ತಯಾರು ಮಾಡಿದ್ದು ಡಾ. ಮಂಜುನಾಥ್‌ರವರ ವೈಶಿಷ್ಟ್ಯವೆನ್ನಬೇಕು. ಕಲ್ಲನ್ನಾದರೂ ತಿದ್ದಿ ರೂಪಿಸುವ ಕಲೆ ಹಾಗೂ ಜಾಣ್ಮೆ ಮಂಜುನಾಥ್‌ರವರದ್ದು. ತಮ್ಮ ತಮ್ಮ ಮಕ್ಕಳಷ್ಟೇ ಶ್ರಮವಹಿಸಿ ಸಹಕರಿಸಿದ ಮಕ್ಕಳ ತಾಯಂದಿರಿಗೂ ಶ್ರೇಯಸ್ಸು ಸಲ್ಲಬೇಕಾದ್ದೇ ! ಪುಟಾಣಿಗಳೆಲ್ಲಾ ಸಂಭ್ರಮದಿಂದ ತಮ್ಮ ತಮ್ಮ ಪಾತ್ರಗಳನ್ನು ಸಮರ್ಪಕವಾಗಿ ನಿರ್ವಹಿಸಿ ಉತ್ತಮವಾದ

(ಫುಟ 12ಕ್ಕೆ)

ಗಿರೀಶ್ ಕಾರ್ನಾಡ್ ನಾಟಕೋತ್ಸವ

ತಾ. 27-11-99ರಂದು ಮೈಸೂರು ಅಸೋಸಿಯೇಷನ್‌ನಲ್ಲಿ ಗಿರೀಶ್ ಕಾರ್ನಾಡರ ನಾಟಕೋತ್ಸವದ ಅಂಗವಾಗಿ ನಡೆದ ನಾಟಕಗಳಲ್ಲಿ ಮೊದಲ ದಿನ 'ಸಂಪದ' ನಾಟಕ ಮಂಡಲಿಯವರು ಶ್ರೀಮತಿ ಬಿ. ಜಯಶ್ರೀಯವರ ನಿರ್ದೇಶನದಲ್ಲಿ 'ನಾಗಮಂಡಲ' ಎಂಬ ಜಾನಪದ ಹಿನ್ನೆಲೆಯುಳ್ಳ ನಾಟಕವನ್ನು ಅಭಿನಯಿಸಿದರು. ಸ್ಥಿತಿವಂತನಾದ ಅಪ್ಪಣ್ಣ, ಒಬ್ಬಂಟಿ, ವಿವಾಹವಾಗಿ ರಾಣಿಯನ್ನು ಮನೆಗೆ ಕರೆತರುತ್ತಾನೆ. ರಾಣಿ ಎಳೆಹರೆಯದ ಮುಗ್ಧ ಹೆಣ್ಣು ತೌರಿನ ಸ್ನೇಹ, ಪ್ರೀತಿ ತೊರೆದು ಬಂದ ರಾಣಿಗೆ ಅಪ್ಪಣ್ಣನಿಂದ ದೊರೆತದ್ದು ಶೂನ್ಯ, ಅಪ್ಪಣ್ಣ ರಾಣಿಯೊಂದಿಗೆ ಮಧ್ಯಾನ್ಯ ಊಟ, ಸ್ನಾನಕ್ಕೆ ಮನೆಗೆ ಬಂದಾಗ ಎಷ್ಟುಬೇಕೋ ಅಷ್ಟೇ ಮಾತನಾಡುತ್ತಾನೆ. ಊಟ ಮಾಡಿ ಮನೆ ಬಿಡುವಾಗ ರಾಣಿಯನ್ನು ಮನೆಯಲ್ಲಿ ಕೂಡಿ ಬೀಗ ಹಾಕಿ ಹೋದರೆ ರಾಣಿ ಮನೆಯಲ್ಲಿ ಒಂಟಿ ಅಪ್ಪಣ್ಣ ಮತ್ತೆ ಮಧ್ಯಾಹ್ನ ಊಟಕ್ಕೇ ಬರುವುದು. ಏಕಾಂಗಿಯಾಗಿ ರಾಣಿ ಅನುಭವಿಸಿದ ಮಾಸಿಕ ನೋವು ಅಪಾರ. ಊರಿನ ಹಿರಿಹೊಗಳೆ ಹುಟ್ಟು ಕುರುಡಿ ಕುರುಡವು ಅಪ್ಪಣ್ಣನ ತಾಯಿಯ ಸ್ನೇಹಿತೆ, ರಾತ್ರಿ ರಾಣಿಯನ್ನು ಹುಡುಕಿ ಬಂದು ರಾಣಿಗೆ ಗಂಡನನ್ನು ವಶಪಡಿಸಿಕೊಳ್ಳುವ ಬೇರು ಕೊಡುತ್ತಾಳೆ. ಆ ಬೇರನ್ನು ತೇದು ಸಾರಿನಲ್ಲಿ ಬೆರೆಸಿದಾಗ ಸಾರು ರಕ್ತಮಯವಾಗುತ್ತದೆ. ರಾಣಿ ಆ ಸಾರನ್ನು ಗಂಡನಿಗೆ ಬಡಿಸಲು ಹೆದರಿ ಮನೆ ಅಂಗಳದಲ್ಲಿ ಬೆಳೆದು ನಿಂತಿದ್ದ ಹುತ್ತಕ್ಕೆ ಸುರಿಯುತ್ತಾಳೆ. ಹುತ್ತದಲ್ಲಿದ್ದ ನಾಗಪ್ಪ (ಹಾವು) ಅ ಸಾರಿನಿಂದ ಪ್ರಭಾವಿತನಾಗಿ ರಾತ್ರಿ ವೇಳೆ ಅಪ್ಪಣ್ಣನಿಲ್ಲದಾಗ ಅಪ್ಪಣ್ಣನಂತೆಯೇ ರೂಪ ತಳೆದು ರಾಣಿಗೆ ಎಲ್ಲಾ ಸುಖ ಸಂತೋಷ ನೀಡುತ್ತಾನೆ. ರಾಣಿ ಹಗಲಿನ ಉರಿಮೋರೆ ಗಂಡಿಗೂ ರಾತ್ರಿ ಬರುವ ನಗೆ ಮೊಗದ ಗಂಡನಿಗೂ ವ್ಯತ್ಯಾಸ ಕಂಡರೂ ಅರ್ಥಮಾಡಿಕೊಳ್ಳದಾಗುತ್ತಾಳೆ. ನಾಗಪ್ಪ ರಾತ್ರಿ ಸುಖ ಬೆಳಕು ಹರಿಯುವ ಸಮಯದಲ್ಲಿ ಮನೆಯಿಂದ ಹೊರಬೀಳುತ್ತಾನೆ. ರಾಣಿಗೆ ಯಾವುದಕ್ಕೂ ಕಾರಣ ಕೇಳಬೇಡಾ ಎಂಬ ಆಜ್ಞೆ ಗಂಡನದಾದರೆ (ಅಪ್ಪಣ್ಣ) ರಾತ್ರಿಯ ಗಂಡ (ನಾಗಪ್ಪ)ನೂ ಸಹ ಅವಳಿಗೆ ಇದೇ ಬೇಡಿಕೆ ಸಲ್ಲಿಸುತ್ತಾನೆ. ಹಾಗೂ ತಾನು ಹೊರಗೆ ಹೋಗುವಾಗ ಕಿಟಕಿಯಿಂದಾಗಲೀ ಬಾಗಿಲಿ ನಿಂದಾಗಲೀ ನೋಡಬಾರ ದೆಂಬ ಬೇಡಿಕೆಯನ್ನೂ ಸೇರಿಸುತ್ತಾನೆ. ಕುರುಡವು ಮತ್ತವಳ ಮಗನ

ಸುಳಿದಾಟ ಮನೆ ಹತ್ತಿರ ಕಂಡ ಅಪ್ಪಣ್ಣ ಅವರನ್ನು ನಿಯಂತ್ರಿಸಲು ಬೇಟೆನಾಯಿ ತಂದು ಕಟ್ಟುತ್ತಾನೆ. ನಾಯಿ ಹಾವು ಕಡಿಮೆ ಸತ್ಯಾಗ ಮುಂಗುಸಿ ತರುತ್ತಾನೆ. ಮುಂಗುಸಿಗೂ ಹಾವಿಗೂ ಕಾದಾಟವಾಗುತ್ತದೆ. ಮುಂಗುಸಿಯೂ ಸಾಯುತ್ತದೆ. ಮುಂಗುಸಿಯೊಂದಿಗೆ ಹೋರಾಡಿದ ನಾಗಪ್ಪ ತನ್ನ ಗಾಯ ಮಾಯವರೆಗೆ 15ದಿನ ಬರುವುದಿಲ್ಲ. ಬಂದಾಗ ಮೈ ತುಂಬಾ ಗಾಯದ ಕಲೆ ಕಂಡ ರಾಣಿ ಏನೂ ಕೇಳಲಾರಳು. ಹಗಲಿನಲ್ಲಿ ಬರುವ ಗಂಡನಿಗೆ ಆ ಕಲೆ ಇಲ್ಲ ಆದರೂ ರಾಣಿ ಮೌನ. 5,6 ತಿಂಗಳ ನಂತರ ರಾಣಿ ಒಂದು ದಿನ ತಾನು ಗರ್ಭಿಣಿ ಎಂದು ನಾಗಪ್ಪನಲ್ಲಿ ಹೇಳುತ್ತಾಳೆ. ಇದನ್ನು ಕೇಳಿದ ನಾಗಪ್ಪ ದಿಕ್ಕಿಟ್ಟವನಂತೆ ಕೂರುತ್ತಾನೆ. ಮಾರನ ದಿನ ಈ ವಿಷಯ ಅಪ್ಪಣ್ಣನಿಗೆ ತಿಳಿದಾಗ ಅವನು ಅವಳನ್ನು ಹೊಡೆದು ಬಡಿದು ಊರ ಪಂಚಾಯ್ತಿ ಇಡಿಸುವುದಾಗಿ ಹೇಳಿ ಹೋಗುತ್ತಾನೆ. ಆ ಊರಿನ ಪದ್ಧತಿಯಂತೆ ವ್ಯಭಿಚಾರಿ ಎಂದು ಶಂಕಿತಾಳದ ಹೆಣ್ಣು ಕಾದ ಸಲಾಕಿ ಮುಟ್ಟಿ ಇಲ್ಲಾ ನಾಗ ದಿವ್ಯ ಅಂದರೆ ಹಾವು ಹಿಡಿದು ತಾನು ನಿರಪರಾಧಿ ಎಂದು ಊರ ಹಿರಿಯರ ಮುಂದೆ ಸಾಬೀತು ಮಾಡಬೇಕು. ರಾತ್ರಿ ಬಂದ ನಾಗಪ್ಪ ರಾಣಿಗೆ ನಾಗದಿವ್ಯ ಮಾಡು ನಿನ್ನ ಗಂಡ ನಿನ್ನ ದಾಸನಾಗುತ್ತಾನೆ. ಎಲ್ಲಾ

FOR ALL YOUR DOMESTIC
AND INTERNATIONAL
TRAVEL ARRANGEMENTS

CONTACT

A

**AUGUST
TRAVEL
SERVICE**

Agents For
INDIAN AIRLINES &
JET AIRLINES

REGD. OFFICE :

3/15, ASHIANA, SECTOR 17,
VASHI, NAVI MUMBAI
PHONES : 768 2591 * 768 2558
767 0902

GRAMS : AUGTRASERV

ALSO AT :

2/16, KABBUR HOUSE,
SION (E), MUMBAI-400 022.
PHONES : 407 2984 * 409 3573
407 7750

ಸರಿಯಾಗುತ್ತದೆ ಎಂದಾಗ ತನ್ನ ಗಂಡನ ಬಾಯಿಂದಲೇ ಈ ಮಾತು ಕೇಳಿ ರಾಣಿಗೆ ಕಕ್ಕಾಬಿಕ್ಕಿ ತನ್ನ ದುರಾದ್ಯಷ್ಟವನ್ನು ಹಳಿಯುತ್ತಾ ರಾಣಿ ನಾಗರ ಹಾವನ್ನು ಹಿಡಿದು ಆಣೆ ಮಾಡುತ್ತಾಳೆ. ಊರ ಹಿರಿಯರೆಲ್ಲಾ ಈ ಪವಾಡ ಕಂಡು ಅವಳು ಮಹಾಪತಿವ್ರತೆಯೆಂದು ಕಾಲಿಗೆ ಬೀಳುತ್ತಾರೆ. ನಾಗಪ್ಪ ಮೂಕ ಪ್ರೇಕ್ಷಕನಾಗಿ ನಿಲ್ಲುತ್ತಾನೆ. ಈ ಪ್ರಕರಣದ ನಂತರ ರಾಣಿ ತನ್ನ ಗಂಡನನ್ನು ತೊರೆಯುತ್ತಾಳೆ. ತನ್ನನ್ನು ಅಗ್ನಿಸಾಕ್ಷಿಯಾಗಿ ಮದುವೆಯಾದ ಗಂಡ ತನ್ನ ಧರ್ಮ ತಾನು ನಿರ್ವಹಿಸದೆ ತನ್ನನ್ನು ದಿವ್ಯ ಮಾಡಲು ಗುರಿ ಮಾಡಿದ್ದು ಅವಳಿಗೆ ಜುಗುಪ್ಸೆಯಾಗಿದೆ. ಇದು ಶ್ರೀಮತಿ ಬಿ. ಜಯಶ್ರೀಯವರು ನಿರ್ದೇಶಿಸಿದ 'ನಾಗಮಂಡಲ'ದ ಅಂತ್ಯ. ಈ ಅಂತ್ಯದ ಬಗ್ಗೆ ಮಾತನಾಡುತ್ತಾ ಗಿರೀಶ್ ಕಾರ್ನಾಡರು ಜಯಶ್ರೀ ನನ್ನ ನಾಟಕದ ಅಂತ್ಯವನ್ನು ಬದಲಾಯಿಸಿದ್ದಾರೆ. ಈ ಅಂತ್ಯ ಹೆಚ್ಚು ಹೆಣ್ಣಿನದ ಸ್ವಂದನೆಯೆಂದೊಡಗೂಡಿದೆ ಎಂದು ಅಭಿಪ್ರಾಯ ಪಟ್ಟರು. ಜಯಶ್ರೀಯವರ ನಾಟಕ ಉತ್ತಮವಾಗಿತ್ತು. ರಂಗಸಜ್ಜಿಕೆಯ ಅಳವಡಿಕೆಯಲ್ಲಿ ಹಾಗೂ ಅಪ್ಪಣ್ಣ ಮತ್ತು ನಾಗಪ್ಪ ಇವರ ಉಡಿಗೆಯಲ್ಲಿ ಜಯಶ್ರೀಯವರು ಈ ಇಬ್ಬರು ಬೇರೆ ಬೇರೆ ಎಂದು ತೋರಿಸಲು ಪ್ರಯತ್ನಿಸಿದ್ದಾರೆ. ಅಪ್ಪಣ್ಣನ ಮನೆ ಬಾಗಿಲು ಇಡೀ ಕಥೆಯನ್ನು ಹೇಳುತ್ತಿರುವಂತೆ ಕಾಣಿಸುತ್ತದೆ. ಅಪ್ಪಣ್ಣ ಬಂದಾಗ ಬಾಗಿಲು ಸಹಜವಾಗಿ ತೆರೆದುಕೊಂಡರೆ, ರಾತ್ರಿ ನಾಗಪ್ಪ ಬಂದಾಗ ತಿರುಗಣಿ (Hing) ತಪ್ಪಿಸಿ ಬರುವುದು. ಒಂದು ವೈಶಿಷ್ಟ್ಯವಾಗಿದೆ. ಹಗಲಿನ ಗಂಡ ಅಪ್ಪಣ್ಣನಿಗೆ ಮುಂಚಾಸು ವಲ್ಲಿ ಕೆಂಪಗಿದ್ದರೆ ರಾತ್ರಿಯ ಗಂಡ ನಾಗಪ್ಪನಿಗೆ ಕಪ್ಪು ಬಣ್ಣದ್ದು. ರಾಣಿ ನಾಗದಿವ್ಯ ಮಾಡಿ ಗೆದ್ದರೂ ಏಕೆ ಗಂಡನನ್ನು ತೊರೆದಳು? ಇದಕ್ಕೆ ಹೀಗೆ ಉತ್ತರಿಸಬಹುದು. ಹೂಂಕಾರದಿಂದಲೇ ನಿಯಂತ್ರಿಸುತ್ತಿದ್ದ ಗಂಡ ಈಗ ನಾಗದಿವ್ಯದಿಂದ ಗೆದ್ದ ರಾಣಿಯ ಮೇಲೆ ಅಪ್ಪಣ್ಣನಿಗೆ ಪ್ರೀತಿಯಂತೆ ಹೆದರಿಕೆ ಜಾಸ್ತಿ ಇರುತ್ತದೆ, ಇಂತಹ ದಾಂಪತ್ಯ ರಾಣಿಗೆ ಇಷ್ಟವಾಗಲಿಲ್ಲ. ಕರ್ತವ್ಯ ಭ್ರಷ್ಟನಾದ ಗಂಡನಿಗೆ ಬುದ್ಧಿ ಕಲಿಸಲೆಂದೇ ಇಲ್ಲಾ ಸೇಡಿಗಾಗಿಯೇ ರಾಣಿ ವ್ಯಭಿಚಾರ ಮಾಡಿದ್ದಾಳೆ ಎನ್ನೋಣ. ರಾಣಿಯನ್ನು ಮನೆಯಲ್ಲಿ ಕೂಡಿ ಜನಸಂಪರ್ಕದಿಂದಲೂ ವಂಚಿಸಿದ ಗಂಡ ಹಾಗೂ ವ್ಯಭಿಚಾರಿ ಗಂಡನಿಗೆ ತನ್ನ ಹೆಂಡತಿಯನ್ನು ಪಂಚಾಯಿತಿಗೆ ಎಳೆಯುವ ಹಕ್ಕಿಲ್ಲಿದೆ? ಎಂಬ ವಿಚಾರವೂ ಇದೆ ! ಜೊತೆಗೆ ಊರ ಹಿರಿಯರು

ಅಪ್ಪಣ್ಣ ತನ್ನ ಹೆಂಡತಿಯನ್ನು ಶಂಕಿಸಿ ಪಂಚಾಯ್ತಿಗೆ ಕರೆದಾಗ ಬಂದು ರಾಣಿಗೆ ನಾಗದಿವ್ಯ ಮಾಡಲು ಹೇಳಿದಾಗ ಪುರುಷ ಪ್ರಧಾನ ಪಂಚಾಯ್ತಿ ಬಗ್ಗೆ ಅಸಹ್ಯ ಹುಟ್ಟಿರಬೇಕು ರಾಣಿಗೆ, ಆತ್ಮಾಭಿಮಾನದ ರಾಣಿ.... ಅಪ್ಪಣ್ಣನನ್ನು ತೊರೆದು ತಾನೊಬ್ಬ ಆತ್ಮಾಭಿಮಾನದ ಹೆಣ್ಣೆಂದು ಸಾಬೀತು ಪಡಿಸಿದಳು. ಭಾರತೀಯ ನಾರಿಯರಲ್ಲಿ ಅತಿಶ್ರೇಷ್ಠಳೆಂದು ಪೂಜಿಸುವ ಸೀತೆ, ಭಾವಿರಾಜರಾದ ಲವ, ಕುಶರನ್ನು ರಾಮನಿಗೆ ಒಪ್ಪಿಸಿ ತನ್ನ ಕರ್ತವ್ಯ, ಧರ್ಮ ಪಾಲಿಸಿದ ಮೇಲೆ ರಾಮನೊಂದಿಗೆ ಸಂಸಾರ ಮಾಡಲಿಲ್ಲ. ನಮ್ಮ ಕವಿಗಳು ಸೀತೆಯನ್ನು ಭೂಮಿತಾಯಿ ತನ್ನ ಮಡಿಲಿನಲ್ಲಿ ಸೇರಿಸಿಕೊಂಡಳೆಂದು ಒಂದು ಪವಾಡವನ್ನು ತಂದು ಸೀತೆ ರಾಮನನ್ನು ತೊರೆದದ್ದನ್ನು ವ್ಯಭಿವೀಕರಿಸಿದ್ದಾರೆ. ಎನ್ನೋಣವೇ? ಅಂತೂ 13 ಜಯಶ್ರೀಯವರ ನಿರ್ದೇಶನದಡಿ ಬಂದ ನಾಟಕ 'ನಾಗಮಂಡಲ' ಉತ್ತಮವಾಗಿತ್ತು. ಜಯಶ್ರೀಯವರು ಕುರುಡವನ್ನಾಗಿ ಉತ್ತಮ ಅಭಿನಯ ನೀಡಿದರು. ಅಪ್ಪಣ್ಣ ರಾಣಿ ಉತ್ತಮವಾಗಿ ಅಭಿನಯಿಸಿದರು. ಮೇಳದವರ ಸಂಗೀತ ಉತ್ತಮವಾಗಿತ್ತು.

ಮರಾಠಿ 'ನಾಗಮಂಡಲ' ನಾಟಕವನ್ನು ವಿಶ್ವಾಸ್ ಸಹಸ್ರ ಬುದ್ಧಿಯವರ ನಿರ್ದೇಶನದಲ್ಲಿ ತಾ. 28-11-1999ರಂದು ಪ್ರದರ್ಶಿಸಿದವರು 'ಯೂನಿವರ್ಸಿಟಿ ಥಿಯೇಟರ್ ಗ್ರೂಪ್' ಪುಣೆ. ಸಹಸ್ರ ಬುದ್ಧಿಯವರು ತಮ್ಮ ನಾಟಕದಲ್ಲಿ ತೋರಿಸಿದ ಅಂತ್ಯ ಗಿರೀಶ್ ಕಾರ್ನಾಡರು ಕತೆಗಾರನ ಮೂಲಕ ಮಾಡಿಸಿದ ಅಂತ್ಯವಾಗಿ. ನಾಗ ದಿವ್ಯ ಮಾಡಿ ಗೆದ್ದ ಹೆಂಡತಿಯನ್ನು ಪತಿವ್ರತೆ ಎಂದು ಒಪ್ಪಿ ಅಪ್ಪಣ್ಣ, ಸಂಸಾರ ಪ್ರಾರಂಭಿಸುತ್ತಾನೆ. ರಾಣಿಗೆ ಮಗ ಹುಟ್ಟುತ್ತಾನೆ. ನಂತರ ನಾಗಪ್ಪನಿಗೆ ಒಮ್ಮೆ ರಾಣಿಯನ್ನು ಕಾಣುವ ಚಪಲವಾಗಿ ರಾತ್ರಿ ಅಪ್ಪಣ್ಣ, ರಾಣಿ, ಮಗು ಮಲಗಿದ್ದ ಕೋಣೆಗೆ ಬರುತ್ತಾನೆ. ಗಂಡ ಮಗನೊಂದಿಗೆ ಮಲಗಿದ್ದ ರಾಣಿಯನ್ನು ನಾಗನಿಗೆ ಈರ್ಷೆಯಾಗುತ್ತದೆ. ಅವಳನ್ನು ಕಚ್ಚಲೇ ಎನಿಸುತ್ತದೆ. ತಾನು ಪ್ರೀತಿಸಿದ ಹೆಣ್ಣೆಂಬ ಮಮಕಾರ ಗೆಲ್ಲುತ್ತದೆ. ಅವಳನ್ನು ಬಿಡಲಾರದೆ ಅವಳ ನೀಳ ದಟ್ಟ ಕೇಶರಾಶಿಯಲ್ಲಿ ಅವಳ ಕೂದಲಿನ ಗಾತ್ರದ ಹಾವಾಗಿ ಸೇರುತ್ತಾನೆ. ನಾಗಪ್ಪನಿಂದ ಬಾರವಾದ ತಲೆಯನ್ನು ರಾಣಿ ಬಾಚುತ್ತಾಳೆ. ಸಾಧ್ಯವಾಗದೆ ಗಂಡನಿಂದ ಬಾಚಿಸಿಕೊಳ್ಳುತ್ತಾಳೆ. ಆಗ ನಾಗ ಹೊರಬೀಳುತ್ತದೆ. ಮಿಡಿ ನಾಗರನ್ನು ಕಂಡು ಬೆದರಿದ

ಅಪ್ಪಣ್ಣ ಅದನ್ನು ಹೊಡೆಯಲು ಓಡಾಡುತ್ತಾನೆ. ಗಂಡ ಆ ಕಡೆ ಹೋದಾಗ ರಾಣಿ ತನಗೆಲ್ಲಾ ಸುಖ ಸಂತೋಷ ಕೊಟ್ಟ ನಾಗನನ್ನು ಕೊಲ್ಲಿಸಲಾರದೆ ಅವನನ್ನು ಜಾಗ್ರತೆ ತನ್ನ ನೀಳಕೇಶರಾಶಿಯಲ್ಲಿ ಸೇರಿಕೋ ಎಂದು ಹೇಳಿ ಅವನನ್ನು ಗಂಡನಿಂದ ತಪ್ಪಿಸುತ್ತಾಳೆ. ಹಾಗೂ ನಾಗನಿಗೆ ಶಾಶ್ವತವಾಗಿ ತನ್ನಲ್ಲಿ ಆಶ್ರಯ ಕೊಡುತ್ತಾಳೆ. ಅಪ್ಪಣ್ಣ ಹೆಂಡತಿಯ ಕೇಶರಾಶಿಯಲ್ಲಿದ್ದೂ, ನಾಗ ತಮ್ಮನ್ನೂ ಮಗನನ್ನೂ ಕಡಿಯದಿದ್ದದ್ದು ರಾಣಿಯ ಪಾತಿವ್ರತ್ಯದ ಪ್ರಭಾವವೆಂದು ಕೊಂಡಾಡುತ್ತಾನೆ.

ಮರಾಠಿ ನಾಟಕದಲ್ಲಿ ಜ್ಯೋತಿಗಳ ನೃತ್ಯ ತುಂಬಾ ಸೊಗಸಾಗಿತ್ತು ಹಾಗೂ ಜ್ಯೋತಿಗಳೆಲ್ಲಾ ತಮ್ಮ ತಮ್ಮ ಮನೆಯ ಕತೆಯನ್ನು ಚುಟುಕುಗಳಂತೆ ಹೇಳುವುದು ತುಂಬಾ ಚೆನ್ನಾಗಿತ್ತು. ನಾಯಿ ನಾಗನ ಹೊಡೆದಾಟ ಚೆನ್ನಾಗಿ ತಂದಿದ್ದಾರೆ ಮೇಳದವರನ್ನು ಇವರು ತಂದಿಲ್ಲ. ನಿರೂಪಕಿ (ಸೂತ್ರಧಾರ)ಯನ್ನು ತೀರಾ ಆಧುನಿಕ ಮಾಡಿದ್ದಾರೆ. ಜಾನಪದ ನಾಟಕಕ್ಕೆ ಇದು ಹೊಂದುವುದಿಲ್ಲ. ಅಪ್ಪಣ್ಣ, ರಾಣಿ, ಕುರುಡವ್ವ, ಜ್ಯೋತಿಗಳು, ನಾಗ ಇವರ ಅಭಿನಯ ಚೆನ್ನಾಗಿತ್ತು.

ತಲೆದಂಡ : ತಾ. 29-11-99ರಂದು ಶ್ರೀ ಕೃಷ್ಣ ಮೂರ್ತಿ ಕವತ್ತಾರ್ ನಿರ್ದೇಶಿಸಿದ 'ತಲೆದಂಡ' ಕನ್ನಡ ನಾಟಕವನ್ನು ಮೈಕೋಫೈನ್ ಆರ್ಟ್ಸ್ ನವರು ಅಭಿನಯಿಸಿದರು. ಕರ್ನಾಟಕದಲ್ಲಿ 12ನೇ ಶತಮಾನದಲ್ಲಿ ಕಳಚೂರ್ಯವಂಶದ ಬಿಜ್ಜಳನ ರಾಜ್ಯದಲ್ಲಿ ಭಂಡಾರಿಯಾಗಿದ್ದ ಬಸವಣ್ಣನವರಿಂದ ವೀರಶೈವ ಮತದ ಉದ್ಭವವಾದದ್ದು, ಇದರಿಂದ ವೈದಿಕ ಮತ್ತು ಜೈನ ಮತಗಳಿಗಾದ ಧಕ್ಕೆ ಇದರಿಂದಂಟಾದ ಕ್ರಾಂತಿ ಈ ನಾಟಕದ ಕಥಾ ವಸ್ತು. ವೀರಶೈವ ಮತದಲ್ಲಿ ಬಸವಣ್ಣನವರು ಜಾತಿ ಮತಗಳ ಭೇದ ಭಾವ ಅಳಿಸಲು ಪ್ರಯತ್ನಿಸಿದರು. ಅವರ ಅಭಿಪ್ರಾಯದಲ್ಲಿ

'ಕಾಸಿ ಕಮ್ಮಾರನಾದ, ಬೀಸಿ ಮಡಿವಾಳನಾದ, ಹಾಸನಿಕ್ಕಿ ಸಾಲಿಗನಾದ, ವೇದವನೋದಿ ಹಾರುವ ನಾದ, ಇದು ಕಾರಣ ಕೂಡಲ ಸಂಗಮ ದೇವ. ಲಿಂಗಸಂಗವನರಿತವನೇ ಕುಲಜನು' ಎಂದ ಬಸವಣ್ಣನವರು ಸಾಮಾಜಿಕ ಸಮತೆಯನ್ನುಂಟು ಮಾಡಲು ಕೆಳವರ್ಗ ಮೇಲ್ವರ್ಗ ಎನ್ನದೆ ಎಲ್ಲ ಜನರಿಗೂ ಶರಣ ದೀಕ್ಷೆ ನೀಡಿದರು.

'ಕಾಯಕವೇ ಕೈಲಾಸ' ಎಂದು ಸಾರಿದರು. ಇದೊಂದು ಕ್ರಾಂತಿಯರೂಪವನ್ನೇ ತಾಳಿತು. ಕೆಳಜಾತಿಯಿಂದ ಬಂದ ಬಿಜ್ಜಳ (ಹಜಾಮ) ಶರಣ

ಧರ್ಮಕ್ಕೆ ಬೆಂಬಲ ನೀಡಿದ ಇದರಿಂದ ರೊಚ್ಚಿಗೆದ್ದ ವೈದಿಕರು ಬಿಜ್ಜಳ ಮಗ ಸೋವಿದೇವನನ್ನು ಎತ್ತಿ ಕಟ್ಟಿ ಬೆಂಬಲ ನೀಡಿ ಬಿಜ್ಜಳನ ಗೃಹಬಂಧನದಲ್ಲಿರಿಸಿ ಸೋವಿದೇವನಿಗೆ ಒತ್ತುಗೊಟ್ಟು ತನ್ನನ್ನು ಬಿಡುಗಡೆ ಮಾಡಲು ಬರುವನೆಂದು ಬಿಜ್ಜಳ ಆಸೆಯಿಂದ ಕಾದೇ ಕಾಯುತ್ತಾನೆ. ಆದರೆ ಅರಮನೆಗೆ ನುಗ್ಗಿದ ಶರಣರ ತಂಡ ಅವನನ್ನು ಕೊಲ್ಲುತ್ತದೆ. ಬಿಜ್ಜಳನನ್ನು ಕೊಂದ ಜಗದೇವ (ಜಗ್ಗಣ್ಣ) ಹುಟ್ಟು ಬ್ರಾಹ್ಮಣ ಶರಣ ಧರ್ಮವನ್ನು ಸ್ವೀಕರಿಸಿದವ. ತಂದೆ ಸಾಯುವ ಕಾಲಲ್ಲಿ ಮನೆಗೆ ಬಂದ ಜಗ್ಗಣ್ಣ ತನ್ನ ಜೊತೆಯ ಶರಣ ಮಲ್ಲಿ ಒಳಗೆ ಬಂದರೆ ಮಾತ್ರ ತಾನೂ ಮನೆಯೊಳಗೆ ಕಾಲಿಡುವೆನೆಂದು ಹಠಮಾಡುತ್ತಾನೆ. ತಾಯಿ ಈ ಹಠಕ್ಕೆ ಮಣಿದು ಅಂತ್ಯಜನಾದ ಮಲ್ಲಿಯನ್ನು ಒಳಸೇರಿಸುತ್ತಾಳೆ. ತಂದೆ ಸತ್ತ ನಂತರ ವೈದಿಕದರ್ವಾದಂತೆ ತಲೆ ಬೋಳಿಸಿಕೊಂಡು ಜನಿವಾರ ಹಾಕಿ ತಂದೆಯ ಅಂತ್ಯಕ್ರಿಯೆ ಮಾಡುತ್ತಾನೆ. ಇದನ್ನೆಲ್ಲಾ ತಾನೇಕೆ ಮಾಡುತ್ತಿದ್ದೇನೆ? ಹೇಗೆ ಮಾಡುತ್ತಿದ್ದೇನೆಂಬ ಮಾನಸಿಕ ತುಮುಲ ಅವನಲ್ಲಿ ಉಂಟಾಗುತ್ತದೆ. ಅಂತ್ಯ ಕ್ರಿಯೆಯ ನಂತರ ಮನೆ, ಮಡದಿ, ತಾಯಿ ಎಲ್ಲರನ್ನು ತೊರೆದ ಜಗ್ಗಣ್ಣ ತನ್ನ ಸಂಗಡಿಗರೊಂದಿಗೆ ರಾಜ ಭಂಡಾರವನ್ನು ಕಾಪಾಡಿ ಭಂಡಾರಿ ಬಸವಣ್ಣನವರ ಹೆಸರಿಗೆ ಕಳಂಕ ಬಾರದಂತೆ ಮಾಡುತ್ತಾನೆ. ಬಿಜ್ಜಳನನ್ನು ಕೊಲ್ಲುವ ಸನ್ನಿವೇಶದಲ್ಲಿ ತನ್ನನ್ನು ಬ್ರಾಹ್ಮಣನೆಂದು ಚುಚ್ಚುವ ಸಹಶರಣರಿಗೆ ತಾನೆಷ್ಟು ಶರಣ ಧರ್ಮಕ್ಕೆ ನಿಷ್ಠನೆಂದು ತೋರಿಸಲೇ ಬಿಜ್ಜಳನನ್ನು ಕೊಂದ ಎನಿಸುತ್ತದೆ. ಬಿಜ್ಜಳನನ್ನು ಕೊಂದ ನಂತರ ಮುಂದಿನ ಸನ್ನಿವೇಶವನ್ನು ಎದುರಿಸಾಲರದೆ ಆತ್ಮಹತ್ಯೆ ಮಾಡಿಕೊಳ್ಳುತ್ತಾನೆ. ಇಲ್ಲಿ ವರ್ಣಾಶ್ರಮದ ಬೇರು ಎಷ್ಟು ಆಳವೆಂದು ಬಿಜ್ಜಳ ತಿಳಿದುಕೊಂಡಿದ್ದರೂ ಬಸವಣ್ಣನವರು ಇದನ್ನು ಅರ್ಥಮಾಡಿಕೊಳ್ಳಲಿಲ್ಲ ಎನ್ನಿಸುತ್ತದೆ. "ದಯವೇ ಧರ್ಮ ಮೂಲವಯ್ಯಾ" ಎಂದು ಭೋದಿಸಿದ, ಬಸವಣ್ಣನವರು ವರ್ಣಾಶ್ರಮ ಧರ್ಮವನ್ನೊಪ್ಪದ ಬಸವಣ್ಣನವರು ಸಮಗಾರನ ಮಗನಿಗೆ ಬ್ರಾಹ್ಮಣನ ಮಗಳನ್ನು ಬಿಜ್ಜಳನ ಸಹಕಾರದಿಂದ ಕೊಟ್ಟು ಮದುವೆಯನ್ನೇನೋ ಮಾಡಿಸುತ್ತಾರೆ. ನಂತರ ಎದ್ದ ಕ್ರಾಂತಿಗೆ ನಡುಗಿ ಕಲ್ಯಾಣವನ್ನು ತೊರೆಯುತ್ತಾರೆ. ದಯವೇ ಧರ್ಮದ ಮೂಲವಯ್ಯಾ ಎಂಬ ಮಾತನ್ನು ಎಲ್ಲರೂ ಗಾಳಿಗೆ ತೂರುತ್ತಾರೆ. ಮೃತ್ಯು ತನ್ನ ಕರಾಳ ನೃತ್ಯ ಗೈಯುತ್ತದೆ.

ಈ ನಾಟಕದಲ್ಲಿ ಕಾರ್ನಾಡರು ವರ್ಗ ಕಲಹವನ್ನೂ ಸಮಾಜದ ಮೇಲಿರುವ ವರ್ಣಾಶ್ರಮ ಧರ್ಮದ ಹಿಡಿತವನ್ನೂ ಚೆನ್ನಾಗಿ ಚಿತ್ರಿಸಿದ್ದಾರೆ.

ಈ ನಾಟಕದಲ್ಲಿ ಬಿಜ್ಜಳನಾಗಿ ಶ್ರೀ ಸೇತೂ ಮಾಧವರಾವ್ ಹಾಗೂ ಜಗ್ಗಣ್ಣನಾಗಿ ನರಸಿಂಹ ಮೂರ್ತಿಯವರ ಅಭಿನಯ ಚೆನ್ನಾಗಿತ್ತು. ಬಸವಣ್ಣನವರ ಪಾತ್ರ ತೀರಾ ಸಜ್ಜೆ ಎನಿಸಿತು.

ಯಯಾತಿ : ತಾ. 30-11-99ರಂದು ಆರ್. ನಾಗೇಶ್‌ವರ ನಿರ್ದೇಶನದಲ್ಲಿ 'ರಂಗಸಂಪದ' ಬೆಂಗಳೂರು ಅವರು 'ಯಯಾತಿ' ಕನ್ನಡ ನಾಟಕವನ್ನು ಅಭಿನಯಿಸಿದರು.

ಚಂದ್ರವಂಶದ ದೊರೆ ಯಯಾತಿಯನ್ನು ವಿವಾಹವಾಗಿರುವ ಶುಕ್ರಾಚಾರ್ಯರ ಪುತ್ರಿ ದೇವಯಾನಿಯ ಅರಮನೆಯಲ್ಲಿ ಅಂದು ಗುರುಕುಲದಿಂದ ಬರುತ್ತಿರುವ ರಾಜಪುತ್ರ ಪುರುವಿನ ಸ್ವಾಗತದ ತಯಾರಿ ನಡೆದಿದೆ. ಪುರುವಿನೊಂದಿಗೆ ಪುತ್ರವಧು ಚಿತ್ರಲೇಖಿಯೂ ಬರುತ್ತಿದ್ದಾಳೆ. ರಾಕ್ಷಸರ ರಾಜ ವ್ಯಪಪರ್ವನ ಮಗಳಾದ ಶರ್ಮಿಷ್ಠೆ ತಾನು ಮಾಡಿದ ತಪ್ಪಿಗಾಗಿ ತಂದೆ ಕೊಟ್ಟ ವಚನ ಪಾಲಿಸುತ್ತಾ ದೇವ ಯಾನಿಯಲ್ಲಿ ದಾಸಿಯಾಗಿದ್ದಾಳೆ. ಹಿಂದೆ ಗೆಳತಿಯರಾಗಿದ್ದವರು. ಇಂದು ಒಡತಿ, ದಾಸಿಯರಾಗಿ ಒಂದಿಲ್ಲೊಂದು ಕಾರಣಕ್ಕೆ ಚಕಮುಕಿ ನಡೆದಿದ್ದಾರೆ. ಅಂದು ಇವರ ಚಕಮುಕಿಯಿಂದ ಬೇಸತ್ತು ಯಯಾತಿ ಶರ್ಮಿಷ್ಠೆಗೆ ವಿವೇಕ ಹೇಳುವ ಅವಿವೇಕ ಮಾಡುತ್ತಾನೆ. ಅವಳಿಂದ ಆಕರ್ಷಿತನಾಗಿ ಅವಳನ್ನು ಕೂಡುತ್ತಾನೆ ಇದು ಗೊತ್ತಾದಾಗ ದೇವಯಾನಿ ಕೆರಳಿದ ಘಟನೆ ಆಗುತ್ತಾಳೆ. ಶರ್ಮಿಷ್ಠೆಯನ್ನು ಅವಳ ದಾಸ್ಯ ಕೊನೆಗೊಳಿಸಿ ಹಿಂದಕ್ಕೆ ಕಳಿಸಲೂ ಸಿದ್ಧವಾಗುತ್ತಾಳೆ. ಆದರೆ ಯಯಾತಿ ಶರ್ಮಿಷ್ಠೆಯನ್ನು ಕಳಿಸಲು ಸಿದ್ಧನಿಲ್ಲ. ಮುನಿದ ದೇವಯಾನಿ ಮಂಗಳ ಸೂತ್ರವನ್ನು ಕಿತ್ತೊಗೆದು ಯುವರಾಜ ಪುರುವನ್ನೂ ಸ್ವಾಗತಿಸದೆ ಪುರುವಿನ ಪುರ ಪ್ರವೇಶಕ್ಕಾಗಿ ಬಂದಿದ್ದ ತನ್ನ ತಂದೆ ಶುಕ್ರಾಚಾರ್ಯರನ್ನು ಸೇರುತ್ತಾಳೆ ಶುಕ್ರಾಚಾರ್ಯರು ಯಯಾತಿಯ ಕೃತ್ಯಕ್ಕೆ ಕುಪಿತರಾಗಿ, ಮಗಳ ಪ್ರೇಮದಲ್ಲಿ ಅಂಧರಾಗಿ ಯಯಾತಿಗೆ ಅಂದು ರಾತ್ರಿ ಯೊಳಗೆ ವೃದ್ಧನಾಗೆಂದು ಶಬಿಸುತ್ತಾರೆ. ಶರ್ಮಿಷ್ಠೆ ಕಾಲ ಮೇಲೆ ಬಿದ್ದು ಬೇಡಿದ್ದರ ಪರಿಣಾಮವಾಗಿ ಯಾರಾದರೂ ಯುವಕರು ಅವನ ಮುಪ್ಪನ್ನು ಪಡೆದು ಯೌವ್ವನವನ್ನು ಕೊಡಬಹುದೆಂದು ಉಪಶಾಪವನ್ನು ಕೊಡುತ್ತಾರೆ. ಶರ್ಮಿಷ್ಠೆ ಕಂಗಾಲಾಗಿ ಪುರುವನ್ನು ಕಳಿಸಿ

ಶುಕ್ರಾಚಾರ್ಯರನ್ನು ವಲಿಸುವ ಪ್ರಯತ್ನ ಮಾಡಿದರೂ ವ್ಯರ್ಥವಾಗುತ್ತದೆ.

ಪುರುವಿಗೆ ತನ್ನ ಪೂರ್ವಜರ ಹೊಗಳಿಕೆ ಕೇಳಿ ಕೇಳಿ ಬೇಸರ. ತನ್ನ ಸ್ವಂತಿಕೆಯ ಕುರುಹನ್ನು ತನ್ನ ವಂಶದಲ್ಲಿ ಮೂಡಿಸುವ ಹಂಬಲ ಯಯಾತಿಗೆ ಶುಕ್ರಾಚಾರ್ಯರ ಶಾಪಕೇಳಿ ತನ್ನ ಜೀವನವೇ ಅಂಧಕಾರಮಯವಾಗಿದೆ. ಮುಪ್ಪು ಅಂದೇ ತನ್ನನ್ನು ಆವರಿಸುವುದೆಂದು ತಿಳಿದು ಕಳವಳಗೊಂಡ ಯಯಾತಿ ತಾನು ನೂರಾರು ಯುವತಿಯರೊಂದಿಗೆ ಕಳೆದ ತನ್ನ ಯೌವ್ವನವನ್ನು ತನ್ನ ಮಂಚದಲ್ಲಿ ಹುಡುಕುವ ಪ್ರಯತ್ನ ಮಾಡುತ್ತಾನೆ. ಶರ್ಮಿಷ್ಠೆ ವಾನವ್ರಸ್ತಾತ್ರಮಕ್ಕೆ ಹೋಗುವುದನ್ನು ಸೂಚಿಸಿದಾಗ ಅವನು ಒಪ್ಪದೆ ತನ್ನ ಮುಪ್ಪನ್ನು ತೆಗೆದುಕೊಂಡು ಯೌವ್ವನವನ್ನು ಕೊಡುವವರಿಗಾಗಿ ಹುಡುಕಿಸುತ್ತಾನೆ. ಏನು ಕೊಟ್ಟರೂ ಯಾರೂ ಸಿದ್ಧವಿಲ್ಲವೆಂಬ ಮಾತನ್ನು ಪುರು ಬಂದು ತಂದೆಗೆ ಹೇಳುತ್ತಾನೆ. ಜೊತೆಗೆ ಒಬ್ಬ ಯುವಕ ಮಾತ್ರ ಸಿದ್ಧನಿದ್ದಾನೆಂದು ತಿಳಿಸಿ ಆ ಯುವಕ ತಾನೇ ಎಂದಾಗ ಶರ್ಮಿಷ್ಠೆ ಇವನ ಹುಚ್ಚಿಗೆ ಬೆದರಿ ಅವನನ್ನು ತಡೆಯುತ್ತಾಳೆ. ಹೆಂಡತಿಯ ಅವಹೇಳನೆಗೆ ಭರ್ತ್ಸನೆಗೆ ಪಾತ್ರನಾದ ಪುರು ತಂದೆಗೆ ಯೌವ್ವನವನ್ನು ಕೊಟ್ಟು ಮುಪ್ಪನ್ನು ತನ್ನ ನವವಧು ಚಂದ್ರಲೇಖಿಯ ಒಬ್ಬಿಗೆ ಪಡೆಯದೆ ತೆಗೆದುಕೊಳ್ಳುತ್ತಾನೆ.

ಪುರುವಿನ ವಧು ಚಿತ್ರಲೇಖಿ ಕೇವಲ ಚಂದ್ರವಂಶಕ್ಕೆ ಬೆರಗಾಗಿ ನನ್ನಪ್ಪ ಒಬ್ಬ ಹೇಡಿಗೇ ತನ್ನನ್ನು ಕೊಟ್ಟನೆಂದು ಗಂಡನನ್ನು ತಿರಸ್ಕಾರದಿಂದ ಕಾಣುತ್ತಿದ್ದವಳು. ದಾನಿಯಿಂದ ಗಂಡನ ಈ ಉದಾತ್ತ ಗಾಢೆಯನ್ನು ಕೇಳಿ, ಅವನಿಗೆ ಆರತಿ ಬೆಳಗಿ ಪುರಸ್ಕರಿಸಲು ಮುಂದಾಗುತ್ತಾಳೆ. ಪ್ರತ್ಯಕ್ಷವಾಗಿ ಮುದುಕ ಗಂಡನನ್ನು ಕಂಡಾಗ ಭಯಂಕರ ಸ್ವಪ್ನ ಕಂಡಂತೆ ಚಿರಿ ಅವನನ್ನು ಅಂತಃ ಪುರದಿಂದ ಹೊರ ದೂಡುತ್ತಾಳೆ. ಮಾವ ಯಯಾತಿ ಅವಳಿಗೆ ಪತ್ನೀ ಧರ್ಮವನ್ನು ತಿಳಿಹೇಳಿ ತಾನು ಯೌವ್ವನವನ್ನು ಪಡೆದದ್ದು ತನ್ನ ಪ್ರಬೆಗಳಿಗಾಗಿ ತಾನು ಕೈಗೊಳ್ಳಬೇಕಿರುವ ಅನೇಕಾನೇಕ ದಿಗ್ವಿಜಯಗಳಿಗಾಗಿ, ಹಾಗೂ ಅವರಿಗಾಗಿ ತನ್ನ ತಲೆಯಲ್ಲಿರುವ ನೂರಾರು ಯೋಜನೆಗಳನ್ನು ಕಾರ್ಯರೂಪಕ್ಕೆಳಿಸಬೇಕಾಗಿದೆ. ಅದಕ್ಕಾಗಿ ಕೆಲವರ್ಷ ನನಗೆ ಯೌವ್ವನ ತೀರಾ ಅತ್ಯಾವಶ್ಯಕ ಎಂದು ಕಾರಣ ನೀಡುತ್ತಾನೆ. ಈ ಮಾತನ್ನು ಹೇಳುವ ಯಯಾತಿ ನಮಗೆ ಇಂದಿನ ರಾಜಕಾರಣಿಯಾಗಿ ಕಾಣುತ್ತಾನೆ. ಸ್ವರ್ಣಲತೆ ಮಾವನನ್ನು ಮಾತಿನ ಜಾಲದಲ್ಲಿ

ಬಿಗಿಯುತ್ತಾಳೆ. 'ಸೂರ್ಯನ ಅರ್ಧ ಪ್ರದಕ್ಷಿಣೆ ಮುಗಿಯುವ ಮೊದಲು ನನ್ನ ಹಾಸಿಗೆಯ ಮೇಲೆ ಅರ್ಧ ತಕಮಾನ ಉರುಳಿ ಹೋಯಿತು' ಎಂಬ ಚಿತ್ರಲೇಖಿಯ ಮಾತು. ಯಯಾತಿಯನ್ನು ಕಂಗಡಿಸುತ್ತದೆ. ಚಿತ್ರಲೇಖಿ ವಿಷಪ್ರಾಶನ ಮಾಡಿದಾಗ ತಡೆಯಲೂ ಆಗದೆ ಮೂಕ ಪ್ರೇಕ್ಷಕನಾಗುತ್ತಾನೆ. ಚಿತ್ರಲೇಖಿಯ ಸಾವು ಯಯಾತಿಯ ಕಣ್ಣು ತೆರೆಸುತ್ತದೆ. ಪುರುಷಿಗೆ ಯೌವನವನ್ನು ಹಿಂತಿರುಗಿಸಿ ಶರ್ಮಿಷ್ಠೆಯೊಂದಿಗೆ ವಾನಪ್ರಸ್ಥಕ್ಕೆ ತೆರಳುತ್ತಾನೆ. 'ಭೋಗದ ಆಸೆ ಉರಿಯುವ ಕಿಚ್ಚಿನಂತೆ ಜೀವನವನ್ನೇ ಬಲಿಗೊಂಡಿದೆ' ಎಂಬ ಮಾತು ಚಿತ್ರಲೇಖಿಯ ಸಾವಿನಲ್ಲಿ ಕೊನೆಗೊಳ್ಳುತ್ತದೆ.

ಈ ನಾಟಕದಲ್ಲಿ ಒಬ್ಬೊಬ್ಬರು ಒಂದೊಂದು ಅಹಂಕಾರದಿಂದ ಬಿಗುವುದು ಕಂಡುಬರುತ್ತದೆ. ದೇವಯಾನಿಗೆ ತಾನು ಆರ್ಯಕುಲ ಸಂಜಾತೆ, ಶುಕ್ರಾಚಾರ್ಯರಂತಹ ಸಂಜೀವಿನೀ ಬಲ್ಲವರ ಪುತ್ರಿ ಎಂಬ ಹಮ್ಮು ರಾಕ್ಷಸ ಕುಲದ ಬಗ್ಗೆ ತಾತ್ಕಾರವಾದರೆ, ಯಯಾತಿಯೊಬ್ಬ ಅತ್ಯಪ್ತಕಾಮಿ, ಅಧಿಕಾರ, ಯೌವನ ಎಲ್ಲವೂ ಬೇಕು. ಯಾವ ಕಾರಣಕ್ಕೂ ಇದನ್ನು ಬಿಡಲಾರ, ಇದೆಲ್ಲಾ ಜನಸೇವೆಗಾಗಿ ಎಂಬ ಸೋಗು, ಶರ್ಮಿಷ್ಠಿಗೆ ತಾನು ರಾಜಪುತ್ರಿ ಎಂಬ ಅಹಂಕಾರವಾದರೆ, ಸೋಸೆ ಚಿತ್ರಲೇಖಿಗೆ ತಾನು ವಿದ್ಯಾವಂತೆ ತನ್ನ ವಿದ್ಯೆಗೆ ತಕ್ಕ ವರ ತನ್ನವನಾಗಲಿಲ್ಲ ಎಂಬ ಹಮ್ಮು ಈ ಪಾತ್ರಗಳೆಲ್ಲಾ ಅಂತಸ್ತು, ಜಾತಿ, ವರ್ಗ ಕಲಹ ಜೀವನದ ಅತ್ಯಪ್ತಿ ಇವುಗಳಲ್ಲಿ ಬೇಯುತ್ತಿರುವ ಚಿತ್ರಣ ಇಂದಿನ ಸಮಾಜದಲ್ಲೂ ಕಾಣಬಹುದು. ಆರ್. ನಾಗೇಶ್‌ವರ ನಿರ್ದೇಶನ ಉತ್ತಮವಾಗಿದ್ದು ನಾಟಕ ಶ್ರೇಷ್ಠಮಟ್ಟದ್ದಾಗಿತ್ತು. ಯಯಾತಿ ಪಾತ್ರದ ಕೆ. ರಂಗಸ್ವಾಮಿ ಹಾಗೂ ಶರ್ಮಿಷ್ಠ ಪಾತ್ರದ ಉಮಾಶ್ರೀಯವರ ಪಾತ್ರಗಳು ಹೆಚ್ಚು ಸಮರ್ಪಕವಾಗಿದ್ದುವು.

ಇಂಗ್ಲಿಷ್ ಯಯಾತಿ : ತಾ. 4-12-1999ರಂದು ಶ್ರೀಮತಿ ಶಾಂತಾಗೋಖಲೆಯವರ ನಿರ್ದೇಶನದಲ್ಲಿ 'ಪೂರ್ ಥಿಯೇಟರ್ಸ್ ಮುಂಬೈ' ಇವರು ಸಾದರ ಪಡಿಸಿದರು. ಇಂಗ್ಲೀಶ್ ಭಾಷೆಯ 'ಯಯಾತಿ'ಯಲ್ಲಿ ಯಯಾತಿ ಪಾತ್ರ ಮಾಡಿದ್ದ ಸಂದೀಪ ಕುಲಕರ್ಣಿ ಹಾಗೂ ದೇವಯಾನಿ ಪಾತ್ರದ ಮನೀಶಾಕೋರ್ಟ್ ಇವರಿಬ್ಬರ ಅಭಿನಯ ಮಾತುಗಾರಿಕೆ ಉತ್ತಮವಾಗಿತ್ತು.

'ಅಗ್ನಿ ಜಲತೀ ಹೈ ವರ್ಷಾ ಹೋತೀ ಹೈ': ತಾ. 1-21-1999ರಂದು 'ನಿಶಿಗಂಧಾ' ಸೊಲ್ವಾಪುರ್

ಇವರು ಶ್ರೀ ಅರುಣ್ ಮೆಹ್ತಾರವರ ನಿರ್ದೇಶನದಲ್ಲಿ ಹಿಂದೀ ಭಾಷೆಯ ಈ ನಾಟಕವನ್ನು ಅಭಿನಯಿಸಿದರು.

ಮಹಾಭಾರತದ 'ಯವ ಕ್ರೀತೋಪಾಖ್ಯಾನದ ಕಥೆ' ಇಲ್ಲಿಯ ಕಥಾವಸ್ತು. ಯವಕ್ರೀತ 10 ವರ್ಷಕಾಲ ದಟ್ಟಕಾಡು ಸೇರಿ ತಪಸ್ಸು ಮಾಡಿಯೂ ಹತಾಷನಾಗಿದ್ದಾನೆ. ರೈಭ್ಯನಿಗೆ ಇಬ್ಬರು ಗಂಡು ಮಕ್ಕಳು. ಹಿರಿಯಮಗ ಪರಾವಸು ವಿಶಾಖಾಳಸಪತಿ, ರಾಜ 7 ವರ್ಷದಿಂದ ಮಳೆ ಬೀಳದ್ದಕ್ಕಾಗಿ ಮಾಡುತ್ತಿರುವ ಯಜ್ಞದ ಅಧ್ಯಯು. ಈತನ ತಮ್ಮ ಅರಸುವಿಗೆ ಬ್ರಾಹ್ಮಣ್ಯದಲ್ಲಾಗಲೀ ಯಜ್ಞಯಾಗ ತಪಸ್ಸಿನಲ್ಲಾಗಲೀ ನಂಬಿಕೆಯಿಲ್ಲ. ಇವನೊಬ್ಬ ಕಲಾವಿದ, ನಿರ್ಸರ್ಗಪ್ರೇಮಿ. ಅಣ್ಣ ಅತ್ತಿಗೆಯರ ಬಗ್ಗೆ ಗೌರವ ಉಳ್ಳವನು. ತಾನು ಪ್ರೇಮಿಸಿರುವ ಭಿಲ್ಲರ (ಬೇಡ) ಹುಡುಗಿ ಅಂಧಕನ ಮಗಳಾದ ನಿತ್ತಿಲೆಯನ್ನು ವಿವಾಹವಾಗುವುದರಲ್ಲೇ ತ್ಯಜ್ಞ ಹಾಗೂ ಅಮಾಯಕ.

ಯವಕ್ರೀತ ತನ್ನ ತಪಸ್ಸಿನಿಂದ ಹತಾಶನಾಗಿ ಆಶ್ರಮಕ್ಕೆ ಬಂದು ತನ್ನ ಹಿಂದಿನ ಪ್ರೇಮಿ ವಿಶಾಖಾಳನ್ನು ಪ್ರೇಮಭಿಕ್ಷೆ ಬೇಡಿ ಕೊಡುತ್ತಾನೆ. ರೈಭ್ಯನಿಗೆ ಇದು ತಿಳಿದು ತನ್ನ ತಪಃಶಕ್ತಿಯಿಂದ ಭ್ರಹ್ಮರಾಕ್ಷಸನನ್ನು ಸೃಷ್ಟಿಸಿ ಯವಕ್ರೀತನನ್ನು ಕೊಲ್ಲುತ್ತಾನೆ. ಪರಾವಸುವಿಗೆ ಯವಕ್ರೀತನ ಮೇಲೆ ಕಣ್ಣು ಅವನು ತಪಸ್ಸು ಮುಗಿಸಿ ಆಶ್ರಮ ಸೇರಿದ್ದು ತಿಳಿದು ಅರ್ಧದಲ್ಲೇ ಯಜ್ಞಬಿಟ್ಟು ರಾತ್ರಿಯಲ್ಲಿ ಕದ್ದು ಆಶ್ರಮಕ್ಕೆ ಬರುತ್ತಾನೆ. ಯವಕ್ರೀತನ ವಧೆಯಾಗಿದೆ. ಹೆಂಡತಿಯ ಪಾತಿವ್ರತ್ಯ ಭಂಗವಾಗಿದೆ. ತಂದೆ ರೈಭ್ಯ ತನಗೆ ಸಿಗದ ಅಧ್ಯಯು ವಿನ ಪಟ್ಟಿ ಮಗನಿಗೆ ಸಿಕ್ಕಿದಕ್ಕೆ ಅಸಮಾಧಾನಿ ಜೊತೆಗೆ ನಿಯಮ ನಿಷ್ಠರಿ ತಾನು ಯಜ್ಞವನ್ನು ಅರ್ಧದಲ್ಲೇ ಬಿಟ್ಟು ಬಂದ ವಿಷಯ ಯಾರಿಗಾದರೂ ತಿಳಿಸಿದರೇ ! ತನ್ನ ಅಧ್ಯಯುವಿನ ಪಟ್ಟಿ ಹೋಗುತ್ತದೆ. ಮಾವನಿಂದ ಬೇಸತ್ತು ವಿಶಾಖಾ ಕೊಡಾ ಮಾವನನ್ನು ಕೊಲ್ಲಲು ರೈಭ್ಯನನ್ನು ಪ್ರೇರೇಪಿಸುತ್ತಾಳೆ. ಪರಾವಸು ತಂದೆಯನ್ನು ಕೊಂದು ಅವನಾಯಕನಾದ. ಅರವಸುವಿಗೆ ತಂದೆಯ ಅಂತ್ಯಕ್ರಿಯೆ ಮಾಡಲು ತಿಳಿಸಿ ಯಜ್ಞ ಶಾಲೆಗೆ ಹಿಂತಿರುತ್ತಾನೆ. ವಿಶಾಖಾ ಹುಚ್ಚಿಯಾಗುತ್ತಾಳೆ. ಭಿಲ್ಲರ ಪದ್ಧತಿಯಂತೆ ನಿತ್ತಿಲೆಗೆ ಭಿಲ್ಲರ ಹುಡುಗನೊಂದಿಗೆ ವಿವಾಹವಾಗುತ್ತದೆ. ಅರವಸು ನುಟರೊಂದಿಗೆ ಸೇರಿ ಯಜ್ಞಮಂಟಪದಲ್ಲೇ ಬಂದು 'ಇಂದ್ರವಿಜಯ' ನಾಟಕವಾಡುತ್ತಾನೆ. ನಾಟಕದಲ್ಲಿಯೂ ಇಂದ್ರ ಕುಟಲತೆ, ಮೋಸ, ಮಹತ್ಕಾಂಕ್ಷೆಯ ಸಂಕೇತ ಇದು ಪರಾವಸುವನ್ನು ಪ್ರತಿಬಿಂಬಿಸುತ್ತದೆ. ಇಂದ್ರ

ತನ್ನ ಸಹೋದರನಾದ ವೃತ್ತಾಸುರನನ್ನೇ ಮೋಸದಿಂದ ಕೊಲ್ಲುತ್ತಾನೆ. ವೃತ್ತಾಸುರನ ಪಾತ್ರವನ್ನು ರಾಕ್ಷಸನ ಮುಖವಾಡಧರಿಸಿದ ಅರವಸು ಮಾಡುತ್ತಾನೆ ಇದೊಂದು ನಾಟಕದೊಳಗಿನ ನಾಟಕವಾಗುತ್ತದೆ.

ಕೊನೆಯಲ್ಲಿ ನಿತ್ತಿಲೆ ಅರವಸುವಿನ ಬಳಿಬಂದು ಅವನನ್ನುಳಿಸಲು ವೃಥಾ ಪ್ರಯತ್ನಮಾಡಿ ಗಂಡ ಮತ್ತು ಅಣ್ಣನಿಂದ ಹತಳಾಗುತ್ತಾಳೆ. ನಿಶ್ಚಾರಣವಾಗಿ ಮುಗ್ಧ ಪ್ರೇಮಿಗಳಾದ ಅರವಸು ನಿತ್ತಿಲೆಯರ ಬಲಿಯಾಗುತ್ತದೆ.

ಈ ನಾಟಕದ ಎಲ್ಲ ಪಾತ್ರಗಳೂ ಅತ್ಯಪ್ತತೆಯಿಂದ ಬೇಯುತ್ತಿವೆ. ಒಬ್ಬರಿಗೆ ಯಶಸ್ಸಿನ ದಾಹ ಅದಕ್ಕೆ ಅವರು ಯಾರನ್ನು ಬೇಕಾದರೂ ಬಲಿ ಕೊಡುತ್ತಾರೆ. ಇದು ಪರವಸುವಿನದಾದರೆ ರೈಭ್ಯ ತನಗೆ ಸಿಕ್ಕದ ಅ ಧೈರ್ಯಪಟ್ಟಕ್ಕಾಗಿ ಬೆಂದು ಬ್ರಹ್ಮರಾಕ್ಷಸನನ್ನು ಸೃಷ್ಟಿಸುತ್ತಾನೆ. ಯವಕ್ರೀತ ತಪಸ್ಸು ನಡೆಸಿಯೂ ಅತ್ಯಪ್ತ ವಿಶಾಖಿ ಪತಿಪ್ರೇಮದಿಂದ ವಂಚಿತಳು. ಇವರೆಲ್ಲಾ ಒಂದು ಯಜ್ಞಕುಂಡಗಳಾಗಿಯೇ ಕಾಣಿಸುತ್ತಾರೆ. ಯಜ್ಞಶಾಲೆಯಲ್ಲಿ ಅಗ್ನಿ ಉರಿಯುತ್ತಿದ್ದರೆ ಸೂರ್ಯನ ಉರಿಗೆ ಭೂಮಿ ಮಳೆ ಇಲ್ಲದೆ ಬೈಯುತ್ತಿದ್ದಾಳೆ. ಪ್ರೇಮಿಗಳಾಗಿ ಮುಗ್ಧರಾಗಿ ಕಾಯದವರು. ನಿತ್ತಿಲೆ ಮತ್ತು ಅರವಸು ಸಾತ್ವಿಕವಾಗಿ ಜೀವನ ಸಾಗಿಸಬೇಕಾದ ವ್ಯಕ್ತಿಗಳೇ ತಾವುಸರಾಗಿರುವಂತೆ ಕಾಣುತ್ತದೆ. ಪ್ರಕೃತಿ ನಿಯಮದಂತೆ ಕೊನೆಗೆ ಮಳೆ ಬಂದು ಎಲ್ಲಾ ಅಗ್ನಿ ಕುಂಡಗಳೂ ಶಾಂತವಾಗುತ್ತವೆ.

ಮುಗ್ಧ ಪ್ರೇಮಿಗಳಾಗಿ ಅರವಸು ನಿತ್ತಿಲೆಯರ ಪಾತ್ರ ಬಹಳ ಪರಿಣಾಕಾರಿಯಾಗಿತ್ತು. ಮುಗ್ಧರಾದ ಇವರ ಆಸೆಗಳು ಹೆಚ್ಚಿಲ್ಲ ಮಹತ್ಕಾಂಕ್ಷಿಗಳು ಇಂತವರನ್ನು ಬಲಿಗೊಟ್ಟು ಮೇಲೇರುವುದು ಸಮಾಜಕ್ಕೆ ಹಿಡಿದ ಕನ್ನಡಿಯಂತಿದೆ. ಹಿನ್ನೆಲೆ ಸಂಗೀತ ಹಿತವಾಗಿತ್ತು.

ಹಯವದನ : ತಾ. 2-12-1999ರಂದು ಹಯವದನ ನಾಟಕವನ್ನು ಬೆಂಗಳೂರಿನ 'ಬೆನಕ' ತಂಡದವರು ಬಿ.ವಿ. ಕಾರಂತರ ನಿರ್ದೇಶನದಲ್ಲಿ ಅಭಿನಯಿಸಿದರು.

'ಕಥಾಸರಿತ್ಯಾಗರ' ದಿಂದ ಆಯ್ದು ಕಥೆ ನಾಟಕದ ಮೂಲವಸ್ತುವಾಗಿದೆ. ಪ್ರಾರಂಭದಿಂದಲೇ ಕಾರ್ನಾಡರು ಒಂದು ವಿಷಯ ಪ್ರಸ್ತಾಪಿಸಿದ್ದಾರೆ. 'ಯಾರೂ ಪರಿಪೂರ್ಣರಲ್ಲಾ' ನಾವು ಪೂಜಿಸುವ ಅಧಿವಂದಿತ ಗಣನಾಥ ಮಾನವ ಶರೀರಿ, ಆನೆಯ

ತಲೆ, ದೊಳು, ಹೊಟ್ಟೆಗೆ ಹಾವಿನ ಬಂಧ, ಇಲಿಯ ವಾಹನ ಒಂದಕ್ಕೊಂದು ಅಸಂಬಂಧತೆಯನ್ನು ಭಾಗವತ ಪ್ರಾಸ್ತಾವಿಸುತ್ತಾನೆ. ಇದಾದನಂತರ ಬಂದ ಅಪೂರ್ಣಮಾನವ 'ಹಯವದನ' ಪೂರ್ಣ ಶರೀರಿಯಾಗಲು ನಟನೊಂದಿಗೆ ಭಾಗವತರ ಸಲಹೆಯ ಮೇರೆಗೆ ಚಿತ್ರಕೂಟಕ್ಕೆ ತೆರಳುತ್ತಾನೆ. ನಾಟಕದ ಮುಖ್ಯ ಪಾತ್ರಧಾರಿಗಳಾದ ವಿದ್ಯಾಧರ ದ್ರಾಹ್ಮಣ ಪುತ್ರ ಹೆಸರಿಗೆ ತಕ್ಕಂತೆ ವಿದ್ಯಾವಂತ ಸುಕುಮಾರ ಶರೀರಿ ಇವನ ಮಿತ್ರ, ಕಪಿಲ ಕಮ್ಮಾರನ ಮಗ ಉತ್ತಮ ಅಂಗಸೌಷ್ಠವ, ಚಪಲತೆ, ಚುರುಕು ವಿದ್ಯೆ ಇಲ್ಲ ಇವರಿಬ್ಬರೂ ಗಳಸ್ಯ ಕಂಠಸ್ಯ ಮಿತ್ರರು. ವಿದ್ಯಾಧರ ಪದ್ಮಾವತಿಯನ್ನು ಕಂಡು ಅವಳ ಅನುಪಮ ಸೌಂದರ್ಯಕ್ಕೆ ಮರುಳಾಗಿ ಅವಳಿಗಾಗಿ ಏನು ಕೊಡಲೂ ಸಿದ್ಧವಾಗಿ ಕಾಳಿಗೆ ಹರಕೆ ಹೊರುತ್ತಾನೆ. ಕಪಿಲನ ಮಧ್ಯಸ್ಥಿಕೆಯಿಂದ ವಿದ್ಯಾಧರ ಮತ್ತು ಪದ್ಮಿನಿಯರ ವಿವಾಹವಾಗುತ್ತದೆ. ಮೂವರೂ ರಾಮ, ಲಕ್ಷ್ಮಣ, ಸೀತೆಯಂತೆ ಇರುತ್ತಾರೆ. ಕ್ರಮೇಣ ಪುಸ್ತಕಕೀಟ ವಿದ್ಯಾಧರನಿಂದ ವಿಮುಖಳಾಗಿ ಪದ್ಮಾವತಿ ಕಪಿಲನ ಕಡೆಗೆ ಆಕರ್ಷಿತಳಾಗುತ್ತಾಳೆ. ಕಪಿಲನೂ ಪದ್ಮಾವತಿಯಿಂದ ಆಕರ್ಷಿತನಾಗುತ್ತಾನೆ. ಇವರಿಬ್ಬರೂ ಹತ್ತಿರ ವಾಗುತ್ತಿರುವ ವಿಷಯ ತಿಳಿದು ವಿದ್ಯಾಧರ ಅವರನ್ನು ದೂರ ಮಾಡಲು ನಿಷ್ಫಲ ಪ್ರಯತ್ನಗಳನ್ನು ಮಾಡುತ್ತಾನೆ. ಗರ್ಭಿಣಿಯಾದ ಪದ್ಮಾವತಿಯ ಬಯಕೆಯಂತೆ, ವಿದ್ಯಾಧರ, ಕಪಿಲ, ಪದ್ಮಾವತಿಯರು ಉಚ್ಚೈನಿಗೆ ಹೊರಟು ಚಿತ್ರಕೂಟದ ಮೂಲಕ ಬರುವಾಗ ಚಿತ್ರ ಕೂಟದಲ್ಲಿ ತಂಗುತ್ತಾರೆ. ಇಲ್ಲೂ ಕಪಿಲ ಪದ್ಮಾವತಿ ಒಂದು ಕಡೆ ವಿದ್ಯಾಧರ ಒಂದು ಕಡೆಯಾಗುತ್ತಾರೆ. ಚಿತ್ರಕೂಟದ ಕಾಳಿಯ ಮಂದಿರ ಕಂಡು ವಿದ್ಯಾಧರನಿಗೆ ತನ್ನ ಹರಕೆ ಜ್ಞಾಪಕವಾಗಿ ತನ್ನ ತಲೆ ಕಡಿದು ಕಾಳಿಗೆ ಅರ್ಪಿಸುತ್ತಾನೆ. ಅವನನ್ನು ಹುಡುಕುತ್ತಾ ಬಂದ ಕಪಿಲ ಮಿತ್ರನನ್ನು ಬಿಟ್ಟಿಲಾರದೆ ತಾನೂ ತನ್ನ ತಲೆ ಕತ್ತರಿಸಿ ಬಲಿ ಕೊಡುತ್ತಾನೆ. ಇಬ್ಬರನ್ನೂ ಅರಸಿ ಬಂದ ಪದ್ಮಾವತಿ ಈ ಭಿಭತ್ಯ ದೃಶ್ಯ ಕಂಡು ಬೊಬ್ಬಿಟ್ಟು ಅಳುತ್ತಾಳೆ. ನಿದ್ರೆಯಲ್ಲಿದ್ದ ಕಾಳಿ ಎಚ್ಚತ್ತು ಪದ್ಮಾವತಿಗೆ ಮುಂಡಗಳಿಗೆ ರುಂಡಗಳನ್ನು ಸೇರಿಸಿ ಕತ್ತಿಯಿಂದೊತ್ತು ಜೀವಂತರಾಗುತ್ತಾರೆಂದು ಸಲಹೆ ಕೊಡುತ್ತಾಳೆ ಪದ್ಮಾವತಿ ಮನಸ್ಸಿನಂತೆ ಮಹದೇವ' ಎಂಬ ನಾಣ್ಯದಿಯಂತೆ ಕಪಿಲ ಶರೀರಕ್ಕೆ ವಿದ್ಯಾಧರನ ತಲೆಯನ್ನು ವಿದ್ಯಾಧರನ ಶರೀರಕ್ಕೆ ಕಪಿಲನ ತಲೆಯನ್ನೂ ಕತ್ತಲಿನಲ್ಲಿ ಜೋಡಿಸುತ್ತಾಳೆ. ಅವರಿಬ್ಬರೂ ಜೀವ ತಳೆದು ನಂತರ ಆಗಿರುವ ಪಜೀತಿ ತಿಳಿಯುತ್ತದೆ.

ಆದರೆ ಮಾನವನ ಶರೀರದಲ್ಲಿ 'ತಲೆಯೇ ಉತ್ತಮಾಂಗ' ಎಂಬ ನೀತಿಗನು ಸಾರವಾಗಿ ಪದ್ಮಿನಿ ಕಪಿಲನ ಶರೀರದ ವಿದ್ಯಾಧರನ ತಲೆಯವನೊಂದಿಗೆ ಋಷಿಯಾಗಿ ಊರಿಗೆ ಹೊರಡುತ್ತಾಳೆ. ವಿದ್ಯಾಧರನ ಶರೀರ ಕಪಿಲನ ಶಿರಹೊತ್ತವನು ಕಾಡಿನಲ್ಲೇ ಉಳಿಯುತ್ತಾನೆ. ವಿದ್ಯಾಧರನ ತಲೆ ಕಪಿಲನ ಶರೀರಿ ಇದ್ದಕ್ಕಿದ್ದಂತೆ ಕೆಲ ಕುಸ್ತಿಗಳಲ್ಲೂ ಜಯಗಳಿಸುತ್ತಾನೆ. ಪದ್ಮಾವತಿಯ ಸಂತೋಷಕ್ಕೆ ಪಾರವೇ ಇಲ್ಲ. ಆದರೆ ಇದವಳ ಪಾಲಿಗೆ ಶಾಶ್ವತವಾಗುವುದಿಲ್ಲ. 'ತಲೆಯೇ ಉತ್ತಮಾಂಗ' ಎಂಬ ನಿಯಮಕ್ಕನುಗುಣವಾಗಿ ತಲೆಯಂತೆ ಶರೀರವೂ ಮಾರ್ಪಾಟಾಗುತ್ತದೆ. ವಿದ್ಯಾಧರ ಕೋಮಲ ಶರೀರಿ ವಿದ್ಯಾವಂತನಾದಾಗ ಪದ್ಮಾವತಿ ತನ್ನ ಮಗುವನ್ನು ಬಿಟ್ಟು ಕಪಿಲನನ್ನರಿಸಿ ಚಿತ್ರಕೂಟಕ್ಕೆ ಬರುತ್ತಾಳೆ. ಕಪಿಲನೂ ಪೂರ್ಣ ಕಪಿಲನಾಗಿ ಕಾಯುತ್ತಿರುತ್ತಾನೆ. ವಿದ್ಯಾಧರ ಬೇಸತ್ತು ಇದನ್ನು ಒಂದು ನಿರ್ಣಯ ಮಾಡಲೆಂದೇ ಚಿತ್ರಕೂಟಕ್ಕೆ ಬರುತ್ತಾನೆ. ಇಬ್ಬರೂ ಮಿತ್ರರೂ ಶತ್ರುಗಳಾಗಿ ಹೋರಾಡುತ್ತಾರೆ. ಪದ್ಮಾವತಿ ಪ್ರೇಕ್ಷಕಳಾಗಿ ನಿಲ್ಲುತ್ತಾಳೆ. ಇಬ್ಬರೂ ಒಬ್ಬರನ್ನೊಬ್ಬರು ಇರಿದು ಕೊಂದಾಗ ಪದ್ಮಾವತಿಯ ಪಾಲಿಗೆ ಶಿರವಾಗಲೀ ಶರೀರವಾಗಲೀ ಇಲ್ಲದಾಗುತ್ತದೆ. ತಾನು ಪ್ರೇಮಿಸಿದ ಇಬ್ಬರೊಡನೆ ಚಿತೆಯೇರುತ್ತಾಳೆ. ಮತ್ತೆ 'ತಲೆಯೇ ಉತ್ತಮಾಂಗ' ಎಂಬ ನಿಯಮದಂತೆ ಹಯವದನ ಪೂರ್ತಿ ಕುದುರೆಯಾಗುತ್ತಾನೆ. ಮನರಂಜನೆಗೆ ಯಥೇಚ್ಛ ಅವಕಾಶ ಕೊಟ್ಟಿರುವ ಈ ನಾಟಕದಲ್ಲಿ ಕಾರ್ನಾಡರು ಮಾನವನ ಅಂಕಾಕ್ಷಿಗಳಿಗೆ ಮಿತಿ ಇಲ್ಲ ಪಾಲಿಗೆ ಬಂದದ್ದು 'ಪಂಚಾಮೃತ'ವೆಂದು ಸ್ವೀಕರಿಸುವಲ್ಲಿ ಫುರುಷಾರ್ಥವಿದೆ ಎಂದು ಹೇಳಿದಂತಿದೆ.

ಈ ನಾಟಕದ ಕಪಿಲನ ಪಾತ್ರ ಅತ್ಯುತ್ತಮವಾಗಿತ್ತು. ಪದ್ಮಾವತಿ ವಿದ್ಯಾಧರ ಚೆನ್ನಾಗಿ ನಟಿಸಿದರು. ಸ್ತ್ರೀ ಮೇಳದವರು, ಪುರುಷ ಮೇಳದವರ ಸಂಗೀತ ತುಂಬಾ ಸೊಗಸಾಗಿ ಹೊಸತಂತ್ರದಿಂದ ಕೂಡಿತ್ತು. ಭಾಗವತರಾಗಿ ಶ್ರೀ ನಾಗಾಭರಣರು ಗಮನ ಸೆಳೆದರು. 'ಬೆನಕ' ತಂಡದವರಿಂದ ಪ್ರದರ್ಶಿತವಾದ ಉತ್ತಮ ನಾಟಕವಾಗಿತ್ತು.

ತುಘಲಕ್ : ತಾ. 3-12-1999ರಂದು ಸಿ. ಆರ್ ಸಿಂಹರವರ ನಿರ್ದೇಶನದಲ್ಲಿ 'ನಟರಂಗ' ಬೆಂಗಳೂರು ಈ ತಂಡದವರು ಕನ್ನಡದಲ್ಲಿ 'ತುಘಲಕ್' ನಾಟಕವನ್ನು ಪ್ರದರ್ಶಿಸಿದರು.

ಇದು ಇಡೀ ಹಿಂದೂಸ್ಥಾನದಲ್ಲಿ ಅತ್ಯುತ್ತಮ ನಾಟಕವೆಂದು ಹೆಸರುಗಳಿಸಿರುವ ನಾಟಕವಾಗಿದೆ.

ಮಧ್ಯಕಾಲೀನ ಭಾರತದ ಇತಿಹಾಸದಲ್ಲಿ

ತನ್ನೆಲ್ಲಾ ಯೋಜನೆಗಳಲ್ಲೂ ಸೋಲನ್ನೇ ಕಂಡು ಪ್ರಜೆಗಳಿಂದ 'ಹುಚ್ಚು ದೊರೆ' ಎನಿಸಿಕೊಂಡು ಇತಿಹಾಸಕಾರರಿಂದ ಪರಕ್ಷುಬ್ಧ ವ್ಯಕ್ತಿ ಎನಿಸಿಕೊಂಡ ವ್ಯಕ್ತಿ ತುಘಲಕ್. ಕಾರ್ನಾಡರು ತುಘಲಕ್‌ನನ್ನು ವಿದ್ಯಾಂಸನಾಗಿಯೂ, ಕನಸುಗಾರನಾಗಿಯೂ ಚಿತ್ರಿಸಿದ್ದಾರೆ. ಅವನ ಮಾತಿನಲ್ಲಿ ಅವನ ವ್ಯಕ್ತಿತ್ವ ಕಾಣುತ್ತದೆ.

"ನಾನು ಪಟ್ಟವೇರಿದಾಗ ಎಂಥ ಆಸೆ ಕಟ್ಟಿದ್ದೆ. ನನ್ನ ರಾಜ್ಯದಲ್ಲಿ ಪ್ರತಿಯೊಂದು ಕಾರ್ಯ ಪ್ರಾರ್ಥನೆಯಾಗಬೇಕು. ಪ್ರತಿಯೊಂದು ಪ್ರಾರ್ಥನೆ ಅರಿವಿನ ಮೆಟ್ಟಿಲಾಗಬೇಕು. ಪ್ರತಿಯೊಂದು ಮೆಟ್ಟಿಲೂ ದೇವರ ಸನಿಹಕ್ಕೆ ಒಯ್ಯಬೇಕು ಎಂದು ಕನಸು ಕಂಡ ವ್ಯಕ್ತಿ ತನ್ನ ಸ್ಥಾನದ ಇತಿಹಾಸ ಕಾರನಾದ ಖಿರನಿಗೆ "ಪ್ರಾರ್ಥನೆಗೂ ರಾಜಕಾರಣ ಬೇನೆ ಬಿಟ್ಟಿಲ್ಲ. ಬರನಿ ಬಹಿರಂಗವಾಗಿ ಪ್ರಾರ್ಥನೆ ಸಲ್ಲಿಸಿದವರಿಗೆ ಕಠಿಣ ಶಿಕ್ಷೆ ಎಂದು ಸಾರಿಸು, ಬರನೀ ಪ್ರಾರ್ಥನೆಯ ಯೋಗ್ಯತೆ ಇಲ್ಲಾ ನಮಗೆ ಪ್ರಾರ್ಥನೆಯ ಘಳಿಗೆ ನನ್ನ ರಾಜ್ಯದಲ್ಲಿ ಇನ್ನು ಮುಂದೆ ಸದ್ದಿಲ್ಲದೆ ಬಂದು ಗುರುತಿಲ್ಲದೆ ಹೋಗಲಿ" ಎಂದು ನುಡಿದಾಗ ಇದಂಥ ವಿಡಂಬನೆ ಎನಿಸದೇ? ಈ ಮಾತುಗಳು ನಮ್ಮ ಸಮಕಾಲೀನ ಪರಿಸ್ಥಿತಿಯನ್ನೇ ಚಿತ್ರಿಸಿದಂತಿದೆ.

ಹಿಂದೂ ಮುಸ್ಲೀಮರ ಐಕ್ಯಮತ್ಯಕ್ಕೆ ಪ್ರಯತ್ನಿಸಿದ ವ್ಯಕ್ತಿ, ಜಿಝಿಯ ತಲೆಗಂದಾಯವನ್ನು ರದ್ದು ಮಾಡಿದ ವ್ಯಕ್ತಿ ತುಘಲಕ್. 'ಕೇವಲ ಅರಸರ ಮಗನಾದ ಮಾತ್ರಕ್ಕೆ ನಾನು ಅರಸನೆನ್ನಿಸಿಕೊಳ್ಳಬಹುದೇ? ಎಂಬ ಅವನ ಮಾತಿನಲ್ಲಿ ವ್ಯಕ್ತಿಯ ಯೋಗ್ಯತೆ ಮಾನದಂಡವಾಗಬೇಕೇ ಹೊರತು ವಂಶವಲ್ಲಾ ಎಂಬ ಮಾತು ಧ್ವನಿಸುತ್ತದೆ. ತುಘಲಕ್ ತಾಮ್ರದ ನಾಣ್ಯಗಳನ್ನು ಚಲಾವಣೆಗೆ ತಂದು ಬೆಳ್ಳಿಯ ನಾಣ್ಯಕ್ಕೆ ತಾಮ್ರದ ನಾಣ್ಯ ಸಮವೆಂದು ಸಾರಿದಾಗ ಅವನ ಪ್ರಜೆಗಳೇ ಬೊಕ್ಕಸ ಬರಿದು ಮಾಡಲು ಮುಂದಾಗುತ್ತಾರೆ. ಆಗವನ ಮಲತಾಯಿ "ಮಹಮ್ಮದ್ ಮೊದಲ ದಿನವೇ 500 ಬಂಡಿ ಮುಂದೆ ಇನ್ನೆಷ್ಟು ಬರಹುದು? ಪ್ರಜೆಗಳ ವಿಶ್ವಾಸ ಘಾತದಿಂದ ನಿನ್ನ ಬೊಕ್ಕಸ ಬರಿದಾಗುವುದು ಯಾವ ನ್ಯಾಯ?" ಎಂದಾಗ ಮಹಮ್ಮದನ ಉತ್ತರ "ನಿನಗೆಷ್ಟು ಸಲ ಹೇಳಿದೆ ನನ್ನ ಬೊಕ್ಕಸದಲ್ಲಿ ದ್ದ ರೊಕ್ಕ ನನ್ನದಲ್ಲ ಪ್ರಜೆಗಳದ್ದು" ಎಂದು ಹೇಳುವ ತುಘಲಕ್ ಎಂತ ಉದಾತ್ತ ವ್ಯಕ್ತಿ! ಇಂತಹ ವ್ಯಕ್ತಿ ಎಲ್ಲ ವಿಷಯದಲ್ಲೂ ಅಪಯಶಸ್ಸು ಗಳಿಸಿದ! ಇವನಿಗೆ ಪ್ರತಿಸ್ಪರ್ಧಿಯಾಗಿ ಇವನು ಮಾಡುವ ಎಲ್ಲಾ ಕೆಲಸವನ್ನು ತನ್ನ ಸ್ವಾರ್ಥ ಸಾಧನೆಗೆ ಉಪಯೋಗಿಸಿಕೊಂಡು ಇವನ ಮುಂದೆ ತಲೆಯೆತ್ತಿ

ನಿಲ್ಲುವ ಅರೀಚ್ಚುವ ಪಾತ್ರ ಇವನೇಕೆ ತನ್ನ ಪ್ರತಿ ಕಾರ್ಯದಲ್ಲೂ ಆ ಯಶಸ್ವಿಯಾದ ಎಂಬುದನ್ನು ಹೇಳುತ್ತದೆ.

ಆಜೀರ್ಣ ಅವನ ಮಿತ್ರ ಆ ಜಂಗ ಹೇಳುತ್ತಾನೆ. ಚದುರಂಗ ದಾಟದಲ್ಲಿ ಸೈನಿಕ ಎಂಬ ಒಂದು ಕಾಯಿ ಇರುತ್ತದೆ. ದುರ್ಬಲ ಸೈನಿಕ, ಅವನಿಗೆ ಯಾವ ದೊಡ್ಡ ಸಾಮರ್ಥ್ಯವೂ ಇಲ್ಲ. ಆದರೆ ಎಲ್ಲಿಯೂ ತಲೆ ಹೊಡೆಸಿಕೊಳ್ಳದೆ ಏಳು ಸಾಲುಗಳನ್ನು ದಾಟಿ ಎಟನೆಯ ಸಾಲಿನಲ್ಲಿ ಕಾಲಿಟ್ಟರೆ ಸಾಕು. ಕುದುರೆ ಸವಾರನಿಂದ ಮಂತ್ರಿಯವರೆಗೆ ಬೇಕಾದ ಅಧಿಕಾರ ಪಡೆಯಬಲ್ಲ ನನಗೂ ಹಾಗೇಕೆ ಆಗಬಾರದು? ಎಂದಂತೆ ರಕ್ತ ಅರಿಚ್ಚುವ ಪ್ರತಿ ಹಂತದಲ್ಲೂ ಯಶಸ್ವಿಯಾಗಿ ತುಘಲಕನ ಎದುರಿಗೆ ತಲೆ ಎತ್ತಿ ನಿಂತು ಗುರುವಿಗೆ ತಿರುಮಂತ್ರ ಹೇಳುವ ಶಿಷ್ಯನಾಗುತ್ತಾನೆ.

ನೀವು ಪಟ್ಟವೇರಿದಂದಿನಿಂದ ನಾನು ನಿಮ್ಮ ಕೃತಿಗಳನ್ನು ಪರಿಶೀಲಿಸಿದ್ದೇನೆ. ಮಾತುಗಳನ್ನು ಆಲಿಸಿದ್ದೇನೆ. ಆಡಳಿತ ಕಾರ್ಯಗಳನ್ನು ಅರ್ಥಮಾಡಿ ಕೊಳ್ಳಲಿಕ್ಕೆ ಯತ್ನಿಸಿದ್ದೇನೆ... ನಿಮ್ಮ ಶಿಷ್ಯನಾಗಲು ಯತ್ನಿಸಿದ್ದೇನೆ" ಎಂದು ಹೇಳಿದ್ದಲ್ಲದೆ ತನ್ನ ರಕ್ತಸತನಕ್ಕೆ ಶಿಕ್ಷೆ ನೀಡಿದರೆ ನಿನಗೇ ಅಪಾಯ ನನ್ನನ್ನು ಪುರಸ್ಕರಿಸುವುದರಲ್ಲೇ ನನ್ನ ಮತ್ತು ನಿನ್ನ ಕ್ಷೇಮವೆಂದು ವಿವರಿಸುವ ಅವನ ಸಂಭಾಷಣೆಯನ್ನು ಕಾರ್ನಾಡರು ಅತ್ಯಂತ ಸ್ವಾರಸ್ಯವಾಗಿ ತಂದಿದ್ದಾರೆ.

ತುಘಲಕ್ ತನಗೆ ಎದುರು ನಿಂತ ಪ್ರಜೆಗಳಾಗಲೀ, ಧರ್ಮಗುರುಗಳಾಗಲೀ, ಅಮೀರರಾಗಲೀ. ತಂದೆ, ತಮ್ಮ ಮಲತಾಯಿ ಎಲ್ಲರನ್ನು ಕೊಲ್ಲಿಸಿ ರಕ್ತದೋಕುಳಿಯಾಡುತ್ತಾನೆ. ತನ್ನ ಯೋಜನೆಗಳೆಲ್ಲಾ ನಿರರ್ಥವಾದಾಗ ತನ್ನ ಕನಸಿನ ಸಾವ್ರಾಜ್ಯ ಮಣ್ಣುಗೂಡಿದಾಗ ತನ್ನಾದರ್ಶ ತನ್ನೆದುರೇ ಕೊನೆಯುಸಿರೆಳೆದಾಗ ಹುಚ್ಚು ದೊರೆಯಾದ ತುಘಲಕ್ ಒಬ್ಬ ದುರಂತ ನಾಯಕನಾಗುತ್ತಾನೆ.

ಸಿ. ಆರ್. ಸಿಂಹರ ತುಘಲಕ್ ಪಾತ್ರ ಗಾಂಭೀರ್ಯದಿಂದಲೂ ತುಂಬಾ ಅರ್ಥಪೂರ್ಣ ಅಭಿನಯದಿಂದಲೂ ಕೂಡಿತ್ತು. ಇವರಿಗೆ ಎದುರಾಗಿ ಸಿನೆಮಾ ನಟನಾಗಿ ಅರಿಚ್ಚುವ ಲೋಕೇಶ್‌ರವರ ಪಾತ್ರ ಸೊಗಸಾಗಿತ್ತು. ದಕ್ಷ ನಿರ್ದೇಶನದಲ್ಲಿ ಬಂದ ತುಘಲಕ್ ಉತ್ತಮ ನಾಟಕವಾಗಿತ್ತು.

ಕೊನೆಯ ದಿನ ತಾ. 4-1-1999ರಂದು ಗಿರೀಶ್ ಕಾರ್ನಾಡರ ನಾಟಕ ಕುರಿತಂತೆ ವಿಚಾರ ಸಂಕರಣ ನಂತರ ಗಿರೀಶ್ ಕಾರ್ನಾಡರೊಂದಿಗೆ ಸಂವಾದವಿದ್ದಿತು, ವಿಚಾರ ಸಂಕರಣದಲ್ಲಿ ಅತ್ಯುತ್ತಮ ನಾಟಕಕಾರರು, ಸಾಂಸ್ಕೃತಿಕ ಇಲಾಖೆಯ

ನಿರ್ದೇಶಕರುಗಳು ಭಾಗವಹಿಸಿದ್ದರು.

'ಕಾರ್ನಾಡರು ಮತ್ತು ಆಧುನಿಕ ರಂಗಭೂಮಿ'

ಐ. ಎಮ್. ವಿಠಲ ಮೂರ್ತಿ : ವಿಠಲ ಮೂರ್ತಿಯವರು ಮಾತನಾಡುತ್ತಾ ಮೈಸೂರಿ ಅಸೋಸಿಯೇಷನ್‌ನ ಬಗ್ಗೆ ಅಭಿಮಾನ ವ್ಯಕ್ತಪಡಿಸಿದರು. ಈಗ ಅಸೋಸಿಯೇಷನ್‌ನು ಜ್ಞಾನಪೀಠ ವೀಚೇತರಾದ ಗಿರೀಶ್ ಕಾರ್ನಾಡ್‌ರವರ ನಾಟಕಗಳ ಉತ್ಸವ ನಡೆಸುತ್ತಿರುವುದು ಹೆಮ್ಮೆಯಾಗಿದೆ. ಗಿರೀಶ್‌ರಿಗೂ ನನಗೂ 2 ವರ್ಷಗಳಿಂದ ನಿಕಟ ಸಂಬಂಧವಿದೆ. ಕನ್ನಡದಲ್ಲಿ ಪುರಾಣಗಳಿಂದ, ಜಾನಪದದಿಂದ, ಇತಿಹಾಸದಿಂದ ವಿಷಯ ಆರಿಸಿ ಕಾರ್ನಾಡರು ನಾಟಕ ಬರೆದಿದ್ದಾರೆ. ಪುರಾಣವನ್ನು ಹೊಸ ದೃಷ್ಟಿಕೋನದಿಂದ ನೋಡಿ ನಾಟಕ ಬರೆದವರು. ಉದಾಹರಣೆ ನಾಟಕಕಾರ ಟಿ. ಪಿ. ಕೈಲಾಸಂ ಮೊದಲಿಗರು ಎಂದು ಅವರ ಕೃತಿ 'ಕೀಚಕ' ಎಂದು ಹೆಸರಿಸಿದರು. ಈ ಇಬ್ಬರು ನಾಟಕಕಾರರೂ ಕೂಡ ಇಂಗ್ಲೆಂಡಿನಲ್ಲಿ ಕಲಿತವರು ಇಡೀ ಭಾರತದಲ್ಲಿ ಗಿರೀಶ್‌ರು ಮಾನ್ಯತೆ ಪಡೆದ ಜನಪ್ರಿಯ ವ್ಯಕ್ತಿ ಎಂದರು.

ಕೀರ್ತಿನಾಥ ಕುರ್ತುಕೋಟಿ : ಕೀರ್ತಿನಾಥ ಕುರ್ತುಕೋಟಿಯವರು ಗಿರೀಶ್‌ರನ್ನು ಪ್ರೇಕ್ಷಕರನ್ನು ದೃಷ್ಟಿಯಲ್ಲಿಟ್ಟು ನಾಟಕ ಬರೆದ ಕನ್ನಡದ ಮೊದಲ ನಾಟಕಕಾರನೆಂದು ಗುರುತಿಸಿದರು. ಸಾಹಿತ್ಯ ದೃಷ್ಟಿಯಿಂದ ಬರೆದವರು. ಬೇಂದ್ರೆ, ಕೈಲಾಸಂ, ಕಾರಂತರು, ಕುವೆಂಪು, ಪು.ತಿ.ನ. ಬಿ. ಎಂ.ಶ್ರೀ ಮುಂತಾದವರನ್ನು ಈ ಶತಮಾನದಲ್ಲಿ ಗುರುತಿಸಬಹುದಾಗಿದೆ. ಕಾರ್ನಾಡರ ನಾಟಕದಲ್ಲಿಯೂ ಭಾಷೆ ಕಾವ್ಯಮಯ ಭಾಷೆಯಾಗಿರುತ್ತದೆಂದು ಅಭಿಪ್ರಾಯಪಟ್ಟರು. ಭಾಸನ ಸೃಷ್ಟಿವಾಸವದತ್ತ ದಂತಹದೇ ಪ್ರಸಂಗ ತುಘಲಕ್‌ನಲ್ಲಿ ತಂದಿದ್ದಾರೆ. ಇಮಾಮುದ್ದೀನನಂತೆ ತುಘಲಕ್, ತುಘಲಕ್‌ನಂತೆ ಇಮಾಮುದ್ದೀನ್ ಎಂದು ಅಭಿಪ್ರಾಯ ಪಟ್ಟಿದ್ದಲ್ಲದೆ 'ಯಯಾತಿ' ನಾಟಕ ನನ್ನನ್ನು ಮಂತ್ರ ಮುಗ್ಧನನ್ನಾಗಿಸಿತು ಎಂದರು.

ವಿಜಯ್ ಟೆಂಡುಲಕರ್ : ಕಾರ್ನಾಡರನ್ನು ವಿಮರ್ಶಿಸುವುದು ಬಹಳ ಕಷ್ಟದ ಕೆಲಸ, ರಂಗಭೂಮಿಯೊಂದಿಗೆ ಬದುಕುವ, ರಂಗಭೂಮಿಗಾಗಿ ಬರೆಯುವ ಅದಕ್ಕಾಗಿಯೇ ಯೋಚಿಸುವ ವ್ಯಕ್ತಿ ಕಾರ್ನಾಡ್‌ರೆಂದರು. ಬಂಗಾಲಿ ರಂಗಭೂಮಿಯ ಬಾದಲ್ ಸರ್ಕಾರ್, ಹಿಂದಿಯ ಸತ್ಯದೇವ್ ದುಬೆ, ಮರಾಠಿಯ ನಾನು, ಕನ್ನಡದ ಗಿರೀಶ್ ನಾಲ್ಕೂ ಜನರಂಗಭೂಮಿಯ ಬಗ್ಗೆ ಸಾಕಷ್ಟು ಚರ್ಚಿಸಿದ್ದೇವೆ. ಎಲ್ಲರೂ ಅವರವರ

ದೃಷ್ಟಿಕೋನಕ್ಕನುಗುಣವಾಗಿ ನಾಟಕ ಬರೆಯುತ್ತೇವೆ. ನನಗೆ ತುಘಲಕ್ ಒಮ್ಮೊಮ್ಮೆ ನೋಡಿದಾಗ ಒಂದೊಂದು ಹೊಸ ವಿಚಾರ ಹೊಳೆಯುತ್ತದೆ. ನಾನು ತುಘಲಕನನ್ನು ಮರಾಠಿಗೆ ಭಾಷಾಂತರಿಸಿದೆ ಮೊದಲಬಾರಿ ನಾನದರ ಮೆಲ್ಲದರ ಮಾತ್ರಕಂಡೆ ಪದೇ ಪದೇ ಓದಿದಾಗ ಅದರೊಳಗಿನ ಹೂರಣದ ಅರಿವು ನನಗಾಯ್ತು. ತುಘಲಕ್ ನಾಟಕದ ಬಗ್ಗೆ ತಮ್ಮ ಅಭಿಪ್ರಾಯವನ್ನು Bit by bit Architect ಆಗಿ ನಾಟಕ ಬರೆದಿದ್ದಾರೆ. ಅದು ನಾಟಕದ ಮೇಲಿನ ಅವರ ಹಿಡಿತ, ಅವರ ನೈಪುಣ್ಯತೆ, ಅಪಾರ, ನಾನು ಇವರ ಅನೇಕ ನಾಟಕ ನೋಡಿದ್ದೇನೆ. ಕೆಲ ನಾಟಕದ ಬಗ್ಗೆ ದೂರುಗಳೂ ಇವೆ, ನಾಗಮಂಡಲ 4 ಬಾರಿ ನೋಡಿದಾಗೂ ನಾನು Confuse ಆಗುತ್ತೇನೆ. ಗಿರೀಶ್ ಒಬ್ಬ ನಿಪುಣ, ಶ್ರೇಷ್ಠ, ನೂತನ ದೃಷ್ಟಿಕೋನದ ನಾಟಕಕಾರ ಅತ್ಯಂತ ಮೆಧಾವಿಯಾದ ಗಿರೀಶ್‌ರು ಯಾವಾಗಲೂ ನಾನಾ ಜನಗಳಿಂದ ಸುತ್ತವರಿಯಲ್ಪಟ್ಟ ವ್ಯಕ್ತಿಯಾಗಿರುತ್ತಾರೆಂದು ಮಾತನಾಡಿದರು.

ಚಂದ್ರಶೇಖರ ಕಂಬಾರ : ನಾನು ಯಯಾತಿ ಯನ್ನು ಓದಿದಾಗ ಇದನ್ನು ಬರೆದವರು ಯಾರೋ ವಯೋವೃದ್ಧರೆಂದು ಭಾವಿಸಿದೆ. ನಾನಾಗ 'ಹೇಳ್ವಿನಿ ಕೇಳಾ' ಬರೆದಿದೆ. ಯಯಾತಿಯ ಬಗ್ಗೆ ಕುರ್ತುಕೋಟಿಯವರೊಂದಿಗೆ ಚರ್ಚಿಸಿದಾಗ ನಾಟಕವೆಂದರೆ ಹೀಗೇ ಇರಬೇಕು ಎನ್ನಿಸಿತು. ಗಿರೀಶ್ ಭಾಷೆ ಶೇಕ್ಸ್‌ಪಿಯರನ ಭಾಷೆಯಂತಿದೆ. ತುಘಲಕ್ ನಾಟಕದಲ್ಲಿ ತುಘಲಕ್ ಮತ್ತು ಅಜೀಜ್ ಎದುರು ನಿಂತಾಗ ಮನುಷ್ಯನ ಧೃಂದ್ಯವನ್ನೇ ಎದುರಿಗೆ ನಿಲ್ಲಿಸಿದ್ದಾರೆಂದೆನಿಸುತ್ತದೆ. ನನಗೆ ಕಾರ್ನಾಡರನ್ನು ಕಂಡಾಗ ಈತ ಇಷ್ಟು ಸಮರ್ಪಕವಾಗಿ ಹೇಗೆ ನಾಟಕ ಬರೆಯುತ್ತಾನೆಂದು ಈರ್ಷೆಯಾಗುತ್ತದೆ ಎಂದು ಅಭಿಪ್ರಾಯಪಟ್ಟರು. ಬಹುಶಃ ಕುರ್ತುಕೋಟಿ ಯವರು ಯಯಾತಿಯನ್ನು ತಲೆಯ ಮೇಲೆ ಹೊತ್ತು ಕುಣಿಸದಿದ್ದರೆ ನಾನು ನಾಟಕಕಾರ ನಾಗುತ್ತಿರಲಿಲ್ಲ ವೇನೋ? ಕಾರ್ನಾಡರ ಎಲ್ಲಾ ನಾಟಕ ನೋಡಿದ್ದೇನೆ. ಒಂದೊಂದರಲ್ಲಿ ನನಗೆ ಒಂದೊಂದು ದಿವ್ಯ ದರ್ಶನವಾಗಿದೆ. ಭಾಷಾ ಪ್ರಯೋಗವಂತೂ ಉತ್ಕೃಷ್ಟವಾದುದು. ಆತ ನಾವುಗಳು ಕತ್ತೆತ್ತಿ ನೋಡುವಷ್ಟೆ ಬೆಳೆದು ನಿಂತಿದ್ದಾನೆ, ಭಾರತದ ನಾಟಕಕಾರರಾಗಿ ಕಾಳಿದಾಸ, ಭವಭೂತಿ, ಭಾಸ, ಶೂದ್ರಕರೊಡನೆ, ಐದನೆಯವನಾಗಿ ನಿಲ್ಲುವ ವ್ಯಕ್ತಿ ಗಿರೀಶರೆಂದೂ, ನಾನವರ ಮಿತ್ರನೆಂದು ನನಗೇ ಹೆಮ್ಮೆ ಎಂದು ಅಭಿಮಾನ ಪಟ್ಟರು.

ಸತೀಷ್ ಅಲೇಕರ್ : 1971ರಲ್ಲಿ ನನಗವರ ಸಹವಾಸ ದೊರೆಯಿತು. ಅವರು ಇಂಗ್ಲೆಂಡ್, ಅಮೆರಿಕಾ, ಪ್ಯಾರಿಸ್, ಪೋಲೆಂಡ್ ಥಿಯೇಟರುಗಳ ಬಗ್ಗೆ ಮಾತನಾಡುತ್ತಿದ್ದರು. ಗಿರೀಶರು ನಾಟಕಕಾರರಾಗಿ ಪರಿಪೂರ್ಣ ವ್ಯಕ್ತಿತ್ವ ಉಳ್ಳವರು ಆಲೋಚಕರಾಗಿ ಬರಹಗಾರರಾಗಿ, ಫಿಲಾಸಫರ್ ಆಗಿ... He is a fullman ಎಂದು ಅಭಿಪ್ರಾಯ ಪಟ್ಟರು.

ಸಿ. ಆರ್. ಸಿಂಹ : ನಟರಾದ ಸಿ. ಆರ್. ಸಿಂಹ ಮಾತನಾಡುತ್ತಾ ನಾನು ಯಯಾತಿ, ತಲೆದಂಡ, ತುಘಲಕ್ ನಾಟಕಗಳಲ್ಲಿ ನಿರ್ದೇಶಕನಾಗಿ ನಟನಾಗಿ ಕೆಲಸ ಮಾಡಿದ್ದೇನೆ. ತುಘಲಕ್ ನ ಪಾತ್ರ ಸೃಷ್ಟಿ ನಿರೂಪಣೆ ಅತ್ಯದ್ಭುತವಾದದ್ದು ಎಲ್ಲಾ ಕಾಲಕ್ಕೂ ಹೊಂದುವಂತಹದು. 'ನಾನು ರಾಜನ ಮಗನಾದ ಮಾತ್ರಕ್ಕೆ ರಾಜನೇ?' ಎಂಬ ಮಾತು ಭಾರತದಲ್ಲಿ ತುರ್ತುಪರಿಸ್ಥಿತಿ (Emergency) ಸಮಯದಲ್ಲಿ ಹಾಗೂ ನಂತರದ ಕಾಲಗಳಲ್ಲಿ ಹೇಗೆ ಸಮಯಕ್ಕೆ ಹೊಂದುವಂತಹ ಸಂಭಾಷಣೆಯಾಗಿದೆ ಎಂದು ವಿವರಿಸಿದರು. 'ನಾನು ರಾಜನಾಗಿ ಆಜ್ಞೆ ಮಾಡಬಹುದು. ಆದರೆ ಜನಗಳ ಪ್ರೀತಿ ಹೇಗೆ ಸಂಪಾದಿಸಲಿ?' ಎಂಬ ಮಾತು. ಎಷ್ಟು ಸಹಜತೆಯಿಂದ ಕೂಡಿದೆ ಅಜೀಜನಂತಹವರಿಂದಲೇ ತುಘಲಕ್ ಸಕ್ಸಸ್ ಆಗಲಿಲ್ಲ. ತುಘಲಕ್ ಕೆಳಗೆ ಬಿದ್ದಾಗ ಲಕ್ ಅಜೀಜ್ ದಕ್ಷಿಣದ ಸುಬೇದಾರನಾದ. ತುಘಲಕ್ ಕಾಲ, ದೇಶ, ವರ್ತಮಾನವನ್ನು ಮೀರಿದ ಕೃತಿ. ಇಂತಹ ನಾಟಕಕಾರನ ಸಮಕಾಲೀನರು ನಾನೆಂಬುದೇ ಹೆಮ್ಮೆ ಎಂದು ಅಭಿಪ್ರಾಯ ಪಟ್ಟರು.

ಗಿರೀಶ್ ಕಾರ್ನಾಡರು ಆಧುನಿಕ ನಾಟಕಗಳ ಬಗ್ಗೆ ಮಾತನಾಡುತ್ತಾ ಆಧುನಿಕ ರಂಗಮಂಟಪಕ್ಕೆ ನೂರು ವರ್ಷಗಳ ಇತಿಹಾಸವಿದ್ದರೂ ಸರಿಯಾಗಿ ನಾಟಕ ಬೆಳೆದು ಬಂದದ್ದು ಕನ್ನಡದಲ್ಲಿ ಸ್ವಾತಂತ್ರ್ಯ ನಂತರ ಎಂದು ಅಭಿಪ್ರಾಯ ಪಟ್ಟರು. ಆಧುನಿಕ ನಾಟಕದ ಬೇರುಗಳನ್ನು ನಾವು ಯಕ್ಷಗಾನ, ಕಥಕ್ಕಳಿ ಹಾಗೂ ಮಹಾರಾಷ್ಟ್ರದ ತಮಾಶಾಗಳಲ್ಲಿ ಹುಡುಕ ಬೇಕು ಎಂದು ಹೇಳುತ್ತಾ ಸ್ವಾತಂತ್ರ್ಯ ನಂತರದ ನಾಟಕಗಳಲ್ಲಿ ಒಂದು ಹೊಸತನ ಕಾಣಬಹುದಾಗಿದೆ. ಪುರಾಣದ ಪಾತ್ರಗಳನ್ನು ಮಾನವೀಯ ದೃಷ್ಟಿಕೋನದಿಂದ ಕಂಡು ಹೊಸದೊಂದು ಆಯಾಮ ಕೊಡುವ ಪದ್ಧತಿ ಪ್ರಾರಂಭವಾಗಿದೆ ಎಂದು ಅಭಿಪ್ರಾಯ ಪಟ್ಟರು. ಪ್ರಶ್ನೆಗಳಿಗೆ ಉತ್ತರಿಸಿದರು.

ಪ್ರ : ಪುರಾಣದ ನಾಟಕಗಳನ್ನು ಏಕೆ ಬರೆಯುತ್ತೀರಿ ಸಮಕಾಲೀನ ವಿಷಯದ ಮೇಲೆ ಏಕೆ ನೀವು ನಾಟಕ ಬರೆಯುವುದಿಲ್ಲ?

ಉ. : ಸಮಕಾಲೀನ ಎನ್ನುವುದೇ ಇಲ್ಲ. ಎದುರಿದುರು ನಾಟಕ ನಡೆದಾಗ, ಅನೇಕ ಸನ್ನಿವೇಶ, ಸಂಭಾಷಣೆ ಸಮಕಾಲೀನವಾಗುತ್ತವೆ. ನಾಟಕ ಸ್ವೇಚ್ಛೆ ಮೇಲೆ ಬಂದಾಗ ಪ್ರೇಕ್ಷಕ, ನಾಟಕ ಮತ್ತು ನಟರಿಗೆ ಒಂದು ಸಂಬಂಧ ಏರ್ಪಡುತ್ತದೆ. ಆಗ ರಸೋತ್ಪತ್ತಿಯಾಗುತ್ತದೆ.

ಪ್ರ : ನಾಗಮಂಡಲದಲ್ಲಿ ರಾಣಿಯನ್ನು ಮೊದಲು ಶಂಕಿಸಿ ನಂತರ ಪತಿವ್ರತೆಯನ್ನಾಗಿಸಿದ್ದೀರಿ ಇದು ಸರಿಯೇ?

ಉ. : ಇದೊಂದು ಅಜ್ಜಿಕಥೆ ಇದನ್ನು ನನ್ನ ಗುರುಗಳಾದ ಎ. ಕೆ. ರಾಮಾನುಜಂ ನನಗೆ ಹೇಳಿದರು. ಹೆಂಗಸರ ಮತ್ತು ಮಕ್ಕಳ ಪ್ರಪಂಚದಲ್ಲಿ ಗಂಡಸರ ಗೈರು ಹಾಜರಿಯಲ್ಲಿ ಅಜ್ಜಿಯರು. ಮಕ್ಕಳಿಗೆ ಹೇಳುವ ಕಥೆ ಇದು, ಇದರಲ್ಲಿ ಬರೀ ಪಾತಿವ್ರತೆಯ ಮಹಿಮೆ, ಪವಾಡಗಳೇ ತುಂಬಿರುತ್ತದೆ. ಇದೊಂದು 'ಅರ್ಧಸತ್ಯ' ಎಂದು ಹೇಳುತ್ತಾ ನಾನು ಕೇಳಿದ ಕಥೆಯಲ್ಲಿ ನಾಗಪ್ಪ ರಾಣಿಗೆ ನಾಗದಿವ್ಯ ಮಾಡು ನಾನು ನಿನ್ನನ್ನು ಕಟ್ಟುವುದಿಲ್ಲ ಎಂದು ಅಭಯ ಕೊಡುತ್ತಾನೆ.

ಪ್ರ : ಜಯಶ್ರೀಯವರು ನಾಗಮಂಡಲದಲ್ಲಿ ಮಾಡಿರುವ ಬದಲಾವಣೆ ಸರಿಯೇ?

ಉ. : ಜಯಶ್ರೀ ತಮ್ಮ ಬದಲಾವಣೆಯ ಮೂಲಕ ಹೆಚ್ಚು ಹೆಣ್ಣಿನಕ್ಕೆ ಸ್ಪಂದಿಸಿದ್ದಾರೆ ಇದಕ್ಕೆ ನನ್ನ ಒಪ್ಪಿಗೆ ಇದೆ. ಇದು ಅಯಾ ನಿರ್ದೇಶಕರ ದಕ್ಷತೆಯನ್ನು ವಲಂಬಿಸಿದೆ.

ಪ್ರ : ಭಾರತದ ಕಥೆಯಲ್ಲಿಯುವಕ್ರೀತ ಆಶ್ರಮದಲ್ಲಿ ಒಂಟಿಯಾಗಿ ಸಿಕ್ಕ ನಿಶಾವಿಳ ಮೇಲೆ ಬಲಾತ್ಕಾರ ಮಾಡುತ್ತಾನೆ. ನೀವು ಅಗ್ನಿ ಮತ್ತು ಮಳೆಯಲ್ಲಿ ವಿಶಾವಿ ಯುವಕ್ರೀತನೊಂದಿಗೆ ಒಪ್ಪಿ ಕೊಡುತ್ತಾಳೆ ಇದು ಸರಿಯೇ?

ಉ. : ನಾನೊಬ್ಬ ಕತೆಗಾರ ನನಗೆ ಬೇಕಾದಂತೆ ಕತೆಯನ್ನು ಮಾರ್ಪಡಿಸಿಕೊಳ್ಳುವ ಹಕ್ಕು ನನಗಿದೆ. ನಿಮಗೆ ಪುರಾಣದ ಕತೆಯೇ ಬೇಕಿದ್ದಲ್ಲಿ ಅದನ್ನೇ ಓದಬಹುದು.

ಪ್ರ : ಹಯವದನದಲ್ಲಿ ಅಪೂರ್ಣ ಮಾನವನನ್ನು ತಂದಿದ್ದೀರಿ ಇದೆಷ್ಟು ಸಮಂಜಸ?

ಉ. : ನಾನು ಇದನ್ನು ಶೇಕ್ಸ್‌ಪಿಯರ್ ನಾಟಕಗಳಿಂದ ಬಳಸಿಕೊಂಡಿದ್ದೇನೆ. ಒಥೆಲೋ ಹಾಗೂ ಕಿಂಗ್‌ಲಿಯರಂ.

ಪ್ರ : ನೀವು ಬುದ್ಧ, ರಾಮಾನುಜ, ಶಂಕರ ಇಂತಹ ಮಹನೀಯರ ಮೇಲೆ ಏಕೆ ನಾಟಕ ಬರೆಯುವುದಿಲ್ಲ?

ಉ. : ಆಧ್ಯಾತ್ಮಿಕತೆ ರಂಗಕ್ಕೆ ಹೊಂದದ ವಸ್ತು

ಬೇಕಿದ್ದವರು ಅದನ್ನೇ ಓದಬಹುದು.

ಪ್ರ : ನೀವು ನಿಮಗೆ ಬೇಕಾದಂತೆ ಪುರಾಣದ ವಿಷಯ ಬದಲಿಸಬಹುದೇ?

ಉ. : ಹೌದು ನಾಟಕಕಾರನಾಗಿ ಅದು ನನ್ನ ಹಕ್ಕು ಕಾಕನ ಕೋಟೆಯನ್ನು ನಾನು ಬದಲಾಯಿಸಿದಾಗ ವಿ.ಸೀ. ಅಸಮಾಧಾನಪಟ್ಟರು. ಆದರೆ ಇದು ನನ್ನ ದೃಷ್ಟಿಕೋನಕ್ಕೆ ಸಂಬಂಧಿಸಿದ್ದು. ಕಾನೂರು ಹೆಗಡತಿ ಸುಬ್ಬಮ್ಮ ಒಂದು ಬೃಹತ್ ಕಾದಂಬರಿ ಅದನ್ನು ಸಿನಿಮಾಕ್ಕೆ ತರುವಾಗ, ದೂರದರ್ಶನಕ್ಕೆ ಅಳವಡಿಸುವಾಗಬೇಕಾದ ಬದಲಾವಣೆ ತಂದಿದ್ದೇನೆ.

ಪ್ರ : ಸ್ತ್ರೀ ಪಾತ್ರಗಳು ನಿಮ್ಮ ನಾಟಕದಲ್ಲಿ ದುರ್ಬಲವಾಗಿ ತಂದಿದ್ದೀರಿ.

ಉ. : ಇಲ್ಲಾ ನನ್ನ ನಾಟಕದ ಸ್ತ್ರೀ ಪಾತ್ರಗಳು ದುರ್ಬಲರಾಗಿಲ್ಲ ದಿಟ್ಟಿಯರೂ ಸಬಲರೂ ಆಗಿದ್ದಾರೆ.

-- ರಮಾ ಕೃಷ್ಣ.

ಅಭಿನಂದನೆ

ಮುಂಬಯಿ : ಶ್ರೀನಾಥ ಎಂ. ಪಿ. ಅವರು ಬರೆದು ಸಲ್ಲಿಸಿದ ವ್ಯಾಸರಾಯ ಬಲ್ಲಾಳರ ಬಂಡಾಯ ಹಾಗೂ ಯಶವಂತ ಚಿತ್ತಾಲರ ಶಿಕಾರಿ ಕಾದಂಬರಿಗಳ ತೌಲನಿಕ ಅಧ್ಯಯನ' ಎಂಬ ಸಂಪ್ರಬಂಧಕ್ಕೆ ಮುಂಬಯಿ ವಿಶ್ವವಿದ್ಯಾಲಯವು ಅವರಿಗೆ ಕನ್ನಡದಲ್ಲಿ ಎಂ.ಫಿಲ್ ಪದವಿಯನ್ನು ನೀಡಿ ಗೌರವಿಸಿದೆ.

ಶ್ರೀನಾಥ ಅವರು ಕನ್ನಡ ವಿಭಾಗ ಮುಂಬಯಿ ವಿಶ್ವವಿದ್ಯಾಲಯದ ಮುಖ್ಯಸ್ಥ ಹಾಗೂ ಪ್ರಾಧ್ಯಾಪಕರಾದ ಡಾ. ತಾಳಚೆ ವಸಂತಕುಮಾರ ಅವರ ಮಾರ್ಗದರ್ಶನದಲ್ಲಿ ಈ ಸಂಪ್ರಬಂಧವನ್ನು ಸಿದ್ಧಪಡಿಸಿದ್ದರು. ಶ್ರೀನಾಥ ಅವರು ಸದ್ಯ ಕನ್ನಡ ಭವನ ಕಿರಿಯ ಮಹಾವಿದ್ಯಾಲಯದಲ್ಲಿ ಸೇವೆ ಸಲ್ಲಿಸುತ್ತಿದ್ದಾರೆ.

ನಾಗಮಂಡಲ; ರಂಗ ಪ್ರಯೋಗದ ಭಿನ್ನ ಸಾಧ್ಯತೆಗಳು

ಮುಂಬಯಿಯಲ್ಲಿ ಇತ್ತೀಚೆಗೆ ಕನ್ನಡ ಕಲಾಕೇಂದ್ರ, ಮೈಸೂರು ಅಸೋಸಿಯೇಷನ್ ವೊದಲಾದ ಸಂಸ್ಥೆಗಳಮಿತ್ರರು ಸೇರಿ ಗಿರೀಶ್ ಕಾರ್ನಾಡ್ ನಾಟಕೋತ್ಸವವನ್ನು ಆಯೋಜಿಸಿದ್ದರು. ಮುಂಬಯಿಯ ನಾಟಕ ಪ್ರೇಮಿಗಳಿಗೆ ಇದೊಂದು ಮರೆಯಲಾಗದ ಅಪೂರ್ವ ಸಂದರ್ಭ. ಗಿರೀಶ ಕಾರ್ನಾಡರ ಮಾನಿಷಾದ, ಅಂಜುಮಲ್ಲಿಗೆ, ಹಿಟ್ಟಿನ ಹುಂಜ ನಾಟಕಗಳನ್ನು ಬಿಟ್ಟು ಉಳಿದೆಲ್ಲ ನಾಟಕಗಳು ಈ ಸಂದರ್ಭದಲ್ಲಿ ಪ್ರದರ್ಶನ ಕಂಡವು. ಕನ್ನಡವಲ್ಲದೆ ಹಿಂದಿ, ಮರಾಠಿ ಹಾಗೂ ಇಂಗ್ಲಿಷ್ ಭಾಷೆಗಳಲ್ಲಿ ಕಾರ್ನಾಡರ ಕೆಲವು ನಾಟಕಗಳು ಪ್ರದರ್ಶನಗೊಂಡು ಅನ್ಯ ಭಾಷಿಕರಿಗೂ ಗಿರೀಶ ಕಾರ್ನಾಡರ ನಾಟಕಗಳ ಸಾರ ತತ್ವವನ್ನು ಉಣಬಡಿಸಿದವು. ಅನೇಕ ರಂಗ ಪ್ರಿಯರು ಒಂದೇ ನಾಟಕದ ವಿವಿಧ ಭಾಷಾ ನಮೂನೆ ಹಾಗೂ ರಂಗ ವಿನ್ಯಾಸವನ್ನು ನೋಡಿ ಮಿಷಿಪಟ್ಟರು. ಕಾರ್ನಾಡರ ಪ್ರಮುಖ ನಾಟಕಗಳಲ್ಲಿ ಒಂದಾದ ನಾಗಮಂಡಲ ಕನ್ನಡ ಹಾಗೂ ಮರಾಠಿಯಲ್ಲಿ ಭಿನ್ನ ನಮೂನೆಗಳಲ್ಲಿ ಮೂಡಿ ಬಂದವು. ಅತ್ಯಂತ ಸಮರ್ಥವಾಗಿ ಈ ನಾಟಕವನ್ನು ಇಬ್ಬರೂ ನಿರ್ದೇಶಕರು ದುಡಿಸಿಕೊಂಡ ಬಗೆಯಂತೂ ಮನೋಜ್ಞವಾಗಿತ್ತು.

'ನಾಗಮಂಡಲ' ಕನ್ನಡ ರೂಪವನ್ನು ಬೆಂಗಳೂರಿನ 'ಸ್ವಂದನ' ಬಳಗದವರು ರಂಗದ ಮೇಲೆ ತಂದರು. ಖ್ಯಾತ ನಾಟಕ ಕಲಾವಿದೆ ಬಿ. ಜಯಶ್ರೀ ಅವರು ಈ ನಾಟಕವನ್ನು ಅರ್ಥಪೂರ್ಣವಾಗಿ ನಿರ್ದೇಶಿಸಿ ಪ್ರಸ್ತುತ ಗೊಳಿಸಿದರು. ಸ್ವಂದ ತಂಡದವರು ನಾಗಮಂಡಲ ನಾಟಕವನ್ನು ಅನೇಕ ಕಡೆಗಳಲ್ಲಿ ಪ್ರದರ್ಶಿಸಿ ಸೈ ಎನಿಸಿಕೊಂಡಿದ್ದಾರೆ. ಈ ನಾಟಕದ ಮರಾಠಿ ರೂಪವನ್ನು ಪುಣೆ ವಿಶ್ವವಿದ್ಯಾಲಯದ ಲಲಿತಕಲಾ ಕೇಂದ್ರದವರು ಸಾದರ ಪಡಿಸಿದರು. ಶ್ರೀಮತಿ ಉಮಾ ಕುಲಕರ್ಣಿ ಅವರು ಮರಾಠಿಗೆ ಅನುವಾದಿಸಿದ ಈ ನಾಟಕವನ್ನು ವಿಶ್ವಾಸ್ ಸಹ ಪ್ರಬುದ್ಧ ಅವರು ನಿರ್ದೇಶಿಸಿ ರಂಗದ ಮೇಲೆ ಪ್ರಸ್ತುತಗೊಳಿಸಿದರು. ಲಲಿತ ಕಲಾಕೇಂದ್ರ (ಪುಣೆ ವಿ.ವಿ.ಯಲ್ಲಿ)ದಲ್ಲಿ ವಿದ್ಯಾರ್ಥಿಯಾಗಿದ್ದ ವಿಶ್ವಾಸ್ ಅವರು ಕಳೆದ ವರ್ಷ ಎಂ.ಎ. ಡ್ರಾಮಾ ಪರೀಕ್ಷೆಯ practical examination ನ ಅಂಗವಾಗಿ ಈ ನಾಟಕವನ್ನು ದಿಗ್ದರ್ಶಿಸಿದ್ದಾರಂತೆ. ಈಗಾಗಲೇ ಮರಾಠಿಯಲ್ಲಿ ಅದು ಕೆಲವು ಕಡೆ ರಂಗಮಂಟಪದ ಮೇಲೆ ಬಂದಿದೆ. ಮೊನ್ನೆಯ ಪ್ರದರ್ಶನವೂ ತೃಪ್ತಿದಾಯಕವಾಗಿತ್ತು ಒಂದೇ ನಾಟಕವನ್ನು ಜಯಶ್ರೀ ಹಾಗೂ ವಿಶ್ವಾಸ್ ಹೇಗೆ ದುಡಿಸಿಕೊಂಡರೆಂಬುದು ಕುತೂಹಲ ಕೆರಳಿಸುವ ಅಂಶ. ಯಾಕೆಂದರೆ ಕನ್ನಡದಿಂದ ಅನುವಾದಗೊಂಡ

ಈ ನಾಟಕವನ್ನು ಒಬ್ಬ ಮರಾಠಿ ನಿರ್ದೇಶಕ ಹೇಗೆ ರಂಗದ ಮೇಲೆ ತರಬಲ್ಲರು; ಅವರು ಅದಕ್ಕೆ ಜೀವಂತಿಕೆಯನ್ನು ತುಂಬುವ ಬಗೆ ಹೇಗೆ? ಎಂಬುದನ್ನು ತೌಲನಿಕವಾಗಿ ನೋಡುವುದು ಹೆಚ್ಚು ಮಹತ್ವದ ಸಂಗತಿ.

ಗಿರೀಶ ಕಾರ್ನಾಡರ ಸಂಕೀರ್ಣ ನಾಟಕಗಳಲ್ಲಿ ನಾಗಮಂಡಲವೂ ಒಂದು. ಸ್ತ್ರೀ ಪ್ರಧಾನವಾದ ಕಾಳಜಿಯನ್ನು ಹೊಂದಿರುವ ಈ ನಾಟಕವನ್ನು ಜಾನಪದ ಕತೆಯಿಂದ ಕಟ್ಟಲಾಗಿದೆ. ರಾತ್ರಿ ಪ್ರೀತಿಸುವ ಹಗಲು ಶೋಷಿಸುವ ಗಂಡನನ್ನು ಕಟ್ಟಿಕೊಂಡು ಕಥಾನಾಯಕಿ ರಾಣಿ ಜೀವನ ನಡೆಸುತ್ತಾಳೆ. ಮದುವೆಯಾದ ರಾಣಿ ಗಂಡ ಅಪ್ಪಣ್ಣನ ನಡವಳಿಕೆಗೆ ಬೇಸರಗೊಳ್ಳುತ್ತಾಳೆ. ಗಂಡನಿಂದ ಯಾವುದೇ ರೀತಿಯ ಸುಖ ಸಂತೋಷ ಪಡೆಯದ ಆಕೆ ಕುರುಡವು ಕೊಟ್ಟ ಬೇರನ್ನು ಪ್ರಯೋಗಿಸಿ ನೋಡುತ್ತಾಳೆ. ಮದ್ದಿನ ಬೇರಿನ ಪರಿಣಾಮಕ್ಕೆ ಅಂಜಿ ರಾಣಿ ಅದನ್ನು ಪಕ್ಕದ ಹುತ್ತದ ಮೇಲೆ ಸುರಿಯುತ್ತಾಳೆ. ಹುತ್ತದಲ್ಲಿನ ಹಾವು (ನಾಗಪ್ಪ) ಅಪ್ಪಣ್ಣನ ವೇಷದಲ್ಲಿ ಬಂದು ಎಲ್ಲ ರೀತಿ ಸುಖವನ್ನು ರಾಣಿಗೆ ನೀಡುತ್ತಾನೆ. ಆಕೆ ಗರ್ಭಿಣಿಯಾಗುತ್ತಾಳೆ. ಅಪ್ಪಣ್ಣ ಕುಪಿತನಾಗುತ್ತಾನೆ. ನಾಗದಿವ್ಯ ನಡೆದು ರಾಣಿ ಅದರಲ್ಲಿ ಗೆಲ್ಲುತ್ತಾಳೆ. ನಾಗಪ್ಪ ರಾಣಿಯ ಕೂದಲಲ್ಲಿ ಸೇರಿ ಸಾವನ್ನಪ್ಪುತ್ತಾನೆ. ರಾಣಿ ತನ್ನ ಮಗನ ಮೂಲಕ ಸಂಸ್ಕಾರ ನಡೆಸುತ್ತಾಳೆ. ಇದು ನಾಟಕಕಾರ ಗಿರೀಶರು ರಚಿಸಿದ ನಾಗಮಂಡಲದ ಕಥಾವಸ್ತು. ಆದರೆ ಮೊನ್ನೆಯ ಪ್ರಯೋಗ ನಾಗಮಂಡಲ ಪಠ್ಯಕ್ಕೆ ತೀರಾ ಹತ್ತಿರವಾಗಿದ್ದರೂ ಇಬ್ಬರೂ ನಿರ್ದೇಶಕರು ಗಿರೀಶರಿಗಿಂತ ಭಿನ್ನವಾಗಿ ತಮ್ಮ ನಾಟಕವನ್ನು ಅಂತ್ಯಗೊಳಿಸಿದ್ದಾರೆ. ಸ್ತ್ರೀ ಕೇಂದ್ರಿತ ಆಶಯಗಳನ್ನು ಒಳಗೊಂಡ ಜಾನಪದ ಕತೆಯಿಂದ ರೂಪುಗೊಂಡ ಈ ನಾಟಕವನ್ನು ಗಿರೀಶರು ಪುರುಷ ಕೇಂದ್ರಿತ ನಾಟಕವನ್ನಾಗಿ ರೂಪುಗೊಳಿಸಿದ್ದರು. ನಾಗದಿವ್ಯದಲ್ಲಿ ಜಯಗಳಿಸಿದ ರಾಣಿ ಪ್ರಿಯಕರನನ್ನು ಬಿಟ್ಟು ಕೊನೆಗೆ ಕೈ ಹಿಡಿದ ಗಂಡನೊಂದಿಗೆ ಜೀವನ ನಡೆಸಲು ಮುಂದಾಗುತ್ತಾಳೆ. ಇದನ್ನು ಒಪ್ಪಿಕೊಳ್ಳುವುದೇ ಕಷ್ಟ ಪಾತಿವ್ರತ್ಯವನ್ನು ವೈಭವೀಕರಿಸುವ, ಸಂಸ್ಕಾರ, ನಾಗಮಂಡಲದಂತೆ ಅರ್ಥವಿಲ್ಲದ ಆಚರಣೆಗಳಿಗೆ ಆದ್ಯತೆ ನೀಡುವ ಗಿರೀಶರ ನಾಟಕ ಅಂತ್ಯದಲ್ಲಿ ಸೋಲನ್ನಪ್ಪಿದೆ. ಅರ್ಥವಿಲ್ಲದ ಅಂತ್ಯದಿಂದಾಗಿ ನಾಗಮಂಡಲ ನಾಟಕ ಹೆಚ್ಚು ಪ್ರಸ್ತುತವಾಗುವುದಿಲ್ಲ. ಅದು ಕೊನೆಯಲ್ಲಿ ಆಧುನಿಕ ಸಂವೇದನೆಗೂ ಹತ್ತಿರವಾಗುವುದಿಲ್ಲ. ಈ ಎಲ್ಲ ಅಂಶಗಳನ್ನು ಮನಗಂಡೇ ಮೊನ್ನಿನ ನಾಟಕದ ನಿರ್ದೇಶಕರು ನಾಟಕಕ್ಕೆ ಭಿನ್ನ ರೀತಿಯಲ್ಲಿ ಮಂಗಲ ಹಾಡಿದ್ದರು.

ಜಯಶ್ರೀ ಅವರಲ್ಲಿ ನಾಗ ದಿವ್ಯದಲ್ಲಿ ಗೆದ್ದ ರಾಣಿ ಕೈ ಹಿಡಿದ ಗಂಡನೊಂದಿಗೆ ಬಾಳುವ ನಡೆಸದೇ ಸಿಡಿದು ಹೋಗುವಲ್ಲಿಗೆ, ಗಂಡನಿನ ದೌರ್ಜನ್ಯವನ್ನು ಪ್ರತಿಭಟಿಸುವ ದಿಟ್ಟ ಮಹಿಳೆಯಾಗಿ ಕಂಡು ಬರುತ್ತಾಳೆ. ಪ್ರಿಯಕರಿನೊಂದಿಗೆ ತನಗೆ ಬೇಕಾದುದನ್ನು ಪಡೆದ ರಾಣಿ ಮನುಷ್ಯನಾಗಿ ಪ್ರಾಣಿಯಂತೆ ವರ್ತಿಸುವ ಗಂಡನೊಂದಿ ಬಾಳ್ವೆ ನಡೆಸುವುದರಲ್ಲಿ ಅರ್ಥವಿಲ್ಲ ಎಂದು ತಿಳಿದು ಗಂಡನನ್ನು ತೊರೆದು ಹೋಗುವುದರಿಂದ ಈ ನಾಟಕಕ್ಕೆ ಹೊಸ ಆಯಾಮ ಪ್ರಾಪ್ತವಾಗುತ್ತದೆ. ತನಗೂ ಒಂದು ಅಸ್ತಿತ್ವವಿದೆ, ತಾನೂ ಒಂದು ಜೀವ, ಇಂಥ ಶೋಷಣೆಯಲ್ಲಿ ಬದುಕುವುದರಲ್ಲಿ ಹುರುಳಿಲ್ಲ ಎಂದು ತಿಳಿದ ರಾಣಿ ಗಂಡನನ್ನು ಪ್ರತಿಭಟಿಸಿ ಸಿಡಿದು ಬಂಡಾಯಗಾರ್ತಿಯಾಗುವುದು ವಾಸ್ತವಕ್ಕೆ ಹತ್ತಿರವಾದುದು.

ಹೀಗೆ ಮಾಡಿದರೆ ನಾಟಕ ಅಪೂರ್ಣ ವಾಗುವುದಿಲ್ಲವೇ? ಎಂದು ನಿರ್ದೇಶಕಿ ಜಯಶ್ರೀ ಅವರನ್ನು ಕೇಳಿದಾಗ "ನನಗೆ ಇದೇ ಹೆಚ್ಚು ಸಮಂಜಸವಾಗಿ ಕಂಡಿತು. ಸ್ತ್ರೀ ಕೇಂದ್ರಿತ ನೆಲೆಯಲ್ಲಿ ನಿಂತು ಈ ನಾಟಕವನ್ನು ನೋಡುವ ಪ್ರಯತ್ನ ಮಾಡಿದ್ದೇನೆ. ಪ್ರಿಯಕರನಿಂದ ತನಗೆ ಬೇಕಾದುದನ್ನು ಪಡೆದ ಆಕೆಯ ಬದುಕೂ ಸಾರ್ಥಕವಾಗಿದೆ ' ಎಂದಾಭಿಪ್ರಾಯ ವ್ಯಕ್ತಪಡಿಸಿದರು. ರಂಗ ಸಜ್ಜೆಗೆ ಮಹತ್ವನೀಡಿ ಗಂಡನಿನ ವಿಭಿನ್ನ ಮುಖಗಳನ್ನು ಸಮರ್ಥವಾಗಿ ಪಡಿಮೂಡಿಸಿದ ಜಯಶ್ರೀ ನಿರ್ದೇಶನದ ನಾಟಕ ಮನ ಮುಟ್ಟುವಂತಿತ್ತು. ಸರಳವಾಗಿ ಸಂವಹಗೊಳ್ಳುವಂತಿತ್ತು. ಸಂಗೀತ, ರಂಗಕ್ರಿಯೆ, ಸಾಮೂಹಿಕ ಪಾಲುದಾರಿಕೆಯಿಂದಾಗಿ ರಂಗಭೂಮಿಯನ್ನು ಜೀವಂತವಾಗಿಡುವಲ್ಲಿ ಅವರು ಯಶಸ್ವಿಯಾದರು. ಸಮಕಾಲೀನ ಚಿಂತನೆಗಳಿಗೆ ಹೊಂದಿಕೊಳ್ಳುವಂತೆ ಮಾಡುವಲ್ಲಿ ನಾಗಮಂಡಲ ನಾಟಕಕ್ಕೆ ಹೊಸ ಅರ್ಥ ಹಾಗೂ ಆಯಾಮವನ್ನು ತುಂಬುವಲ್ಲಿ ಸ್ವಂದನ ಬಳಗ ಯಶಸ್ವಿಯಾಗಿದೆ. ಕುರುಡವ್ಯನ ಪಾತ್ರದಲ್ಲಿ ಮಿಂಚಿದ ಜಯಶ್ರೀ ಅವರು ಎರಡನೆಯ ದಿನ ನಡೆದ ಮರಾಠಿ ನಾಟಕವನ್ನು ನೋಡಿ ಮೆಚ್ಚಿಕೊಂಡರು.

ವಿಶ್ವಾಸ್ ಸಹಸ್ರ ಬುದ್ಧೆ ನಿರ್ದೇಶಿಸಿದ ನಾಗಮಂಡಲದ ಮರಾಠಿ ರೂಪಾಂತರವೂ ಒಟ್ಟಾಗಿ ಕೃತಿಗೆ ನ್ಯಾಯವೊದಗಿಸುವಲ್ಲಿ ಯಶಸ್ವಿ ಯಾಗಿದೆ. ಮರಾಠಿಯಲ್ಲಿ ವಿಶ್ವಾಸ್ ಸಹಸ್ರಬುದ್ಧೆ ಸಾದರ ಪಡಿಸಿದ ನಾಟಕ ಬಹುಮಟ್ಟಿಗೆ ಅಭಿನಯ ಪ್ರಧಾನವಾದುದು. ರಂಗಸಜ್ಜೆ, ಸಂಗೀತ ಮುಂತಾದ ಬಾಹ್ಯ ಅಲಂಕಾರಗಳಿಗೆ ಅವರು ಪ್ರಾಶಸ್ತ್ಯ ಕೊಡದೆ ನಾಗಮಂಡಲ ನಾಟಕವನ್ನು ಆಡಿತೋರಿಸಿದರು.

ನಾಗಮಂಡಲ : ಅನಿಸಿಕೆಗಳು

-- ರೇಖಾ ಎನ್.ವಿ.

ಪ್ರದರ್ಶನ ವೈಭವಕ್ಕಿಂತ ವೈಚಾರಿಕತೆಯ ಕಡೆಗೆ ಅವರ ಗಮನವಿದ್ದಂತೆ ಕಂಡು ಬಂದಿತು. ಆರಂಭದಿಂದ ಅಂತ್ಯದ ವರೆಗೂ ಒಂದೇ ರೀತಿಯ ರಂಗ ಸಜ್ಜಿಕೆಯಿಂದಾಗಿ ನಾಟಕ ಸ್ವಲ್ಪ ಸಂವಹನದ ಸಮಸ್ಯೆಯನ್ನು ಹುಟ್ಟು ಹಾಕಿತು. ನಾಟಕವನ್ನು ಹಿಂದಿನ ದಿನ ನೋಡಿದವರಿಗೆ, ಕೃತಿಯನ್ನು ಓದಿಕೊಂಡವರಿಗೆ ಅಷ್ಟು ಗೊಂದಲವನ್ನು ಉಂಟು ಮಾಡಲಿಲ್ಲ. ಆದರೂ ಅತಿಯಾದ ಅಭಿನಯ ಪ್ರೇಕ್ಷಕರಿಗೆ ಕಥಾನಾಯಕಿ ರಾಣಿ ಬಹುಕಾಲ ಮನೆಯಲ್ಲಿಯೇ ಇರುವುದರಿಂದ ಕನಿಷ್ಠ ಮನೆಯ ಒಂದು ದೃಶ್ಯವನ್ನಾದರೂ ಮೂರ್ತರೂಪದಲ್ಲಿ ಇಡಬಹುದಾಗಿತ್ತು. ಇಲ್ಲೆಲ್ಲ ಜಯಶ್ರೀ ಅವರು ತಮ್ಮ ಸೂಕ್ಷ್ಮ ರಂಗ ಪ್ರಜ್ಞೆಯನ್ನು ನಾಟಕಕ್ಕೆ ಪೂರಕವಾಗಿ ಬಳಸಿಕೊಂಡಿದ್ದರು.

ಮರಾಠಿ ನಾಟಕದಲ್ಲಿ ಒಂದು ವಿಶಿಷ್ಟ ಅಂಶವೆಂದರೆ ಅವರು ಕೃತಿಗಿಂತ ಭಿನ್ನವಾಗಿ ನಾಟಕವನ್ನು ಮುಕ್ತಾಯಗೊಳಿಸಿದ್ದು. ನಾಗ ದಿವ್ಯದಲ್ಲಿ ಜಯ ಪಡೆದ ರಾಣಿ ಕೊನೆಗೆ ತನ್ನ ಪ್ರಿಯಕರನನ್ನು ತನ್ನ ಕೇಶರಾಶಿಯಲ್ಲಿ ಸೇರಿಸಿಕೊಳ್ಳುತ್ತಾಳೆ. ತನಗೆ ಎಲ್ಲಬಗೆಯ ಸುಖ ಸಂತೋಷಗಳನ್ನು ನೀಡಿದ ನಾಗಪ್ಪನೇ ಅವಳಿಗೆ ಮುಖ್ಯನಾಗುತ್ತಾನೆ. ಈ ನಾಟಕವನ್ನು ನಿರ್ದೇಶಿಸಿ ರಂಗ ಮೇಲೆ ತಂದ ವಿಶ್ವಾಸ ನಾಗಪ್ಪ ಮತ್ತು ಅಪ್ಪಣ್ಣನಾಗಿ ನಟಿಸಿ ತಾನೊಬ್ಬ ಉತ್ತಮ ಕಲಾವಿದ ಎಂಬುದನ್ನು ಸಾಬೀತು ಪಡಿಸಿದರು.

ನಾಗಮಂಡಲವನ್ನು ರಂಗ ಮೇಲೆ ಕತರಲು ವಿಶ್ವಾಸ ಬಹಳಷ್ಟು ಶ್ರಮಿಸಿದ್ದಾರೆಂಬುದು ನಾಟಕ ನೋಡಿದ ಯಾರಿಗೂ ಗೊತ್ತಾಗುವಂತಿತ್ತು. ಕತೆಗೆ ತಿರುವನ್ನು ಕೊಡುವ ಕುರುಡವನ್ನ ಪಾತ್ರ ಪೇಲವವಾಗಿತ್ತು. ಉಳಿದಂತೆ ನಾಟಕ ಯಶಸ್ವಿ ಎಂದೆ ಹೇಳಬಹುದು. ವಿವಿಧ ವಿದ್ಯಾರ್ಥಿಗಳು ಇದನ್ನು ಸಾದರ ಪಡಿಸಿದ್ದರಿಂದ ಸ್ವಲ್ಪ ಶಾಸ್ತ್ರೀಯವಾದ ರೀತಿಯಲ್ಲಿಯೇ ಈ ನಾಟಕ ಮೂಡಿ ಬಂತು. ಈ ಎಲ್ಲ ಮಿತಿಗಳ ನಡುವೆಯೂ ಇಬ್ಬರು ನಿರ್ದೇಶಕರು ನಾಗಮಂಡಲ ನಾಟಕದ ರಂಗ ಪ್ರಯೋಗದ ಭಿನ್ನ ಸಾಧ್ಯತೆಗಳನ್ನು ಅಭಿವ್ಯಕ್ತ ಪಡಿಸಿದ ರೀತಿ ಅರ್ಥಪೂರ್ಣವಾಗಿತ್ತು. ಕನ್ನಡಿಗರಲ್ಲದೆ ಕನ್ನಡೇತರರೂ ಗಿರೀಶ್ ಕಾರ್ನಾಡ ನಾಟಕೋತ್ಸವದಲ್ಲಿ ಬಹು ಸಂಖ್ಯೆಲ್ಲಿ ಪಾಲ್ಗೊಂಡಿದ್ದರೆಂಬುದು ಅಭಿಮಾನದ ಸಂಗತಿ. ನಿಜವಾಗಿಯೂ ಸಂಸ್ಕೃತಿ, ಸಾಹಿತ್ಯ ಜೀವಂತವಾಗಿರುವುದೇ ಈ ರೀತಿಯ ಕೊಳುಪಡೆಯಲ್ಲಿ ಗಿರೀಶ ಕಾರ್ನಾಡರ ನಾಗಮಂಡಲ ನಾಟಕದ 1989ರ ಆವೃತ್ತಿಯನ್ನು ಈ ಸಮೀಕ್ಷೆ ಆಧಾರವಾಗಿ ಇಟ್ಟುಕೊಳ್ಳಲಾಗಿದೆ.

-- ಡಾ. ಜಿ. ಎನ್. ಉಪಾಧ್ಯ, ಮುಂಬಯಿ

ಕತೆಯಾಗ್ಗೀ ಹಾಡಾಗ್ಗೀ ಯಾರೊಳಗಾದೂ ಸೇರಿಕೊಂಡು ಅಲ್ಲೇ ಉಳಿದುಬಿಟ್ಟೆ, ಅದಕ್ಕೆ ಬೇಸರವಾಗಿ ಹೊರಬರಲು ತವಕಿಸುತ್ತದಂತೆ. ಹಾಡು ಹಾಡಾಗೋದು ಕಂಠದಿಂದ ಪೂರ ಹೊಮ್ಮಿದಾಗಷ್ಟೇ. ಹಾಗೇ ಕತೆ ಕತೆಯಾಗೋದು ಕೂಡಾ ಒಬ್ಬರಿಂದೊಬ್ಬರಿಗೆ ಹರಡುತ್ತಾ ಹೋಗುವ ಪ್ರಕ್ರಿಯೆಯಲ್ಲಿ ಕತೆ ಹೇಳುವವರ ಸಾಮರ್ಥ್ಯ, ಹೇಳುವವರ ಸಂಸ್ಕಾರದಿಂದಾಗಿ ಅದರ ವಿವಿಧ ಅಯಾವು ಮಜಲುಗಳು ಅರಿವಿಗೆ ಎಟುಕಿಕೊಡಗುತ್ತದೆ. ಹೀಗೆ ತಮ್ಮ ಗೆಳೆಯ ಎ. ಕೆ. ರಾಮಾನುಜನ್‌ರಿಂದ ಕೇಳಿದ ಎರಡು ಚಾಸಪದ ಕತೆಗಳನ್ನು ಬಳಸಿಕೊಂಡು ಗಿರೀಶ್ ಕಾರ್ನಾಡರು 'ನಾಗಮಂಡಲ' ನಾಟಕ ರಚಿಸಿದ್ದಾರೆ.

'ನಾಗಮಂಡಲ' ನಮ್ಮ ಸಮಾಜ ಪಾಲಿಸಿ ಕೊಂಡು ಬಂದಿರುವ 'ಪಾತಿವ್ರತ್ಯ'ದ ಕಲ್ಪನೆಯನ್ನೇ ಪ್ರಶ್ನಿಸುತ್ತದೆ. ಸಾಂಪ್ರದಾಯಿಕ ಮೌಲ್ಯಗಳಾದ 'ತಾಯ್ತನ' 'ಪಾತಿವ್ರತ್ಯ'ಗಳನ್ನು ಮೇಲ್ದರದಲ್ಲಿ ಎತ್ತಿ ಹಿಡಿದಂತೆ ಕಂಡು ಬರುವ ನಾಟಕ ಅದಕ್ಕೆ ಸಮಾನಾಂತರವಾಗಿ ಆ ಮೌಲ್ಯಗಳನ್ನು ಪ್ರಶ್ನಿಸುವ ರೀತಿಗಳನ್ನು ಅಂತರ್ಗತಗೊಳಿಸಿ ಕೊಂಡಿದೆ. ಪುರುಷ ಪ್ರಧಾನ ರಚನೆಗೆ ಜೀವಂತ ಚಿಂತನೆಯನ್ನು ಅಭಿವ್ಯಕ್ತಿಸುತ್ತಲೇ ಅನುಭವಕ್ಕೆ ಎಟಕುವ ಅಲೋಚನೆಗಳನ್ನು, ಸಂಶಯ ಅನುಮಾನಗಳ ಬೀಜವನ್ನು ಬಿತ್ತುತ್ತದೆ. ಅತ್ಯಂತ ತುಚ್ಛವಾಗಿ ಗಂಡನಿಂದ ಪರಿಗಣಿಸಲ್ಪಟ್ಟ ನಾಯಕಿ ರಾಣಿ ದೈವತ್ವದ ಮಟ್ಟಕ್ಕೂ ಏರಿ ಬಿಡುವುದರಿಂದ ಎರಡು extremeಗಳಲ್ಲಿ ರಾಣಿಯ ಪಾತ್ರ ತೆರೆದು ಕೊಳ್ಳುತ್ತದೆ. ರಾಣಿ ಇಲ್ಲಿ ದಾಸಿ ಮತ್ತು ದೇವತೆ. ಆಕೆಯನ್ನು ಹೆಣ್ಣಾಗಿ - ಹೆಂಡತಿಯಾಗಿ ಮಾನವೀಯತೆಯಿಂದ ನೋಡಲು ಸೋಲುವ ನಾಯಕನಿಗೆ ಅವಳ ಸ್ತ್ರೀ ಸಹಜವಾದ ಆಸೆ, ಅಮಿಷ, ಹಂಬಲಗಳತ್ತ ಗಮನ ಇರದ ಒರಟುತನ, ಕಾರಣಾಂತರದಿಂದಾಗಿ ಅಪ್ಪಣ್ಣ ರೂಪದ ಹಾವಿನಿಂದಾಗಿ ರಾಣಿ ಗರ್ಭಧರಿಸುತ್ತಾಳೆ. ಬಾಳ ಒಂಟಿತನ ನೀಗಿಸಿ ಸ್ವಾಂತನಗೊಳಿಸಿದೆ. ನಾಗಪ್ಪನೇ ರಾಣಿಗಂಟಿದ ಕಳಂಕದ ಪೂರ ಕಳಚಲು ಸಹಾಯಕನಾಗುತ್ತಾನೆ. ತಾಯ್ತನದ ಒರೆಯ ಮೂಲಕ ಪಾತಿವ್ರತ್ಯವನ್ನು ಸಾಬೀತು ಪಡಿಸಿ ತನ್ನ ಸಮಸ್ಯೆಗಳನ್ನು ಬಗೆಹರಿಸಿಕೊಳ್ಳುವ ನಾಟಕ

'ಫ್ಲಾಂಟಿಸಿ' ಎಂಬ ತಿಳುವಳಿಕೆಯಿಂದ ನೋಡಿದಾಗ ಅಲ್ಲಿಯ ಸಾಧ್ಯಾ ಸಾಧ್ಯತೆಗಳೆಲ್ಲವೂ ಗ್ರಾಹ್ಯವಾದೀತು ಎಂದರೆ ತಪ್ಪಾಗಲಾರದು. ಏಕೆಂದರೆ ಸಂಬಂಧದ ಸಂದಿಗ್ಧತೆ ಉಂಟಾಗುವುದೂ ಹೆಣ್ಣು ಮತ್ತು ಮನುಷ್ಯರೂಪದ ಹಾವಿನ ಒಡನಾಟದಿಂದ.

ಪುರುಷಗಳಲ್ಲಿ ಮನಶ್ಯಾಸ್ತ್ರದಲ್ಲಿ ಹಾವು ಸಂತಾನ ಮತ್ತು Sexನ ಸಂಕೇತವಾಗಿ ಬಳಸಲ್ಪಡುವುದು ನಮ್ಮಲ್ಲಿ ರೂಢಿಯಲ್ಲಿದೆ. ಪತಿ ಅಪ್ಪಣ್ಣನನ್ನು ಕುರುಡವನ್ನ ಸೂಚನೆಯಂತೆ ತನ್ನತ್ತ ಆಕರ್ಷಿಸುವ ಪ್ರಯತ್ನದಲ್ಲಿ ರಾಣಿ - ನಾಗಪ್ಪನ ಒಟನಾಟ ಮೊಳಕೆಯೊಡೆಯುತ್ತದೆ. ಇಲ್ಲಿ ರಾಣಿಯ ಪ್ರಜ್ಞಾ ಪೂರ್ವಕವಾದ ಪ್ರಯತ್ನವಿಲ್ಲದಿದ್ದರೂ ಭಯದಿಂದ ಕ್ಷಣ ಮಾತ್ರದಲ್ಲಿ ಜರಗುವ ಕ್ರಿಯೆ ರಾಣಿಯ ಬದುಕಿನ ಮೇಲೆ ಪ್ರಭಾವ ಬೀರುತ್ತದೆ. ಚಾಸಪದ ಮೂಲದ ಕತೆಯಾಗಿ ಒಪ್ಪಿಕೊಳ್ಳಬಹುದಾದ ವಸ್ತುವನ್ನು ನಮ್ಮ ಅಧುನಿಕ ಅರಿವಿನೊಡನೆ ಮುಖಾಮುಖಿ ಯಾಗಿಸುವಾಗ ಹಲವಾರು ಮಾರ್ಪಾಡುಗಳನ್ನು ಮಾಡಿಕೊಳ್ಳುವ ಅನಿವಾರ್ಯತೆ ಇದ್ದುದರಿಂದಲೇ 'ನಾಗದಿವ್ಯ' ಒಂದು ಪವಾಡ ಸಾಧ್ಯತ್ಯವಾದ ರೀತಿಯ ಬದಲಾವಣೆಯನ್ನು ಅಪ್ಪಣ್ಣನಲ್ಲಿ ತಂದು ಬಿಡುತ್ತದೆ. ರಾಣಿಯ ಸೂಚನೆಯನ್ನು ಮನ್ನಿಸಿ ನಾಗಪ್ಪನಿಗೆ ಅವಳ ಮಗನಿಂದಲೇ ಸದ್ಗತಿಯನ್ನೊದಗಿಸುವುದರಿಂದ ರಾಣಿ - ಅಪ್ಪಣ್ಣರ ಒಟನಾಟ ಹೊಸ ಮೆರುಗನ್ನು ಪಡೆದು ನಾಟಕ ಸುಖಾಂತ್ಯವಾಗುತ್ತದೆ. ಇದು 1989ರಲ್ಲಿ ಪ್ರಕಟಗೊಂಡ ನಾಗಮಂಡಲದ ಮೊದಲ ಮುದ್ರಣದ ಮೂಲ ನಾಟಕದ ಸಾರಾಂಶ.

ಒಂದು ಸಾಹಿತ್ಯ ಕೃತಿಯಾಗಿ ನಾಟಕ ಎಷ್ಟೋ ಉತ್ತಮ ಕೃತಿಯಾಗಿದ್ದರೂ ಅದು ಜೀವಂತಿಕೆಯಿಂದ ಸಾಫಲ್ಯ ಕಾಣಲು ನಾಟಕ ಪ್ರಯೋಗ ಒಂದು ಸಾಧನ, ಯಶಸ್ವಿ ನಾಟಕ ಪ್ರಯೋಗದ ಹಿಂದಿರುವ ನಿರ್ದೇಶನದ ಚಾಕಚಕ್ಯತೆ, ನಾಟಕ ಗ್ರಹಿಸುವ ವಿಭಿನ್ನತೆಯಿಂದಾಗಿ ಒಟ್ಟು ಪರಿಣಾಮದಲ್ಲಿ ಬದಲಾವಣೆ ತರಲು ಸಾಧ್ಯ. ಇತ್ತೀಚೆಗೆ ನೋಡಿದ ಕನ್ನಡ ಮತ್ತು ಮರಾಠಿ ಭಾಷೆಯ 'ನಾಗಮಂಡಲ' ನಾಟಕದ ಪ್ರಯೋಗಗಳು ಇಂತಹ ಅನುಭವ ಮಾಡಿಕೊಟ್ಟಿತು. ನಾಗದಿವ್ಯದ ಹಂತದ ತನಕ ಒಂದೇ ರೀತಿಯಲ್ಲಿ ಮೂಡಿಬಂದ ನಾಟಕಗಳು ದಿವ್ಯದ ನಂತರದ ಪರಿವರ್ತನೆಯನ್ನು ಬಿತ್ತರಿಸುವಾಗ

ಎರಡು ಕವಲುಗಳಂತೆ ಬೇರೆಯಾಗುತ್ತದೆ. ಕನ್ನಡದಲ್ಲಿ ಬಿ. ಜಯಶ್ರೀಯವರ ನಿರ್ದೇಶನದಲ್ಲಿನ ಪ್ರಯೋಗದಲ್ಲಿ ದಿವ್ಯಗೆದ್ದು ಹೊರ ಬಂದ ನಂತರವೂ "ನಾನು ಆಕೆಯನ್ನು ಮುಟ್ಟಿಲ್ಲ! ಇದು ನನಗೆ ಗೊತ್ತಿದೆ. ಇಂಥಾ ನನ್ನ ಹೆಂಡತಿ ಗಂಭೀಣಿ ಅಂದರೆ ಆಕೆ ಪತಿವ್ರತೆ ಹೇಗೆ? ನನಗೆ ನಿಚ್ಚಳವಾಗಿ ಗೊತ್ತಿರೋ ಮಾತಿಗೆ ಬೆಲೆನೇ ಇಲ್ಲ ಅಂತಾದರೆ ಎಲ್ಲಿಯ ಸುಖ? ಎಲ್ಲಿ ಸಂತೋಷ? ಅಂತ ನಂಬಿಕೆಯನ್ನ ಕಳೆದುಕೊಳ್ಳುವ ಅಪ್ಪಣ್ಣ; 'ಹಗಲು ಹೊತ್ತಿನ ಮುಖ ಬೇರೆ, ರಾತ್ರಿಯ ಸ್ವರ್ಶ ಬೇರೆ, ಸ್ವರ್ಶವೇ ಬದಲಾಗಿ ಬಿಟ್ಟರೆ ಎಂಥಾ ಗಾಬರಿ? ಯಾರು ಯಾರು, ಯಾರು - ಯಾರು?" ಅಂಥ ಪ್ರತಿರಾತ್ರಿ ಹೆಡೆ ಎತ್ತುವ ಪ್ರಶ್ನೆಗೆ ಹೆದರುವ ರಾಣಿ ತಮ್ಮ ದಾರಿಗಳನ್ನೇ ಬದಲಾಯಿಸಿ ಬೇರೆಯಾಗುತ್ತಾರೆ.

ನಾಗದಿವ್ಯದ ನಂತರ ಕೊಂಡಾಡುವ ಸುತ್ತಲ ಜನರನ್ನು ಕಡೆಗಾಣಿಸಿ ತನ್ನ ದಾರಿಯನ್ನು ಆಯ್ಕೆ ಮಾಡಿಕೊಂಡು ಎಲ್ಲ ರೀತಿಯ ಬಂಧನ ತೊರೆದು ಹೊರ ನಡೆಯುವ ರಾಣಿ ಪುರುಷ ಪ್ರಧಾನ ಸಮಾಜದ ವಿರುದ್ಧ ಸ್ತ್ರೀ ಬಂಡಾಯದ ಪ್ರಕಟಣೆಯಂತೆ ಕಾಣುತ್ತಾಳೆ. ನಾಟಕದ ಅಂತ್ಯ ರಾಣಿಯ ಪ್ರತಿಭಟನೆಯ ರೂಪು ತಳೆಯುವುದು ಸಹನೆಗೂ ಒಂದು ಮಿತಿ ಇದೆ, ಅದನ್ನ ಮಿತಿ ಮೀರಿ ಪರೀಕ್ಷಿಸುವಾಗಿನ ಪರಿಣಾಮದ ಅಭಿವ್ಯಕ್ತಿ ಎಂದೆನಿಸುತ್ತದೆ.

ಶ್ರೀಮತಿ ಉಮಾ ಕುಲಕರ್ಣಿ ಭಾಷಾಂತರಿಸಿರುವ ಮರಾಠಿಯ ವಿಶ್ವಸ್ತ ಸಹಸ್ರಬುದ್ಧೆ ನಿರ್ದೇಶನದ ಪ್ರಯೋಗದಲ್ಲಿ ನಾಗ ದಿವ್ಯದ ನಂತರ ಅಪ್ಪಣ್ಣ ಬಾಗಿಲಿಗೆ (ತನ್ನ ಮನಕ್ಕೆ) ಹಾಕುತ್ತಿದ್ದ ಬೀಗವನ್ನು ಸಾಂಕೇತಿಕವಾಗಿ ಕಿತ್ತೊಗೆದು ಅನುರಾಗದಿಂದ ರಾಣಿಯೊಂದಿಗೆ ತನ್ನ ಮನೆಯನ್ನು ಪ್ರವೇಶಿಸುತ್ತಾನೆ. ರಾಣಿಯ ಸುಖ ಸಂಸಾರ ನೋಡಲು ಬರುವ ನಾಗಪ್ಪ ಅಸೂಯೆಯಿಂದ ಬುಸುಗುಟ್ಟಿ ವಿಷ ಕಾರುವ ಪ್ರಯತ್ನ ಮಾಡಿದರೂ ರಾಣಿಯ ಮೇಲಿದ್ದ ಪ್ರೀತಿ ಅವನ ತುಟಗಳನ್ನು ಹೊಲಿದು ಬಿಡುತ್ತದೆ. ಹೆಣ್ಣಿನ ಸೌಭಾಗ್ಯದ ಸಂಕೇತವಾದ ಕೂದಲಿನಲ್ಲಿ ತನ್ನ ಪ್ರಿಯಕರನನ್ನು ಕಾಪಿಡುವ ಯತ್ನದಂತೆ ಮಿಡಿನಾಗರ ವನ್ನು ಅಪ್ಪಣ್ಣ ಸಾಯಿಸಲು ಬಿಡದೆ ರಾಣಿ ತನ್ನ ಕೂದಲಿನ ಚೊತೆಗೇ ಸೇರಿಸಿಕೊಳ್ಳುತ್ತಾಳೆ. ಇದ್ದೂ ಇಲ್ಲದಂತೆ, ಕಂಡೂ ಕಾಣದಂತೆ ರಾಣಿಯ ಭಾವಕೋಶದಲ್ಲಿ ನಾಗಪ್ಪ ಸೇರಿ ಹೋಗುತ್ತಾನೆ.

ಕ್ಷಮೆಯಾ ಧೃತಿಶ್ರೀ ಎಂಬಂತೆ ಅಪ್ಪಣ್ಣನ ದೌರ್ಜನ್ಯವನ್ನೆಲ್ಲಾ ಮಾಘಿ ಮಾಡುವ ರಾಣಿ ಸಾಂಪ್ರದಾಯಿಕ ಚೌಕಟ್ಟುನೋಳಗೇ ಸೇರಿಕೊಂಡು ಬಿಡುತ್ತಾಳೆ. ಪುನರ್ ಮುದ್ರಣಗೊಂಡ ನಾಟಕದ ಪ್ರಕಟಣೆಯಲ್ಲಿ ಇದು ಸ್ವತಃ ಕಾರ್ನಾಡರೇ ಈ ಬದಲಾವಣೆ ಮಾಡಿದ್ದಾರೆ.

ಇದು ರಾಣಿಯ ಕತೆ ಎಂಬ ಸೂಚನೆಯನ್ನು ಗಿರೀಶ್ ಕಾರ್ನಾಡರು ನಾಟಕದಲ್ಲಿ ಕೊಟ್ಟು ಬಿಡುವುದರಿಂದ ಈ ನಾಟಕ ರಾಣಿಯ ನೆಲೆಯಿಂದ ಹೊರಟಿದ್ದು ಎಂಬ ಅಂಶ ಗ್ರಹಿತವಾದದ್ದು. ಸುಂದರಿಯಾದ ಹೆಂಡತಿ ಇದ್ದೂ ಅವಳಲ್ಲಿ ಅನುರಕ್ತವಾಗದ ಅಪ್ಪಣ್ಣ ರಾಣಿಯನ್ನು ಪಂಜರದ ಗಿಣಿಯಂತೆ ಬಂಧಿಸಿಟ್ಟು ತಾನು ಮಾತ್ರ ಸೂಳೆಯ ಒಡನಾಟಕ್ಕೆ ಮೊರೆಹೋಗುತ್ತಿದ್ದ ಸುಳುವು ನಾಟಕದ ಸಂಭಾಷಣೆಗಳ ಮೂಲಕ ತಿಳಿದು ಬರುತ್ತದೆ. ತನ್ನ ಶ್ರೀಮಂತಿಕೆಯನ್ನು ಪ್ರದರ್ಶಿಸಿಕೊಳ್ಳಲು, ತನ್ನಲ್ಲಿನ ಕುಂದುಕೊರತೆಗಳನ್ನು ಮುಚ್ಚಿಕೊಳ್ಳುವ ಪ್ರಯತ್ನ ಇದಾಗಿರಲೂಬಹುದು. ಸಮಾಜದಲ್ಲಿ ತನ್ನ ಗಂಡಸುತನ ತೋರಲು, ಹೆಂಡತಿಯೊಂದಿಗಿನ ಅಂತರ ಕಾಯ್ದುಕೊಳ್ಳಲು ಸೂಳೆಯಲ್ಲಿ ಮೊರೆ ಹೋಗುವ ಅನಿವಾರ್ಯತೆ ಅಪ್ಪಣ್ಣನಿಗೆ ದ್ವಿರಬಹುದು. ರಾಣಿ ಅಪ್ಪಣ್ಣನ ಅಂತರಂಗಕ್ಕೆ ಗೋಚರವಾದ ಸತ್ಯ ಏನೇ ಇರಲಿ ಅವರ ಸಂಬಂಧಕ್ಕೆ ಸಮಾಜದ ಅಹವಾಲಿನ ಬೆಂಬಲ ಬೇಕಾಗುತ್ತದೆ. ಸಮಾಜದ ದೃಷ್ಟಿಯಲ್ಲಿ ಸಾರ್ವಜನಿಕವಾಗಿ ಭ್ರಮೆ ಕಳೆದು ಒಂದಾಗುವ ಇವರ ಖಾಸಗಿ ಬದುಕಲ್ಲಿ ಅನುಮಾನಗಳೇ ಮೂಡದಂತೆ 'ತಾಯನ' ರಾಣಿಯ ಪಾತಿವ್ರತ್ಯಕ್ಕೆ ಸಾಕ್ಷಿಯಾಗಿ ಬಿಡುತ್ತದೆ. ರಾಣಿ - ಅಪ್ಪಣ್ಣರ ಸತ್ಯ ಪರೀಕ್ಷೆಯಂತೆ ಉಂಟಾಗುವ ಸಂದಿಗ್ಧತೆಯೇ ಸಾರ್ವಜನಿಕ ಅಹವಾಲಿನ ಸಾಧನವಾಗುತ್ತದೆ. ಅಪ್ಪಣ್ಣನ ಒರಟುತನ, ರಾಣಿಯ ಒಂಟಿತನ, ನಾಗಪ್ಪನ ಒಡನಾಟವಾಗಲೀ ಮುಖ್ಯ ಪ್ರಶ್ನೆಯಾಗದೇ ರಾಣಿ ಗಂಭೀಣಿಯಾಗುವುದೇ ನಾಟಕಕ್ಕೆ climax ದೃಶ್ಯವಾಗಿ ಇಡೀ ಪ್ರಕರಣ ರಾಣಿಯ ಆಯಾಮವನ್ನಷ್ಟೇ ತೆರೆದಿಡುವ ಉದ್ದೇಶದಂತಾಗುತ್ತದೆ. ಹಾಗಾಗುವುದೇ ನಾಟಕಕಾರ ಉದ್ದೇಶ ಕೂಡಾ. ಮೂಲ ನಾಟಕದಲ್ಲಿ ಸೂಚಿಸಿರುವ ಅಂತ್ಯ; ಜಯಶ್ರೀ ನಿರ್ದೇಶನದ ಕನ್ನಡ ನಾಟಕ ಪ್ರಯೋಗದ ಅಂತ್ಯ ಮತ್ತು ಕಾರ್ನಾಡರೇ ಪರಿವರ್ತಿಸಿದ ಅಂತ್ಯ ಹೊಂದಿದ್ದ ಮರಾಠಿ ನಾಟಕ

ಒಂದೇ ಸನ್ನಿವೇಶ ಉಂಟುಮಾಡಬಲ್ಲ ವಿಭಿನ್ನ ಪರಿಣಾಮಗಳ ಸಾಧ್ಯತೆಗಳಿಗೆ ಕನ್ನಡಿ ಹಿಡಿಯುವಂತಿದೆ.

ಶ್ರೀರಂಗರು ಹೇಳುವಂತೆ ನಾಟಕದ ಒಂದು ನಿರ್ದಿಷ್ಟ ಸಮಷ್ಟ ದ್ವಿರೂಪವನನ್ನು ವಿವೇಚಿಸಬೇಕಾದರೆ ನಿರ್ದೇಶಕ - ಮತ್ತು ನಾಟಕಕಾರರಿಬ್ಬರನ್ನು ನೋಡಬೇಕಾಗುತ್ತದೆ. ಯಶಸ್ವೀ ರಂಗ ಪ್ರದರ್ಶನದ ಗುಟ್ಟು ಯೋಗ್ಯ ನಿರ್ದೇಶನದಲ್ಲಿದೆ. ನಾಟಕಕಾರ ಒದಗಿಸುವ ಕಚ್ಚಾ ಸಾಮಗ್ರಿ ನಿರ್ದೇಶಕನಿಂದ ಸಂಸ್ಕರಿಸಲ್ಪಡುತ್ತದೆ. ಈ ಸಂಸ್ಕರಣದ ಮಟ್ಟಕ್ಕೆನುಸಾರವಾಗಿ ನಾಟಕ ಪ್ರಯೋಗವಿರುತ್ತದೆ. ನಾಟಕದಲ್ಲಿರುವ ಅರ್ಥದ ಅನೇಕ ಸ್ತರಗಳಲ್ಲಿ ಯಾವುದಾದರೊಂದು ಎಳೆಯನ್ನು ಹಿಡಿದು ನಿರ್ದೇಶಕ ನಾಟಕವನ್ನು ಅರ್ಥೈಸಲು ಹೊರಡುತ್ತಾನೆ. ಸ್ತ್ರೀ ಕೇಂದ್ರಿತ ನೆಲೆಯಿಂದ ಈ ನಾಟಕವನ್ನು ಅರ್ಥೈಸುವ ಜಯಶ್ರೀಯವರ ಪ್ರಯತ್ನವೂ ಇಂತಹದೇ ಆಗಿದೆ.

ಮೂಲ ನಾಟಕಕ್ಕೆ ನಿರ್ದೇಶಕನ ಬದ್ಧತೆ ಎಷ್ಟಿದೆ? ಎಂಬ ಯಾವತ್ತೂ ಪ್ರಶ್ನೆಗೆ 'ನಾಟಕದ ಯಶಸ್ವಿರುವುದೇ ಅದರ ವೈವಿದ್ಯಮಯ ರಂಗ ಪ್ರಯೋಗದ ಸಾಧ್ಯತೆಯಲ್ಲಿ' ಎಂದು ಕಾರ್ನಾಡರು ಉತ್ತರಿಸಿದ್ದರು. ಅವರ ನಿಲುವಿಗೆ ಪೂರಕವಾದಂತೆ ಈ ಎರಡು ಪ್ರಯೋಗಗಳು ರಂಗಸಾಧ್ಯತೆಯ ಅನುಭವ ಮಾಡಿಕೊಟ್ಟವು.

ಕನ್ನಡ ಕಲಾಕೇಂದ್ರದ ನಾಟಕೋತ್ಸವ
(ಫೆಬ್ರ 30ಂದ)

ನಾಟಕವನ್ನು ಪ್ರದರ್ಶಿಸಿದರು.

ಹಣ ದಾಹದ ಧನ ಶೇಖರ, ಬಡ ನೇಕಾರ ರಾಮದಾಸರ ಸ್ನೇಹ. ಧನ ಶೇಖರನಿಗೆ ಗೆಳೆಯನ ಬಗ್ಗೆ ಸ್ನೇಹವಿದ್ದರೂ ಗೆಳೆಯನನ್ನು ಪ್ರತಿದಿನ ನೋಡುತ್ತಿದ್ದರೂ ಆ ಭಗವಂತನ ನಿಷ್ಕಾಮ ಕರ್ಮಿಗಳ ಕರ್ಮಯೋಗಿಗಳ ಅದೀನವೆಂದು ಅರಿಯ ಅದನ್ನು ಸಾಕ್ಷಾತ್ಕರಿಸಿದ್ದೇ 'ಸಾಕಾರ' ತನ್ನ ಹಣ ಯಾತ್ರೆ ಊರವರಿಗೆ ಹಾಕಿಸಿದ ಊಟ ಯಾವುದೂ ಭಗವಂತನಿಗೆ ತನ್ನನ್ನು ಹತ್ತಿರ ಮಾಡಲಿಲ್ಲ ನಿಷ್ಕಾಮ ಕರ್ಮಿಯಾದ, ಹಾಗೂ ಕರ್ತವ್ಯ ಪಾರಾಯಣನಾದ ರಾಮದಾಸ ಹತ್ತಿರದವನು ಎಂದು ಕೊನೆಗೆ ಧನ ಶೇಖರ ಅರ್ಥಮಾಡಿಕೊಂಡ. ಪುಟಾಣಿಗಳು ಭಾಗವಹಿಸಿ ನಡೆಸಿದ ನಾಟಕೋತ್ಸವ ಪ್ರಶಂಸನೀಯ ವಾಗಿತ್ತು.

-- ರಮಾಕೃಷ್ಣ.

ಸಂಭಾಷಣೆಯಲ್ಲಿ ಬಿ. ಜಯಶ್ರೀ

ಜಯಶ್ರೀಯವರೊಡನೆ ಒಂದಷ್ಟು ಮಾತುಗಳು ನಿರ್ದೇಶಕ ಜಯಶ್ರೀ ಮರಾಠಿ ನಾಗಮಂಡಲದ ಪ್ರಯೋಗ ನೋಡಲು ಬಂದಿದ್ದು ಸಂದರ್ಭದಲ್ಲಿ ರೇಖಾ ಎನ್.ವಿ. ಮತ್ತು ಡಾ. ಗಣೇಶ ಉಪಾಧ್ಯ ಅವರೊಂದಿಗೆ ಸಂಭಾಷಣೆ ನಡೆಸಿದರು. ಅವರ ಸಾರಾಂಶವನ್ನು ನೇಸರು ಓದುಗರಿಗಾಗಿ ಇಲ್ಲಿ ಕೊಡಲಾಗಿದೆ

1) ಪುರುಷ ಪ್ರಧಾನ ವ್ಯವಸ್ಥೆಯ ವಿರುದ್ಧ ಸ್ತ್ರೀ ಬಂಡಾಯದ ಪ್ರಕಟಣೆಯಂತೆ ನಾಟಕವನ್ನು ನೋಡಲು ಕಾರಣಗಳು....?

ಜಯಶ್ರೀ : ಇಲ್ಲಿ ಕತೆಯೇ ರಾಣಿ. ರಾಣಿಯೇ ಕತೆ. ಹೆಣ್ಣಿಗೆ ಆರು ಮುಖಗಳಿರುವಂತೆ ಗಂಡಿಗೂ ನಾನಾ ಮುಖಗಳಿರುತ್ತವೆ. ಕನಸೋ ಭ್ರಮೆಯೇ ಎಂದು ತಿಳಿಯದಂತಹ ಅಪ್ಪಣ್ಣ ನಾಗಪ್ಪನೊಂದಿಗಿನ ಒಡನಾಟ ರಾಣಿಯದು. ಮನೆಗೆ ಬೀಗ ಹಾಕಿ ಒರಟು ಮಾತುಗಳು ಕಟುವಾದ ನಡುವಳಿಕೆಯ ಅಪ್ಪಣ್ಣ ಒಂದು ಕಡೆಯಾದ್ರೆ, ಸ್ವಾಂತನ ಬಯಸುವ ರಾಣಿಯ ಕಳಕಳಿ ಕಾಳಜಿ ತುಂಬಿದ ಒಟನಾಟದ ಸವಿಯುಣಿಸುವ ನಾಗಪ್ಪ ಮತ್ತೊಂದು ಕಡೆ. ಈ ಎಲ್ಲಾ ಅನುಮಾನಗಳೊಂದಿಗೇ ಒಟನಾಟದ ಪುರಾವೆಯಂತೆ ಗರ್ಭಿಣಿಯಾಗುವ ರಾಣಿ ನಾಗನ ದಿವ್ಯ ಮಾಡುತ್ತಿದ್ದಂತೆ ಸ್ವಭಾವ ವೈಪರಿತ್ಯಗಳಿಂದ ಅನುಭವಕ್ಕೆ ಬಂದ ಅಪ್ಪಣ್ಣ - ನಾಗಪ್ಪ ಬೇರೆ ಬೇರೆ ಅನ್ನೋ ಅರಿವಾಗಿತ್ತೆ "ಮುಂಜಾನೆ ಸಿಟ್ಟು - ಸಿಡುಕು, ರಾತ್ರಿ ಮುದ್ದು. ಹಗಲು ಹೊತ್ತಿನ ಮುಖ ಬೇರೆ. ರಾತ್ರಿಯ ಸ್ವರ್ತ ಬೇರೆ. ಒಂದಕ್ಕೊಂದು ಸಂಬಂಧ ಇಲ್ಲ. ಆದರೆ ಎರಡೂ ಹೊತ್ತು ಸೂತ್ರ ಮಾತ್ರ ಒಂದೇ. ಯಾಕೆ ಅಂತ ಕೇಳಬೇಡ. ಹೇಳಿದಷ್ಟು ಮಾಡು": ಅಂತ ಕೇಳಿದ್ದ ರಾಣಿಗೆ ಹುತ್ತಕ್ಕೆ ಕೈ ಹಾಕಿ ನಾಗಪ್ಪನನ್ನು ಮುಟ್ಟಿದ್ದೇ ತಡ, ಅವಳಿಗೆ ರಾತ್ರಿಯ ಸ್ವರ್ತದ ಅನುಭವ ಅರಿವಾಗುತ್ತದೆ. ಅದಕ್ಕಂದೇ ಅವಳು ದಿವ್ಯ ಮಾಡುವಾಗ conscious ಆಗಿ ನಾ ಮುಟ್ಟಿರುವ ಗಂಡಸರು ಇಬ್ಬರೇ ತನ್ನ ಗಂಡ ಅಪ್ಪಣ್ಣ ಮತ್ತು ಈ ನಾಗಪ್ಪ ಅಂತ ನಾಟಕದಲ್ಲಿ ನಾಟಕದ ಅಂತ್ಯದಲ್ಲಿ ರಾಣಿಯ ಪ್ರತಿಭಟನೆ ದನಿ ಪಡೆಯೋದು ಸಹನೆಗೂ ಒಂದು ಮಿತಿ ಇದೆ. ಅದನ್ನು ಮಿತಿ ಮೀರಿ ಪರೀಕ್ಷಿಸುವಾಗ ಆಗುವ ಪರಿಣಾಮ.

2) ನಾಟಕದ ಮೂಲಕೃತಿಯಲ್ಲಿನ ಅಂತ್ಯ ನಾಗಪ್ಪನ ಅಂತ್ಯವೂ ಹೌದು. ನಿರ್ದೇಶಕಿಯಾಗಿ ನೀವು ಮಾಡಿಕೊಂಡಿರುವ ಮಾಪಾಳಚನೆಯಿಂದಾಗಿ ನಾಗಪ್ಪನ ಪಾತ್ರಕ್ಕೆ ಧಕ್ಕೆ ತಂದು ಕೊಟ್ಟಂತಾಗಲಿಲ್ಲವೇ?

-- ರೇಖಾ ಎನ್. ವಿ. ಮತ್ತು ಡಾ. ಉಪಾಧ್ಯಾಯ ನಾಗಪ್ಪ ಒಂದು ಜಂತು ಮಾನವೀಯವಾಗಿ ವರ್ತಿಸುವ ನಾಗಪ್ಪನ ಪ್ರಯತ್ನ ರಾಣಿಯತ್ತ ಅಪ್ಪಣ್ಣನ ಮನವೊಲಿಸುವುದು ಸುಖ ಸಂತೋಷದ ಬಾಲ್ವೆಯನ್ನು ಆಕೆಗೆ ಒದಗಿಸಿಕೊಟ್ಟು ನಾಗಪ್ಪನಿಗೆ ಅವನ ಪ್ರೀತಿ ತುಟಿಗಳನ್ನು ಹೊಲಿದು ಬಿಡುತ್ತದೆ ಕಚ್ಚಿ ವಿಷಕಾರಿ ಹಿಂಸಿಸಲೂ ಆಗದಂತಾಗುತ್ತದೆ. ಅದೇ ಮನುಷ್ಯ ರೂಪದ ಅಪ್ಪಣ್ಣ ಸದಾ ಕಾಲ ತನ್ನ ಒಂಟಿತನದಿಂದ ವ್ಯಗ್ರಿಯವಾಗಿ ವರ್ತಿಸುತ್ತಾನೆ. ಮನುಷ್ಯ ಇಳಿಯಬಲ್ಲ ಒಂದು ಮೃಗೀಯ ಸಾಧ್ಯತೆಯಾಗಿ ಅಪ್ಪಣ್ಣನ ಪಾತ್ರವನ್ನು ನೋಡಿದ್ದೇನೆ. ನಾಟಕದ ಒಂದೊಂದು ಪಾತ್ರಕ್ಕೂ ತಮ್ಮದೇ ಆದ ಕತೆ ಇರತ್ತೆ. ನಾಗಪ್ಪನ ಅತಂತ್ರ ಸ್ಥಿತಿಯ ಬಗ್ಗೆ ಕೇಳಿದಿರಿ ಅದು ನಾಗಪ್ಪನ ಕತೆ. ನನ್ನ ಮುಟ್ಟಿಗೆ ಈ ನಾಟಕ ರಾಣಿಯ ಕತೆ. ಇಲ್ಲಿ ಕತೆಯೇ ರಾಣಿ. ರಾಣಿಯೇ ಕತೆ.

3) ನೀವು ಮಾಡಿಕೊಂಡಿರುವ ಮುಕ್ತಾಯ ದಿಂದಾಗಿ ನಾಗಮಂಡಲದ ಪೂರ್ತಿಯಾಗಿದೆಯೇ ಎಂಬ ಅನುಮಾನ ಪ್ರೇಕ್ಷಕರಲ್ಲಿ ಮೂಡುವು ದಿಲ್ಲವೇ?

ನಾಗರಾಧನೆ ಅಂದ್ರೆ ಸಂತಾನಪೇಕ್ಷೆಯಿಂದ ಮಾಡೋದು. ಹಾಗೆ ತಾಯಿಯಾಗುವ ಸೂಚನೆಯಿಂದಲೇ ಒಂದು ಮಂಡಲ ಅಥವಾ circle ನಮ್ಮ ಮುಟ್ಟಿಗೆ ಪೂರ್ತಿಯಾದಂತೆ.

4) ಕಾರ್ನಾಡರ ನಾಟಕಗಳಲ್ಲಿ ಬರುವ ಪವಾಡಗಳನ್ನು ನೀವು ಅರ್ಥೈಸುವ ಅಥವಾ ಗ್ರಹಿಸುವ ಬಗ್ಗೆ ತಿಳಿಸಿಕೊಡ್ತೀರಾ?

ರಾಣಿ, ನಾಗ ದಿವ್ಯ ಮಾಡಿದ ಹಾಗೆ ಸುತ್ತ ನೆರೆದ ಜನ ಪವಾಡ - ಪವಾಡ ! ನೀನು ಸಾಮಾನ್ಯ ಹೆಣ್ಣಲ್ಲ ಅಂತ ಅವಳ ಮೇಲಿದ್ದ ಅಪವಾದದ ಹೊರೆಯನ್ನು ಕಳಚಿ ದೈವತ್ವಕ್ಕೆ ಏರಿಸಿಬಿಡ್ತಾರೆ. ರಾಣಿಯನ್ನು dominate ಮಾಡುತ್ತಿದ್ದ ಅಪ್ಪಣ್ಣ ಅತ್ಯಂತ submissive ಆಗಿ ಕಾಲಗೆರಗುತ್ತಾನೆ. ಅಪ್ಪಣ್ಣನಲ್ಲಿ ಒಮ್ಮಿಂದೊಮ್ಮೆಗೆ ಆಗುವ ಬದಲಾವಣೆಯನ್ನು ಕಾರ್ನಾಡರು 'ಪವಾಡ' ಅಂತ ಕರೆದಿರಬಹುದು. ಅವ್ರೆ ನನ್ನ ಗ್ರಹಿಕೆಯಮಟ್ಟಿಗೆ ಸ್ವರ್ತಗಳು ಬೇರೆ ಅಂತ ರಾಣಿಗೆ ಗೊತ್ತು, ತನ್ನಿಂದ ರಾಣಿ ಬಸಿರಾಗಿಲ್ಲಾಂತ ಅಪ್ಪಣ್ಣನಿಗೂ ಗೊತ್ತು.

ಅದ್ರೆ ಈ ದಿಡಿರ್ ಬದಲಾವಣೆಯ ಅಪ್ಪಣ್ಣನ ಇನ್ನೊಂದು ಮುಖ ಕೂಡಾ ಸೋಗ್ಯಾಕಾಗಿರಬಾರದು? ಇದೂ ಒಂದು ನಾಟಕ. ಈ ಬದಲಾವಣೆ ಅವನ ಸ್ವಭಾವಕ್ಕೆ ವಿರುದ್ಧವಾದ ಒಂದು Momentary phase ಅಂತೋ ನನಗಿನ್ನಿಸೋದು

5) ನಾಟಕದ ಸಮಕಾಲಿನತೆಯ ಬಗೆಗಿನ ತಮ್ಮ ಅಭಿಪ್ರಾಯ?

ಗಂಡು - ಹೆಣ್ಣಿನ ಸಂಬಂಧ ಹೇಗೆ ನಿರಂತರವೋ ಹಾಗೆ ಈ ಸಂಬಂಧ ದಲ್ಲಿನ ಸಂಕೀರ್ಣತೆಗಳೂ ನಿರಂತರ.

6) ಕುರುಡವ್ವನ ಪಾತ್ರಕ್ಕೆ ನೀವು ಯಶಸ್ವಿಯಾಗಿದ್ದೀರಿ ಅ ಪಾತ್ರದ ಚೌಕಿತ್ಯ ?

ಕುರುಡವ್ವ ಹುಟ್ಟು ಕುರುಡಿಯಾದ್ರೂ ಅವಳದು ಅತೀಂದ್ರಿಯ ಗ್ರಹಿಕೆ. ತನ್ನೊಳಗಿದ್ದ ಕಣ್ಣಿಂದ ಅವಳಿಗೆಲ್ಲವನ್ನು ಗ್ರಹಿಸುವ ಸಾಮರ್ಥ್ಯ ಇದೆ. ತನ್ನ ಸ್ವರ್ತದಿಂದಲೇ ರಾಣಿಯ ಸೌಂದರ್ಯವನ್ನು ಕಾಣಬಲ್ಲಳು. ಹೆಚ್ಚೆಯ ಸಪ್ಪಳದಲ್ಲಿ, ಗೆಜ್ಜೆಯ ದನಿಯಲ್ಲಿ ಅದು ಗಂಡಿನದೇ ಹೆಚ್ಚೆ ಅಂತ ಗ್ರಹಿಸಬಲ್ಲಳು. ಆದ್ರೆ ರಾಣಿ ಕಣ್ಣಿದ್ದೂ ಕುರುಡಿ ಎಂಬಂತೆ ಏನು ಪ್ರಯೋಜನ ?

ನಾಟಕದ ಸಂಭಾಷಣೆಯಿಂದಲೇ ಹೇಳಬಹುದಾದರೆ "ಪಾತಾಳದ ಆಳದಿಂದ, ಜಕ್ಕಣಿ ಬಾವಿಯ ಒಡಲಿನಿಂದ ಎಲ್ಲಿಲ್ಲಿಂದಲೋ ಹಂಬಲ ತಮ್ಮ ತಮ್ಮ ಕಂಬಳಿಯ ತನಕ ಚಾಚಿದರೆ, ಯಾವುದೋ ಲೋಕದ ಬಯಕೆ ಹೀಗೆ ಕತ್ತತಲ್ಲಿ ಸದ್ದಿಲ್ಲದೆ ನುಗ್ಗಿ ಬಂದರೆ ಕಣ್ಣಿಗೆ ದೃಷ್ಟಿಯಿದ್ದು ಏನು ಪ್ರಯೋಜನ? ಹಾಗಾಗಿ, ರಾಣಿ - ಅಪ್ಪಣ್ಣ ಕಣ್ಣಿದ್ದೂ ಕಾಣಲಾರದ ಪಾತ್ರಗಳು. ಇಡೀ ನಾಟಕಕ್ಕೆ ಒಂದು ತಿರುವನ್ನು ಕೊಡೋದೇ ಕುರುಡವ್ವನ ಪಾತ್ರ. ಕಣ್ಣಿಗೆ ಬೀವ ತುಂಬುವ ನೋಟ ಇರದ ಪಾತ್ರಕ್ಕೆ ಬೀವಂತಿಕೆ ತರಲು ಮುಖದ ಹಾವ ಭಾವ, ನಡೆ, ಕೈ ತಿರುಚುವಂತಹ ಪ್ರಯತ್ನವನ್ನು ಕರಗತ ಮಾಡಿಕೊಳ್ಳುವುದು ಅನಿವಾರ್ಯವಾಯ್ತು. ಅದರಂತೆ ಕುರುಡವ್ವನ ಪಾತ್ರವನ್ನು ನನ್ನೊಳಗೆ ಬಿಟ್ಟುಕೊಂಡೆ.

7) ನಾಟಕದ ಮೊದಲ ಪ್ರದರ್ಶನ ಆದದ್ದು ಯಾವಾಗ? ಎಷ್ಟು ಪ್ರದರ್ಶನ ನಡೆದಿದೆ ?

ಗಿರೀಶ ಕಾರ್ನಾಡರಿಗೆ ಜ್ಞಾನ ಪೀಠ ಪ್ರಶಸ್ತಿ ಬಂದ ನಂತರ 'ಸ್ವಂದನ' ತಂಡದಲ್ಲಿ ಈ ನಾಟಕ ನಾನು ನಿರ್ದೇಶಿಸಿ ಪ್ರದರ್ಶಿಸುತ್ತಿದ್ದೇನೆ. ಇದು ಎಂಟನೇ ಪ್ರದರ್ಶನ. ಹಿಂದೆ ನಾನು ಶಂಕರ್‌ನಾಗ್ ತಂಡದಲ್ಲಿ ಕುರುಡವ್ವನಾಗಿ ಅಭಿನಯಿಸುತ್ತಿದ್ದೆ.

8) ಶಂಕರ್‌ನಾಗ್ ನಿರ್ದೇಶನದ 'ನಾಗಮಂಡಲ' ಹೇಗಿತ್ತು ?

ಕಾರ್ನಾಡರ ನಾಟಕಕ್ಕೆ ಬದ್ಧವಾದ ಪ್ರದರ್ಶನ ವಾಗಿತ್ತು. ಕುರುಡವ್ವನ ಪಾತ್ರಧಾರಿಣಿ ಯಾಗಪ್ಪೇ ನಾನಾಗಿ ತೊಡಗಿಕೊಂಡಿದ್ದ ರಿಂದ ಮಿಕ್ಕ ಪಾತ್ರಗಳತ್ತ ಗಮನ ಹರಿಸಿರಲಿಲ್ಲ. ಅದ್ರೆ ನಿರ್ದೇಶಕಿಯಾಗಿ ಪ್ರತಿಯೊಂದು ಪಾತ್ರ ಅಲ್ಲಿನ ಒಂದೊಂದು ಮಾತುಗಳೂ ಕತೆಗೆ ಪೂರಕವಾದ ಸಂಗತಿಗಳನ್ನ ತೆರೆದಿಡುತ್ತಾ ಹೋಗುತ್ತದೆ ಎಂದೆನಿಸತೊಡಗಿದೆ.

AN E-MAIL FROM VISHWAS SAHASRABUDDE

-- Rekha

Since it was impossible to have a chat with Vishwas an attempt was made to get his views about Nagamandala play through E-mail. Vishwas's prompt reply is published here as a complementary to Jayashri's Conversations with Rekha and Ganesh Upadhya

I sincerely thank you for your compliments.

Q. Your play ends with a conventional and traditional note about hair being the symbol of Suhagan and all that. As a director, what has prompted you to make these changes from the original text?

A. In the original play in English, Girish Karnad has shown two versions of the end of play. (Please refer 'Nagamandal', from 'Three Plays of Girish Karnad'). In fact there are three versions. One as narrated by Katha (story), second as inspired to the Lekhak (man) as an alternative to the second one upon insistence by Jyotis (flames). We have followed the Marathi translation by Mrs. Uma Kulkarni, which is exactly as per the English one. Of course, I have not read the Kannada Nagamandal. I have opted to end the play on third version and to omit the second one. I have not made any changes from the original script.

Q. What is the contemporary relevance of the play?

A. Nagamandal is such a play, which has least indications about the time and space in which it takes place. Of course, one has to assume a certain frame of time and space to perform. (Remember, I have said 'least' and not 'no' indications)

The play could be performed with any time frame right from medieval times to 2500 AD. Only thing is those concepts such as - system of marriage, moral values about conduct of man and wife, basic instincts such as attraction towards opposite sex, desire to survive and procreate to maintain continual

existence of one's species - should be relevant to it.

Q. What is the significance of Kurudavva's (The blind lady's) role in the play?

A. Kurudavva is an interesting character. It serves more than one purpose in the play. She appears to me like a bird that eats the fruit to satisfy its hunger but in the process spreads seeds contained by the fruit. Or like a bee or a butterfly that comes to the flower with a purpose of collecting the honey but in the process carries the pollen grains away and helps pollination. She is a part of a carefully knit system in the nature - a system wherein the members are apparently acting with a selfish motive but truly are serving others.

She appears to be helping Rani but she is actually helping herself - just like the bird or the bee.

She is mother of Kalu (Kappanna) and perhaps wants Kalu to remain her son forever. That is why she is literally sitting on his back. But it cannot be that way. As she herself met somebody, somebody is bound to meet Kalu and he is going to go away with that somebody albeit by deserting his mother, if it means that! She refuses to accept this rule of nature and hence her predicament in second act.

Q. Have you seen the original Kannada production?

A. No. I have not seen Kannada Nagamandal. But I would love to see it. In fact, I would love to see any performance of Nagamandal by any group, just to see how different it is from that of ours.

Q. What are your views about the extent of liberty a director can take to deviate from the text?

A. This is a very tricky question. It is said that the greatest offence that a director can commit is to add to what the author has written (and the greatest offence that an author can commit is to tell what the director should do!)

However it is also expected and welcome if a director can interpret a particular play in a different way. Girish Karnad himself has suggested three possibilities of ending the play. Why? Could it be so because he felt that all these three are plausible?

It is not possible to state the exact extent to which the director can take the liberty. However, a good play always leaves many possibilities, which could be worked on during performance. Take the case of Jyotis (Flames), Katha (Story), Lekhak (Man). These characters are with unlimited possibilities of further adding colours to themselves and to the play. I have not really succeeded in exploiting these opportunities. May be I could use Jyotis a little but I wish I could use Katha and Lekhak more effectively.

I thank you once again for your keen interest.

Sincerely,
Vishvas

ರಸ್ತೆಗಳು ಕೂಡವಲ್ಲಿ

ರಸ್ತೆಗಳು ಕೂಡುತ್ತವೆ ಇಲ್ಲಿ
ಹೊತ್ತನ್ನು ಗೊತ್ತು ನುಂಗಿ ಸಾಗುವ ದಾರಿಯಲಿ
ಹಗಲೆಲ್ಲಾ ಓಡಾಡುತ್ತವೆ ಭ್ರಮೆ,
ರಾತ್ರಿ ಬೆಳಗುತ್ತವೆ. ಕನಸುಗಳ ಮನೆ.
ನಿನ್ನೆಯತನಕ ಪ್ರೀತಿಸುತ್ತಿದ್ದವರ ಮುಖಮುದ್ರೆ
ಕಣ್ಣುಗುಡ್ಡೆಯ ಸಮೀಪದ ಓಣಿಯ ಅಳಿದು
ಓಡಾಡುತ್ತಿವೆ ರಸ್ತೆಗಳು ಕೂಡವಲ್ಲಿ
ಹಗಲು ರಸ್ತೆಯ ಮೈಮೇಲೆ
ಕನಸುಗಳ ಸಾಲುಸಾಲು
ಅಲ್ಲಲ್ಲಿ ನಡೆಯುತ್ತವೆ ಅಪಘಾತ
ಮುಖ ಜಜ್ಜಿಕೊಳ್ಳುವ ಇವುಗಳ ಒಡಲೊಡೆದು
ಬರುವ ಬಿಕ್ಕಳಕೆಯ ಪ್ರತಿಧ್ವನಿಗೆ ಕಂಪಿಸುವ
ರಸ್ತೆಯಲಿ ದಾರಿಯುದ್ದಕ್ಕೂ ತಟ್ಟಿ ತಡೆದು
ಸಂತ್ಯಾಸವ ಕೆಲವು ಸಿಗ್ನಲ್‌ಗಳು,
ಕನಸುಗಳ ಹರಡಿ ಮಲಗಿಹ ಭ್ರಮೆ
ದಾರಿಹೋಕರ ಹೆಜ್ಜೆ ಕದಲುವ ಮುನ್ನ
ಧರಿಸಿ ಪಾದಕ್ಕೆ ಪಾದ
ಮುಗ್ಧರಿಸಿದರೆ ಇವು
ರಸ್ತೆಯದೇನು ತಪ್ಪು ?

-- ಜಿ.ಪಿ. ಕುಸುಮ

ನಮ್ಮ ಮನೆಯ ದೀಪ

-- ಡಾ. ಹಾ.ಮಾ.ನಾ.

ನಮ್ಮ ಮನೆಯಲ್ಲೊಂದು ಪಾರಿಜಾತದ ಹೂವು ಅರಳುತ್ತಿದೆ. ಹೌದು, ನನ್ನ ಹಾಗೂ ವಸುಂಧರೆಯ ಮುದ್ದಿನ ಮಗು, ಅಲ್ಲ ಮಗಳು ರಮಾ, ನಮ್ಮ ಪಾಲಿಗೆ ಪಾರಿಜಾತದ ಹೂವೆ! ಅಷ್ಟೇ ಕೋಮಲ ಅವಳು. ನಾವೂ ಹಾಗೆಯೇ ನೋಡಿಕೊಂಡು ಬಂದಿದ್ದೇವೆ. ಆ ಹೂವನ್ನು, ಅವಳ ಬಗ್ಗೆ ನನಗಿಂತ ಸ್ವಲ್ಪ ಕಟುವಾಗಿ ವರ್ತಿಸಿದರೂ ವಸುಂಧರೆಯ ಪ್ರೀತಿ ನನ್ನ ಪ್ರೀತಿಗೇನೂ ಕಡಿಮೆಯಾದುದಲ್ಲ ಎಂಬುದು ನನಗಿಗ ಅರ್ಥವಾಗಿದೆ.

ರಮಾ, ತಾಯಿಯಂತೆಯೇ ಕುಳ್ಳಿ ಎಂಬುದೇನೋ ನಿಶ್ಚಿತ. ಸಮಯ ಸಿಕ್ಕಿದಾಗಲೆಲ್ಲಾ ನಾನೂ ವಸುಂಧರೆಯೂ, ರಮಾ ಯಾರಂತೆ ಎಂಬ ಬಗ್ಗೆ ವಿಪುಲವಾದ ಚರ್ಚೆ ಮಾಡುತ್ತೇವೆ. ನಾನೇನೂ ಸಾಮಾನ್ಯಕ್ಕೆ ಬಿಡುವವನಲ್ಲ. ಎಷ್ಟೋ ಬಾರಿ ಸೋತು ಸುಮ್ಮನಾಗಿದ್ದಾಳೆ ಅವಳು. ಆದರೆ ಆ ವಿಚಾರದ ಚರ್ಚೆ ಇನ್ನೂ ನಿಂತಿಲ್ಲ.

“ನೋಡಿ, ಬೇರೆ ವಿಚಾರ ಬೇಡ, ರಮಾ ನನ್ನ ಹಾಗೇ ಕುಳ್ಳಿಯಾಗುತ್ತಾಳೆ.” ನನಗೂ ಗೊತ್ತು, ಅವಳು ನನ್ನ ಹಾಗೆ ಉದ್ದವಾಗಿ ಬೆಳೆಯುವುದಿಲ್ಲವೆಂದು. ಆದರೂ ಕೇಳುತ್ತೇನೆ : “ಹಾಗೆಂದು ಯಾವ ಆಧಾರದ ಮೇಲೆ ಹೇಳುತ್ತೀಯೋ?”

ವಸುಂಧರೆ ಹೇಳುತ್ತಾಳೆ, ಕಣ್ಣಿನಲ್ಲೊಮ್ಮೆ ಕುಡಿಮಿಂಚು ಹಾರಿಸಿ “ಉದ್ದವಾಗಿ ಬೆಳೆಯುವ ಹೆಣ್ಣು ಮಕ್ಕಳಿಗೆ ಬೆರಳುಗಳು ನೀಳವಾಗಿರುತ್ತವೆ. ನಮ್ಮ ರಮಾಳ ಬೆರಳು ನೋಡಿ, ಎಷ್ಟು ಪುಟ್ಟದಾಗಿದೆ.”

ಇದೇನೋ ಹೊಸ ಸಿದ್ಧಾಂತ, ನಾನು ದುವರೆಗೂ ಕೇಳಿಲ್ಲ ಆದರೂ ಅವಳ ಮಾತಿಗೆ ಸುಮ್ಮನಾಗುತ್ತೇನೆ. ಅವಳು ನಗುತ್ತಾ ತನ್ನ ಗೆಲುವಿಗೆ ಪತಾಕೆ ಹಾರಿಸುತ್ತಾಳೆ. ಅಷ್ಟರಲ್ಲಿ ನಾನು ಉಸರುತ್ತೇನೆ... ಅವಳಿಗೆ ಕೇಳಿಸದ ಹಾಗೆ. “ಸದ್ಯ, ಎತ್ತರದಲ್ಲಿ ತಾಯಿಯ ಹಾಗಿದ್ದಾಳೆ. ಬಣ್ಣದಲ್ಲಿ ಹಾಗಿದ್ದರೆ ದೇವರೇ ಗತ್ತಿ!” ಇಂಥಾ ಮಾತು ಬಹುಬೇಗ ಅವಳಿಗೆ ಕೇಳಿಸುತ್ತದೆ. ಮತ್ತೆ ಮಾತಿಲ್ಲದೆ ಓರೆಗಣ್ಣಿನಲ್ಲಿ ನೋಡಿ ಮೌನಿಯಾಗುತ್ತಾಳೆ. ಆಗ ನನಗಂತೂ ಇಲ್ಲದ ಉತ್ಸಾಹ ಬರುತ್ತದೆ.

“ಯಾರಂತೆ ಇದ್ದಾಳೆ ರಮಾ?”

ಆ ದಿನ ಇನ್ನೊಮ್ಮೆ ಆ ಪ್ರಶ್ನೆ ಬರುವುದಿಲ್ಲ ಅವಳಿಂದ. ವಸುಂಧರೆ ಚೊಚ್ಚಲು ಒಸರಿಯಾಗಿದ್ದಾಗ ಮಗು ಗಂಡಾಗಿದ್ದರೆ ಎಂದು ಕೊಳ್ಳುತ್ತಿದ್ದ ದಿನವೂ. ಅವಳೇನು ಬಯಸಿದ್ದಳೋ

ನಾನಾಗ ಕೇಳಲಿಲ್ಲ. ಕೇಳಿದ್ದರೆ ಬಹಳ ಸ್ವಾರಸ್ಯವಾದ ಉತ್ತರ ಬರುತ್ತಿತ್ತು. ನನಗೆ ಗೊತ್ತು. ಅಂಥ ಉತ್ತರ ಕೊಡುವುದರಲ್ಲಿ ನಮ್ಮ ಮನೆಯ ದೊಡ್ಡ ಕುಳ್ಳಿ ತುಂಬ ಜಾಣೆ.

ಮಗು ಹುಟ್ಟಿ ಮೂರು ತಿಂಗಳಾದ ಮೇಲೆ ವಸುಂಧರೆ ಆ ಕುಲುಕುಲು ನಗುವನ್ನು ತನ್ನ ಸೊಂಟದ ಮೇಲೆ ಕೂರಿಸಿಕೊಂಡು ಬಂದಾಗ ನನ್ನ ಹಿಂದಿನ ಬಯಕೆ ಪೂರ್ಣವಾಗಿ ಮರೆತು ಹೋಗಿತ್ತು. ಹೆಣ್ಣಾದರೇನು? ಗಂಡಾದರೇನು? ಮನೆಗೊಂದು ಮುದ್ದಾದ ಮಗುವನ್ನು ತಂದಿದ್ದಳು.. ಮೋಹದ ಮಡದಿ. ಮಲ್ಲಿಗೆ ಹೂವು ಬೇಕೆಂದಾಗ ಕೋಲು ಮಲ್ಲಿಗೆಯೇನು? ಚಿಪ್ಪರಮಲ್ಲಿಗೆಯೇನು? ಹೆಚ್ಚು ಕಡಮೆ ಎಲ್ಲಾ ಒಂದೆ. ಒಂದೆ ಸೋಂಪು; ಒಂದೆ ಕಂಪು.

ಮಗು ರಮಾ ಮನೆಗೆ ಬಂದ ಮೊದಲ ದಿನಗಳಲ್ಲಿ ಕೈಯಲ್ಲಿ ಎತ್ತಿಕೊಳ್ಳುವುದಕ್ಕೆ ಹೆದರಿಕೆಯಾಗುತ್ತಿತ್ತು. ಎಲ್ಲಿ ಜಾರಿ ಹೋಗುವುದೋ ಎಂದು ವಸುಂಧರೆ ಮಾತ್ರ ಬಹಳ ಸುಲಭವಾಗಿ ಅತ್ತಿತ್ತ ಆಡಿಸುತ್ತಾ ಎತ್ತಿ ಇಳಿಸುತ್ತಿದ್ದಳು. ತಾಯಿಯ ಜನ್ಮ ಸಿದ್ಧ ಹಕ್ಕು, ಅದು. ಆದರೆ ಅದಕ್ಕೆ ಅವಳು ಹೆಮ್ಮೆ ಪಡುತ್ತಿದ್ದಳು. “ಅಯ್ಯೋ! ಇಷ್ಟು ಚಿಕ್ಕ ಮಗುವನ್ನೆತ್ತಿಕೊಳ್ಳಲು ಹೆದರುತ್ತೀರ! ಯಾಕಾದೀರಿ ನೀವು?” ಇದು ನನ್ನ ಮೇಲೆ ಅವಳೆಸೆಯುತ್ತಿದ್ದ ರಾಮಬಾಣ.

ಅವಳು ಒಳಗೆ ಕೆಲಸಕ್ಕೆ ಹೋದಾಗ ಮಗುವನ್ನು ಪುಟ್ಟ ರಬ್ಬರಿನ ಹಾಸಿಗೆ ಮೇಲೆ ಮಲಗಿಸಿ ‘ಆಡಿಸುತ್ತಿರಿ’ ಎಂದು ಆಜ್ಞೆ ಮಾಡುತ್ತಾಳೆ. ಏನು ಆಡಿಸುವುದು ಅಷ್ಟು ಚಿಕ್ಕ ಮಗುವನ್ನು? ಕೈಕಾಲು ಆಡಿಸಲು ಎಂದು ಆ ಕಡೆ ಈ ಕಡೆ ಒದ್ದಾಡುತ್ತಿತ್ತು. ಆ ಮಗು. ಮೃದುವಾಗಿ ತನ್ನ ತುಂಬು ಕನ್ನೆಗಳನ್ನು ಸರಿಸಿ ಹಾಲು ಆರದ ತುಟಿಗಳಲ್ಲಿ ನಗುತ್ತಿತ್ತು, ಕುಲುಕುಲನೆ ಮರೆಯಲಾರದಂಥ ಆ ಅದ್ಭುತ ನೋಟವನ್ನೆ ನಾನು ಕಣ್ಣರಳಿಸಿ ನೋಡುತ್ತಾ ಕುಳಿತಿರುತ್ತಿದ್ದೆ. ತಾಯಿ ಬೇಕೆಂದಿರಿಸಿದಾಗ ಮಗುವೇ ಅತ್ತು ಕರೆಯುತ್ತಿತ್ತು. ಮಗುವಿನ ಕಡೆಗೆ ಬಂದ ತಾಯಿ ಮತ್ತೊಮ್ಮೆ ನನ್ನನ್ನು ಅವಳ ಮಾತಿನ ಬಾಣದಲ್ಲಿ ಸಿಕ್ಕಿಸುತ್ತಿದ್ದಳು. “ಏನಪ್ಪೆ ಇದು? ಒಂದು ಮಗುವನ್ನು ಸುಮ್ಮನಿರಿಸಲು ಬರುವುದಿಲ್ಲ.”

ಕಣ್ಣಿನಲ್ಲಿ ನಗುತ್ತಿದ್ದಳು, ತುಂಟ ಹುಡುಗಿ ನನ್ನ ಅವಸ್ಥೆಯನ್ನು ನೋಡಿ. ನನಗನಿಸುತ್ತಿತ್ತು. ‘ಎಂಥ’ ಹುಡುಗಿಯವಳು? ಅರ್ಥವಿಲ್ಲದ

ಮಾತನಾಡುತ್ತಾಳೆ. ಈ ಮಗುವಿಗೂ ಈ ಮಾವನ ಮಗಳಿಗೂ ಏನು ವ್ಯತ್ಯಾಸವೇ ಇಲ್ಲ’ ಆ ಮಾತು ಇಂದಿಗೂ ಹಾಗೆಯೇ ಸತ್ಯವಾಗಿ ಉಳಿದಿದೆ. ವಸುಂಧರೆಗೆ ಮಗುವಿನ ತಾಯಿಯಾಗಿ ಎರಡೂವರೆ ವರ್ಷಗಳಾಗಿದ್ದರೂ ಇಂದಿಗೂ ಅವಳು ಮಗುವಾಗಿಯೇ ಇದ್ದಾಳೆ. ಮಗುವಿನಂತೆಯೇ ಆಡುತ್ತಾಳೆ, ಹಾಗೆಯೇ ನಡೆಯುತ್ತಾಳೆ.

ಅವಳ ಮುಗ್ಧತೆಯನ್ನೇ ಕುತೂಹಲದಿಂದ ನೋಡುವ ನಾನು ಹೇಳುತ್ತೇನೆ:

“ಏನು ಮಗುವಿನಂತೆ ಆಡುತ್ತೀಯೆ?”

“ಹೌದು ಮತ್ತೆ, ನಮ್ಮಮ್ಮನಿಗೆ ನಾನೆಂದೂ ಮಗುವೆ”

ಏನು ಹೇಳಬೇಕು ಇಂಥ ಮಾತಿಗೆ? ಇಂಥವೇ ನೂರಾರು ಮಾತಾಡುತ್ತಾಳೆ ದಿನವೂ. ಮದುವೆಯಾದ ಹೊಸದರಲ್ಲಿ ಅವಳಿಗೆ ತುಂಬ ತೊಂದರೆ ಕೊಡುತ್ತಿದ್ದವಂತೆ. ಅವೆಲ್ಲ ನೆನಪಿದೆ, ಆದರೆ ಹೇಳಲಾರೆ. ಆ ನೆನಪುಗಳನ್ನು ವಸುಂಧರೆಯೇ ತುಂಬಾ ಸ್ವಾರಸ್ಯವಾಗಿ ಹೇಳುತ್ತಾಳೆ. ಅವಳು ದಿನವೂ ಅಳುತ್ತಾ ಕುಳಿತಿಟ್ಟುದೂ ಉಂಟಂತೆ. ಇಂಥವೇ ದಿನಗಳು ಮುಂದೆಲ್ಲ ಬಂದರೆ ತಾನು ಬಾಳಬೇಕಾದ ವರ್ಷಗಳನ್ನೆಲ್ಲಾ ಈ ಮನೆಯಲ್ಲಿ ಹೇಗೆ ಕಳೆಯಲಿ ಎಂದು ದಿನವೆಲ್ಲ ಯೋಚನೆ ಮಾಡುತ್ತಿದ್ದಳಂತೆ. ಮದುವೆಯಾದಮೇಲೆ, ಮಕ್ಕಳಾದಮೇಲೆ ಸಂಸಾರ ಬೆಳೆದು ತೊಂದರೆ ಹೆಚ್ಚಾಗಿ, ಗಂಡಸಿನ ಸಿಡುಕು ಮತ್ತೆ ಹೆಚ್ಚಾಗುತ್ತದೆ ಎಂದು ಯಾರೋ ಅವಳಿಗೆ ಹೇಳಿದ್ದರಂತೆ. ಚೊಚ್ಚಲು ಸಂಭ್ರಮಕ್ಕೆ ಅವಳು ತವರುಮನೆಗೆ ಹೋಗುವಾಗ ಈ ಮಾತು ನೆನಪಾಗಿ ದಾರಿಯುದ್ದಕ್ಕೂ ವರೌನವಾಗಿ ಕಣ್ಣೀರು ಕರೆದಿದ್ದಳಂತೆ...

ಇದರಲ್ಲಿ ಎಷ್ಟೆಲ್ಲವನ್ನು ನಂಬಬೇಕೋ ನನಗೆ ತಿಳಿಯದು. ಆದರೆ ರಮಾ ಮನೆಗೆ ಬಂದಮೇಲೆ ನನ್ನ ಬಾಳಿಗೆ ಬೆಳೆದಿಂಗಳು ತರುವಳೆಂದು ನಂಬಿದ್ದೆ ಎಂದು ವಸುಂಧರೆ ಹೇಳುವ ಮಾತಿನಲ್ಲಿ ನನಗೂ ಪೂರ್ಣ ಸಮ್ಮತಿ. ಆಮೇಲೆ ನಾನು ಬಹಳ ಬದಲಾಯಿಸಿದ್ದೇನೆಂದು ಈಗ ನನಗೂ ಅರ್ಥವಾಗುತ್ತಿದೆ. ವಸುಂಧರೆಯ ಬಾಳಿನಲ್ಲಿ ಒಂದು ಆಸೆ, ಧೈರ್ಯ ಮೂಡಿಸಿದ ರಮಾ ನನ್ನ ಬಾಳಿಗೂ ಒಂದು ಹೊಂಗೆದನಸಿನ ಉಯ್ಯಾಲೆ ಕಟ್ಟಿದ್ದಾಳೆ. ಇವೆಲ್ಲಾಕ್ಕೂ ಮಿಗಿಲಾಗಿ ನನಗೂ ಅವಳಿಗೂ ನಡುವಿನ ಸೇತುವೆಯಾಗಿದ್ದಾಳೆ.

ಇನ್ನೆರಡು ವರ್ಷಗಳಾದ ಮೇಲೆ ನಾವಿಬ್ಬರೂ ರಮೆಯೆದುರು ಈಗಿನಷ್ಟು ಸರಸಮಾಡುವುದು ಸಾಧ್ಯವಾಗದೇ ಹೋದರೂ ಮದುವೆಯ ಮೊದಲ ದಿನಗಳಿಗಿಂತ ಹೆಚ್ಚಾಗಿ, ಈಗ ಮಗುವಾದ ಮೇಲೆ ನಾವು ಹತ್ತಿರಾಗಿದ್ದೇವೆ; ಹೊಂದಿಕೊಂಡಿದ್ದೇವೆ.

ನಮ್ಮಿಬ್ಬರ ಬಾಳುವೆಯ ಬಳ್ಳಿ ಹೂಬಿಟ್ಟ ಪಾರಿಜಾತವೇ ನಮ್ಮಿಬ್ಬರ ಒಲುಮೆಗೆ ಬೆಸುಗೆಯಾಗಿದೆ; ಜೀವನದ ಸಾರವಾಗಿದೆ. ಹಾಗೆಂದೇ ನನ್ನ ಮತ್ತು ವಸುಂಧರೆಯ ಕಣ್ಣುಗೊಂಬೆಗಳಲ್ಲಿ ಯಾವತ್ತೂ ಈ ಪುಟ್ಟ ಮಗಳ ಚಿತ್ರವೇ ತೇಲುತ್ತಿರುತ್ತದೆ. ಅವಳು ನಡೆಯುವಲ್ಲಿ ನಾವೂ ನಡೆಯುತ್ತಿದ್ದೇವೆ. ಅವಳು ನಗುವಲ್ಲಿ ನಾವೂ ನಗುತ್ತಿದ್ದೇವೆ.

ಎಂಥ ವಾಟಗಾತಿ ನಮ್ಮ ರಮಾ? ನಮ್ಮಿಬ್ಬರನ್ನೂ ಅವಳು ಆಡಿಸುತ್ತಿದ್ದಾಳೆ. ಪುಂಗಿಯ ಎದುರಿನ ಹಾವಿನಂತೆ ನಾವೂ ಅವಳ ಎಲೆಬಾಳಿನ ಪುಂಗಿಯ ನಿನಾದಕ್ಕೆ ಮೈಮರೆತು ನರ್ತಿಸುತ್ತಿದ್ದೇವೆ.

ನನ್ನ ಮನೆಗೆ ಬಂದ ಮೇಲೆ ವಸುಂಧರೆ ಮಗುವಿನೊಡನೆ ತವರಿಗೆ ಹೊರಡುವಾಗ ನನಗೆ ತುಂಬ ಬೇಸರವಾಗುತ್ತದೆ. ದುಃಖವಾಗುತ್ತದೆ. ನನ್ನ ಹೃದಯದ ಬೇರನ್ನೇ ವಸುಂಧರೆ ತನ್ನೊಂದಿಗೆ ಕಿತ್ತುಕೊಂಡು ಹೋಗುತ್ತಿದ್ದಾಳೆನೋ ಎನಿಸುತ್ತದೆ. ದಾರಿಯ ಕೊನೆಯಲ್ಲಿ ಗಾಡಿ ಬಹಳ ದೂರ ಹೋಗಿ ಕಣ್ಮರೆಯಾಗುವ ತನಕ ಅವರನ್ನೇ ನೋಡುತ್ತಿರುತ್ತೇನೆ. ಪುಟ್ಟ ಮಗು ಕೈಯಾಡಿಸುತ್ತ ತಾಯಿ ತೊಡೆಯೇರಿ ಪಯಣ ಬೆಳೆಸುವ ಚಿತ್ರವನ್ನೇ ಮನದಲ್ಲಿ ಮೂಡಿಸಿಕೊಂಡು ಮತ್ತೆ ಅವರು ಮನೆಗೆ ಬರುವ ತನಕ ದಿನ ಕಳೆಯುತ್ತಿರುತ್ತೇನೆ.

ಪಾರಿಜಾತದ ಹೂವು, ಆ ಹೂವನ್ನು ಹೊತ್ತು ನನ್ನ ಆಸರೆಯಲ್ಲಿ ಬೆಳೆಯುತ್ತಿರುವ ಎಳೆಯ ಪಾರಿಜಾತದ ಗಿಡದ ಮೇಲೆ ಕುಳಿತ ಪಾರಿವಾಳದ ಹಕ್ಕಿ ಮನೆಯಲ್ಲಿ ಇಲ್ಲದ ಮೇಲೆ ಹೇಗೆ ಆ ಮನೆಯಲ್ಲಿ ದಿನಗಳೆಯಬೇಕು? ಎಲ್ಲಿ ಹೋದರೆ ಎಲ್ಲಿ ಬಂದರೆ ಅಲ್ಲಿ ಅವರದೇ ನೆನಪು. ನನ್ನ ಪುಟ್ಟ ಮರಿ ಹೊಸಲು ಹತ್ತಿ ಇಳಿಯುವ ಸಾಹಸ, ತಾಯಿಯ ಸೆರಗಿನ ಮರೆಯಲ್ಲಿ ನೈತ್ಯಗೈಯುವ, ಸೊಬಗು ನೂರೊಂದು ಚಿತ್ರ ನೆನಪಿನ ಹಾಳೆಗಳ ಮೇಲೆ ಉರುಳುಗುತ್ತಿರುತ್ತವೆ.

ತೊದಲು ಮಾತಾಡುತ್ತಾ ತಾಯಿಯ ಬಳಿಯಿಂದ ತಂದೆಯ ಬಳಿಗೆ, ತಂದೆಯಿಂದ ತಾಯಿ ಬಳಿಗೆ ಅಲೆದಾಡುತ್ತಾ ಮನೆ ತುಂಬ ಜೀವತಂದಿದ್ದಾಳೆ ರಮಾ. ಈ ಜೀವನ, ನನಗಾಗಲಿ ವಸುಂಧರೆಗಾಗಲಿ ಸುಖದ ಆಗರವಾಗೇನೂ ಇಲ್ಲ. ದುಃಖದ ಸೆರಗಿನಲ್ಲಿ, ಕಹಿಯಾದ ನೆನಪಿನಲ್ಲಿ, ನೋವಿನ ನೂರು ದಾರಿಗಳಲ್ಲಿ ನಾವಿಬ್ಬರೂ ನಡೆಯುತ್ತಿದ್ದೇವೆ. ಇಂಥ ಜೀವನದಲ್ಲಿ ನನಗೆ ಒಂದು ಆಸೆಯನ್ನು ಮಾರ್ಮಿಕವಾಗಿ ಅವಳು ಪಾಠ ಕಲಿಸಿ ಶಾಂತಿಯ ಮೂಲಮಂತ್ರವನ್ನು ಬೋಧಿಸುವ ಮಹಾ ಗುರುವಾಗಿದ್ದಾಳೆ.

ನಮ್ಮಿಬ್ಬರ ಪಾಲಿಗೂ ರಮಾ ಗುರುವೆ !

ಬೆಳಗ್ಗೆ ಐದು ಗಂಟೆಗೆ ಎದ್ದು, ಸಂಜೆ ಎಂಟರ ತನಕ ದುಡಿಯುವ ವಸುಂಧರೆ ರಾತ್ರಿ ಹಾಸಿಗೆಗೆ

ಬಂದಾಗ ರಮೆಯನ್ನು ಎದೆಯ ಮೇಲೆ ಕೂರಿಸಿಕೊಂಡು ಅವಳ ನಗುವನ್ನೇ ನೋಡುತ್ತಿರುತ್ತಾಳೆ. ಮೂಲೆಯಲ್ಲಿ ಕುಳಿತು ಬರೆಯುವ ನನಗೆ ತಾಯಿ ಮಕ್ಕಳು ಚಿರಂತನವಾದ ಸ್ತೂರ್ತಿಯಾಗಿದ್ದಾರೆ.

ರಮಾ ಬೆಳೆಯುತ್ತಾ ಬಂದ ಹಾಗೆಲ್ಲಾ ವಸುಂಧರೆಗೆ ಕೆಲಸಗಳು ಹೆಚ್ಚಾಗುತ್ತಿವೆ. ನನ್ನ ಕೆಲಸವೂ ಮೊದಲಿನ ಹಾಗೆ ಸುಲಿತಲಾಗಿ ನಡೆಯುತ್ತಿಲ್ಲ. ಅವಳು ಎಲ್ಲಿ ಹೋಗುತ್ತಾಳೆ, ಏನು ಮಾಡುತ್ತಾಳೆ ಎಂದು ಅವಳಮೇಲೆ ಕಣ್ಣೆತ್ತಿ ಇರಬೇಕು. ಮನೆಯ ಬಿಡುವಿಲ್ಲದ ಕೆಲಸಗಳಲ್ಲೂ ಕಾಲಕಾಲಕ್ಕೆ ಸರಿಯಾಗಿ ಅವಳ ಕೆಲಸ ಮುಗಿಸಬೇಕು. ರಮಾ ಇಂದಿಲ್ಲ ನಾಳೆ ಬೆಳೆದು ದೊಡ್ಡವಳಾದಮೇಲೆ ವಸುಂಧರೆಯನ್ನು ಕೂರಿಸಿ ಅವಳೇ ಕೆಲಸ ಮಾಡಿಯಾಳು. ಆದರೆ ನನಗೆ ಈ ಸುಖ, ಈ ನೆಮ್ಮದಿ, ಕೈತುಂಬಿದ ಕೆಲಸಗಳಲ್ಲೂ ದೊರಕುವ ಆಹ್ಲಾದ ಆಗ ಇನ್ನೆಲ್ಲಿ ಬಂದಾವು ?

ಈ ದಿನಗಳೆಲ್ಲ ಆಗೊಂದು ಕನಸಾಗಿ ಉಳಿದಾವು "ಏನಯ್ಯಾ, ಯಾರಿಗೂ ಹುಟ್ಟಿದ ಮಗುವೊಂದು ನಿನಗೆ ಹುಟ್ಟಿದೆಯೇ?" ಎಂದು ನನ್ನ ಗೆಳೆಯರೆಲ್ಲ ಅಣಕಿಸುತ್ತಾರೆ. "ರಮಾ ಹುಟ್ಟಿಸದ್ದು ನೀವು ಮನೆಯಲ್ಲಿಯೇ ಇರುವಂತೆ ಮಾಡಿ ಕಾಲಕಾಲಕ್ಕೆ ಊಟ ನಿದ್ದೆಗೆ ಅವಕಾಶ ಕಲ್ಪಿಸಿದ್ದಾಳೆ" ಎಂದು ವಸುಂಧರೆ ಪ್ರಶಂಸಿಸುತ್ತಾಳೆ. ಯಾರ ಮಾತು ನಿಜ ? ರಮಾ ಹುಟ್ಟುವ ಮುನ್ನ ನಮ್ಮ ಮನೆಯಲ್ಲಿ ಕಾಲು ಕಟ್ಟಿರಲಿಲ್ಲ. ಮೂರು ಘಂಟೆಗೆ ಊಟ. ಮನಸ್ಸು ಬಂದಾಗ ನಿದ್ದೆ. ಈಗ ಹಾಗಿಲ್ಲ. ರಮಾ ಊಟಕ್ಕೆ ಹೋಗ ಬೇಕಾದರೆ ಜೊತೆಗೆ ಅಣ್ಣನಿಲ್ಲದಿದ್ದರೆ ಆಗುವುದಿಲ್ಲ. ಅವಳ ಪಕ್ಕದಲ್ಲಿ ನಾನೇ ಕುಳಿತುಕೊಳ್ಳಬೇಕು. ಎಲ್ಲಾದರೂ ಹೊರಗೆ ಹೊರಟರೆ 'ಎಲ್ಲಿಗೆ ?' ಎನ್ನುತ್ತಾಳೆ. ತಾನು ಬರುತ್ತೇನೆಂದು ಹಟ ಹಿಡಿಯುತ್ತಾಳೆ. ಇಲ್ಲದಿದ್ದರೆ "ಹೋಗ ಬೇಡ, ಇಲ್ಲೇ ಇರು. ನನಗೆ ಚಿತ್ರ ಬರೆದುಕೊಡು, ಗಾಡಿ ಮಾಡಿಕೊಡು" ಎಂದೆಲ್ಲಾ ಹೇಳುತ್ತಾ ಅಂಗಿಯ ಕೊನೆ ಹಿಡಿದು ನಿಲ್ಲಿಸುತ್ತಾಳೆ. ರಾತ್ರಿ ನಾನು ಬರುವುದು ತಡವಾದರೆ ಅವಳು ಕೇಳುತ್ತಾಳಂತೆ "ಕತ್ತಲಾಯಿತ್ತಾ, ಅಣ್ಣ ಇನ್ನು ಹೇಗೆ ಬರುತ್ತಾರೆ?" ಎಂದು.

ರಮೆಯ ಮಾತು ನನಗೆ ಸಂಗೀತದಷ್ಟೇ ಸಂತೋಷ ಕೊಡುತ್ತದೆ. ಆ ತೊದಲು ಮಾತು ನನಗೇನೋ ಅರ್ಥವಾಗುವುದಿಲ್ಲ. ಆದರೆ ವಸುಂಧರೆ ಉಬ್ಬಿನಿಂದ ತನಗೊಳ್ಳಗೇ ಅರ್ಥವಾದ ಹಾಗೆ ಮಗಳ ಮಾತನ್ನೆಲ್ಲ ವಿವರಿಸಿ ಹೇಳುತ್ತಾಳೆ. ಅವಳೊಡನೆ ಚರ್ಚೆಮಾಡಲಾರದೆ, ಅವಳು ಹೇಳಿದ್ದಕ್ಕೆಲ್ಲಾ 'ಹೂಂ' ಎಂದು ತಲೆಯಾಡಿಸುತ್ತೇನೆ. ವಸುಂಧರೆ ಅರ್ಥಮಾಡಿ ಹೇಳಿ ವಿವರಿಸುವ

ಮಾತಿಗಿಂತ ಏನೂ ತಿಳಿಯದ ರಮೆಯ ತೊದಲು ಮಾತೇ ನನಗೆ ಪ್ರಿಯವೆನಿಸುತ್ತದೆ ಮನೆಗೆ ಬಂದು ಮಾತಾಡುವವರೆನ್ನೆಲ್ಲ ತುಂಬ ಗಮನವಿಟ್ಟು ನಿರೀಕ್ಷಿಸಿ ಅವರು ಹೋದಮೇಲೆ ಅದೇ ಮಾತನ್ನು ಹೇಳಲು ಪ್ರಯತ್ನಿಸುತ್ತಾಳೆ.

ನಾನು ಅವಳನ್ನು ಒಮ್ಮೊಮ್ಮೆ 'ರಾಮೀ' ಎಂದು ಕರೆಯುತ್ತೇನೆ. ವಸುಂಧರೆ 'ರಮಾ' ಎಂದು ಕರೆಯುತ್ತಾಳೆ. ಅವಳ ಹೆಸರು 'ರಮಾಮಣಿ'

ಆದರೂ ನಿನ್ನ ಹೆಸರೇನೆಂದು ಕೇಳಿದರೆ ಹೇಳುತ್ತಾಳೆ... ತಾಯಿಯ ಮಗಳು 'ರಮಾ'. ಅಂಗತೂ ವಸುಂಧರೆ ಆನಂದದಿಂದ 'ನೋಡಿ, ನನ್ನ ಮಗಳನ್ನು' ಎಂದು ಕೂಗಾಡಿ ಅವಳನ್ನು ಬಾಚಿ ತಬ್ಬಿಕೊಳ್ಳುತ್ತಾಳೆ. 'ಅಣ್ಣ ತುಂಬ ಕಿಟ್ಟಿವರಲ್ಲೇನು, ರಮಾ?' ಎಂದು ಕೇಳುತ್ತಾಳೆ. ತೇಲುಗಣ್ಣಿಂದ ನನ್ನ ಕಡೆ ನೋಡುತ್ತಾ. ಅದಕ್ಕೆ ರಮಾ, "ಹೌದು. ಚಿತ್ರ ಬರೆದುಕೊಡುವುದಿಲ್ಲ. ಕಿಟ್ಟಿವರು" ಎನ್ನುತ್ತಾಳಂತೆ; ಮುಯ್ಯಿಗೆ ಮುಯ್ಯಿ ತೀರಿಸಲು ನಾನು ಕೇಳುತ್ತೇನೆ, 'ಮಾಮಿ ಕಿಟ್ಟಿವರಲ್ಲವೇ, ರಮಾ?' ಆಗ ರಮಾ ಅವಳೊಡನೆ ನೋಡುತ್ತಾಳೆ ತುಂಬುಗೆನ್ನೆ ಸರಿಸಿ. 'ಮಾಮಿ' ಎಂಬ ಮಾತೊಂದು ನನಗೆ ಅರ್ಥವಾಗುತ್ತದೆ. ವಸುಂಧರೆ ವಿವರಿಸುತ್ತಾಳೆ 'ಮಾಮಿ ಒಳ್ಳೆಯವರು ಹಪ್ಪಳ ಕೊಡುತ್ತಾರೆ.'

ದಿನಗಳೆಲ್ಲಾ ಹೀಗೆ ಕಳೆದುಹೋಗುತ್ತಿವೆ. ರಮಾ ನೀಡುವ ಸಂತೋಷ ನಮ್ಮಿಬ್ಬರಿಗೆ ಮಾತ್ರವಲ್ಲ, ನಮ್ಮ ಮನೆಯ ಮೊದಲನೆಯ ಮೊಮ್ಮಗಳು ಅವಳು ಮನೆಯವರಿಗೆಲ್ಲ ಕೈಗೊಂಬೆ! ಮನೆಯ ಒಕ್ಕಲು ಮಕ್ಕಳೆಲ್ಲ ಬಂದು ನಮಗಿಂತ ಮೊದಲೇ ಅವಳನ್ನು ಮಾತಾಡಿಸುತ್ತಾರೆ. ಅಜ್ಜ, ಅಜ್ಜಿ, ಚಿಕ್ಕಪ್ಪ, ಅತ್ತೆ ಎಲ್ಲರಿಗೂ ಅವಳು ಸೊಗವೆ, ಎಲ್ಲರ ಬಾಯಿಲ್ಲೂ ರಮಾ, ರಮಾ.

ಅವಳು ಅವರಿಗೆಲ್ಲ ಅಷ್ಟು ಹೊಂದಿಕೊಂಡಿಲ್ಲ. ಆದರೆ ನಾನು ವಸುಂಧರೆ ಇಬ್ಬರೂ ಹೊಂದಿಕೊಳ್ಳುತ್ತೇವೆ. ತಾಯಿ, ತಂದೆ ಎಂಬ ಮಾತಿನಿಂದ ನಾನು ಹೀಗೆ ಹೇಳುತ್ತಿಲ್ಲ. ನಿಜವಾಗಿಯೂ ರಮಾ ಅಷ್ಟು ಚಿಕ್ಕ ಹುಡುಗಿಯಾದರೂ ನಮ್ಮಿಬ್ಬರ ಜೊತೆ ಬೆಳೆಸಿದಷ್ಟು ಸಲಿಗೆ ಇನ್ನಾರ ಬಳಿಯೂ ಇಲ್ಲ. ಅದೇಕೋ ನಾ ಕಾಣೆ. ನಮ್ಮ ಬಳಿ ಹಾಗೆ ಆಟವಾಡುವ ಮಗು ಅವರ ಬಳಿ ಹೋದ ಕೂಡಲೆ ಸುಮ್ಮನೆ ಕುಳಿತುಕೊಳ್ಳುವುದನ್ನು ನೋಡಿ ನಮ್ಮ ತಾಯಿ ಕೇಳುತ್ತಾರೆ:

"ಏನಾದರೂ ಹೇಳಿಕೊಟ್ಟಿದ್ದೀರೇನು.... ಗಂಡ ಹೆಂಡತಿಯರು... ಜೊತೆಗೆ ಹೋಗಬೇಡ" ಎಂದು?"

ವಸುಂಧರೆ ಹೇಳುತ್ತಾಳೆ : "ಏನು ರಮಾ, ಹಾಂಗತ ಹೇಳಿಕೊಟ್ಟಿದ್ದೇವೇನು?"

ಸುತ್ತಮುತ್ತ

“ಹೂಂ” ಎಂದು ರಮಾ ಎಲ್ಲರನ್ನೂ ನಗಿಸುತ್ತಾಳೆ.

ನನ್ನ ಬಾಳುವೆಯ ಬೆಟ್ಟದಡಿಯಲ್ಲಿ ಹಸುರು ಹುಲ್ಲಿನ ತಟದ ಪೇಲೆ ಜುಳುಜುಳು ಮಂಜುಳನಾದಗೈದು ಪುಟ್ಟ ಬೆಳ್ಳಿನೋರೆಗಳ ತೊರೆಯೊಂದು ಹರಿಯುತ್ತಿದೆ. ಆ ತೊರೆಯ ಜವ್ವಿನಲ್ಲಿಯ ನಮ್ಮ ಮನೆ ಹಸುರಾಗಿದೆ. ನೂರು ಸಹಸ್ರ ನಗುವಿನ ಹೂವು ಅರಳಿ ನಿಂತುಕೊಂಡಿವೆ. ಹೂಗಿಡಗಳ ಹಿಂದೆ ಬಣ್ಣ ಬಣ್ಣದ ನವಿಲು ಬಂದು ಜಾಗರ ಮಾಡುತ್ತಿವೆ. ಗರಿಗದರಿದ ತೊರೆಯ ನಿನಾದದ ನಡುವೆ ಗಾನದ ಅಲೆಯು ತೇಲಿಬರುತ್ತಿದೆ. ಮೃದುಮಧುರವಾಗಿ ಆ ತೊರೆ ಬರುತ್ತದೆ : ಆ ಹೂವುಗಳು ಬಾಡವು, ಮಂಜುಳ ನಿನಾದ ಕರಗಿ ಹೋಗದು.

ರಮೆ, ರಮೆಯಂಥ ಮಕ್ಕಳಿರುವ ತನಕ ಎಂಥ ಬರಡು ನೆಲವೂ ಹೀಗೆ ಹಸುರಾದೀತು !

ಒಂದು ಸಲ ನೀಲಿಯಾಕಾಶವನ್ನು ಮುಟ್ಟುವ ಪಶ್ಚಿಮ ಘಟ್ಟಗಳ ತುದಿಯಲ್ಲಿ ವರ್ಣವರ್ಣದ ಮುಗಿಲುಗಳು ತೇಲುತ್ತಿದ್ದು ದನ್ನು ಕಣ್ಣರಳಿಸಿ ರಮಾ ನೋಡುತ್ತಾ ಕುಳಿತ್ತಿದ್ದಳಂತೆ ಕದಲದೆ. ಆಟವಾಡಲು ಜೊತೆಯವರಿಲ್ಲದೆ ಮಗು ಕೊರಗುತ್ತದೆ ಎಂದುಕೊಂಡ ಅಜ್ಜಿ ಬೇಗ ಬೇಗ ವಸುಂಧರೆಯನ್ನು ಕರೆದು ಹೇಳಿದರಂತೆ ! “ಮಗು ಆಟಕ್ಕೆ ಜೊತೆಗಿಲ್ಲದೆ ಕೊರುಗುತ್ತಿದೆ. ನೀನಂತೂ ಅದರ ಜೊತೆಗೆ ಮಗುವಿನ ಚಿಂತೆಯನ್ನೇ ಮರೆತು ಬಿಟ್ಟಿದ್ದೀಯೆ !”

ತುಂಟ ಹುಡುಗಿ ಸುಮ್ಮನಿರಬೇಕಾಗಿತ್ತು. ನಗುತ್ತಾ ಹೇಳಿದಳಂತೆ : ಸದ್ಯಕ್ಕಂತೂ ಆ ಯೋಚನೆಯಿಲ್ಲ. ಆದರೆ ಅವಳ ಜೊತೆಗಾಗಿ ಹುಟ್ಟುವುದರ ಜೊತೆಗೆ ಇನ್ನಾರು ಎಂಬ ಚಿಂತೆ ಹಿಡಿಯುತ್ತದೆ. ಆ ಹೊತ್ತಿಗೆ.” ಏನು ಹೇಳಬೇಕು ಈ ಮಾತಿಗೆ !

ನಿಜ, ಮಕ್ಕಳು ಬೆಳೆಯುತ್ತ ಹೋದಂತೆಲ್ಲಾ ಅವು ನಮಗೆ ನೀಡುವ ಆನಂದ ಕಡಮೆಯಾಗುತ್ತಾ ಹೋಗುತ್ತದೆ. ನಾವು ಬೆಳೆದ ಮಕ್ಕಳಿಂದ ದೂರವಾಗಿ ಆನಂದವನ್ನು ಹುಡುಕಿ ಎಳೆ ಮಕ್ಕಳನ್ನರಸುತ್ತಾ ಹೋಗುತ್ತೇವೆ.

ಆದರೆ ರಮೆಯಂಥ ಮಕ್ಕಳು ಎಷ್ಟೇ ಬೆಳೆಯಲಿ ಅವು ನಮ್ಮಗಿತ್ತ ಸುಖದ ನೆನಪೆ ಸಾಕು, ನಮ್ಮ ಬಾಳನ್ನು ಬೆಳೆಗಲಿಕ್ಕೆ. ಗಾಳಿ ಸುಯ್ಯದಿದ್ದರೆ, ಎಣ್ಣೆಬತ್ತಿ ಉಳಿದರೆ, ಯಾವ ಕಾಲಕ್ಕೂ ಇಂಥ ದೀಪಗಳು ನಮ್ಮ ಮನೆಯನ್ನು.... ಮನೆ ಮನೆಯನ್ನು.... ತಮ್ಮ ದಿವ್ಯ ಪ್ರಭೆಯಿಂದ ಕಾಂತಿಯುವನ್ನಾಗಿರಿಸುತ್ತವೆ.

ರಮಾ ನಮ್ಮ ಮನೆಯ ಅಂಥ ದೀಪ !

ಕಲಬುಗರಿ ಕನ್ನಡ ಸಾಹಿತ್ಯ ಸಂಘಕ್ಕೆ ಮುಂಬಯಿಯ ಡಾ. ಜೋಶಿ ಅವರಿಂದ ದತ್ತಿಯ ಸ್ಥಾಪನೆ

1999ರ ನಾಡಹಬ್ಬದ ಸಂದರ್ಭದಲ್ಲಿ ಖ್ಯಾತಿವೆತ್ತ ಸಾಹಿತಿಗಳಾದ ಮುಂಬಯಿಯ ಡಾ. ಜಿ. ಡಿ. ಜೋಶಿಯವರು ಮುಖ್ಯ ಅತಿಥಿಗಳಾಗಿ ಆಗಮಿಸಿ ಕನ್ನಡ ಸಾಹಿತ್ಯ ಸಂಘದಲ್ಲಿ 18-10-99ರಂದು ವಿಶೇಷ ಉಪನ್ಯಾಸವನ್ನು ನೀಡಿದರು. ಅಂದು ಅವರು ಉದಯವಾಗಲಿ ಚೆಲುವ ಕನ್ನಡ ನಾಡು ಎಂಬ ಗೀತೆಯನ್ನು ಹಾಡಿ ಕರ್ನಾಟಕದ ಏಕೀಕರಣಕ್ಕೆ ಕಾರಣೀಭೂತರಾದ ಕನ್ನಡ ಋಷಿ ಹುಯಿಲಗೋಳ ನಾರಾಯಣರಾಯನನ್ನು ಕುರಿತು ಹೆಚ್ಚಿನ ಮಾಹಿತಿಗಳನ್ನು ಒದಗಿಸಿದರು. ಹುಯಿಲಗೋಳ ಬದುಕು ಬರಹಗಳ ಸಮಗ್ರ ದರ್ಶನವನ್ನು ಜೋಶಿಯವರು ಅಂದು ಮಾಡಿಕೊಟ್ಟು ಜನಮನವನ್ನು ಹುರುಪುಗೊಳಿಸಿದರು. ಈ ಸಂದರ್ಭದಲ್ಲಿ ಡಾ. ಜಿ. ಡಿ. ಜೋಶಿಯವರು ಕನ್ನಡ ಸಾಹಿತ್ಯ ಸಂಘದ ಕನ್ನಡ ಕಟ್ಟುವ ಕೆಲಸದ ನಡೆದು ಬಂದ ದಾರಿಯನ್ನು ಗಮನಿಸಿದ ಪ್ರತಿ ವರ್ಷ ವಿಶೇಷ ಉಪನ್ಯಾಸವನ್ನು ನಡೆಸಲು ಅವರೂ ರೂ. 5000-00 (ರೂಪಾಯಿ ಐದು ಸಾವಿರ ಕೇವಲ ಮೊತ್ತದ ಚೆಕ್ ಅನ್ನು ಉತ್ತಮವಾದ ಕನ್ನಡ ಸಂಸ್ಕೃತಿಯ ಪ್ರತೀಕರಾದರು. ಹೀಗೆ ಅವರು ನೀಡಿದ ಉದಾರ ಕೊಡುಗೆಯನ್ನು ಕನ್ನಡ ಸಾಹಿತ್ಯ ಸಂಘದ ವಿಶ್ವಸ್ತ ಮಂಡಳಿಯ ಕೃತಜ್ಞತೆಗಳೊಡನೆ ಸ್ವೀಕರಿಸಿತು.

ಅ.ಉ. ಕೃಷ್ಣರಾವ್ ಸ್ಮಾರಕ ಬಹುಮಾನ ಪ್ರಕಟ

ಹೊರನಾಡ ಕನ್ನಡಿಗರಿಗೆ ಸಂಬಂಧಿಸಿದ ಅಥವಾ ಕನ್ನಡದ ಖ್ಯಾತ ಲೇಖಕರ ಕೃತಿಯನ್ನು ಇಂಗ್ಲಿಷ್, ಹಿಂದಿ ಅಥವಾ ಮರಾಠಿ ಭಾಷೆಗಳಿಗೆ ಭಾಷಾಂತರಿಸುವವರಿಗೆ ಪುಸ್ತಕ ಪ್ರಕಟಣೆಗಾಗಿ ಕರ್ನಾಟಕ ಸಂಘ ಕೊಡಮಾಡುವ ಬಹುಮಾನ ಯೋಜನೆಯ ಬಹುಮಾನಗಳು ಪ್ರಕಟವಾಗಿದ್ದು ಮೈಸೂರು ವಿಶ್ವವಿದ್ಯಾಲಯದ ಕುವೆಂಪು ಅಧ್ಯಯನ ಪೀಠದ ಪ್ರಾಧ್ಯಾಪಕ ಡಾ. ಲಕ್ಷ್ಮೀನಾರಾಯಣ ಅರೋರಾ ಅವರ ಹಿಂದಿ ಕೃತಿ 'ಕರ್ನಾಟಕ ಲೋಕ ಸಾಹಿತ್ಯ' ಹಾಗೂ ಬೆಂಗಳೂರಿನ ಲೇಖಕಿ ಶ್ರೀಮತಿ ಜ್ಯೋತ್ಸಾ ಕಾಮತ್ 'Education and Social life in Medieval Karnataka' ಅವರ ಕೃತಿಗಳನ್ನು ಬಹುಮಾನಕ್ಕಾಗಿ ಆಯ್ಕೆಮಾಡಲಾಗಿದೆ. ಅ.ಸು.

ಕೃಷ್ಣರಾವ್ ಸ್ಮಾರಕ ಪ್ರತಿಷ್ಠಾನದ ಪರವಾಗಿ ಕರ್ನಾಟಕ ಸಂಘ ಕಳೆದ ವರ್ಷದಿಂದ ಕೊಡಲು ಪ್ರಾರಂಭಿಸಿದ ಈ ಬಹುಮಾನ ಯೋಜನೆಯ 1998 ಹಾಗೂ 1999ನೇ ವರ್ಷಕ್ಕಾಗಿ ಈ ಕೃತಿಗಳನ್ನು ಆಯ್ಕೆಮಾಡಲಾಗಿದೆ. ಬಹುಮಾನವು ತಲಾ ಹತ್ತು ಸಾವಿರ ರೂಪಾಯಿಗಳನ್ನು ಹಾಗೂ ಪ್ರಶಸ್ತಿ ಪತ್ರವನ್ನು ಹೊಂದಿದೆ ಎಂದು ಕರ್ನಾಟಕ ಸಂಘವು ಪ್ರಕಟಣೆಯೊಂದರಲ್ಲಿ ತಿಳಿಸಿದೆ.

ಕರ್ನಾಟಕ ಸಂಘ, ಮುಂಬಯಿಯಲ್ಲಿ ನಾಟಕ ಪ್ರೋತ್ಸಾಹ ಯೋಜನೆ ಪ್ರಾರಂಭ

ಮುಂಬಯಿ ಕರ್ನಾಟಕ ಸಂಘ ಮುಂಬಯಿಯು ಕಳೆದ ವರ್ಷದಿಂದ ಪ್ರಾರಂಭಿಸಲು ಆಯೋಜಿಸಿದ್ದ ನಾಟಕ ಪ್ರೋತ್ಸಾಹ ಯೋಜನೆಯು ದಿನಾಂಕ 26-10-99ರಂದು ಉದ್ಘಾಟಿಸಲ್ಪಟ್ಟಿತು. ಮುಂಬಯಿಯ ಕನ್ನಡ ಕಲಾವಿದರನ್ನು ಹಾಗೂ ಕನ್ನಡಿಗರ ನಾಟಕ ಸಂಸ್ಥೆಗಳನ್ನು ಪ್ರೋತ್ಸಾಹಿಸುವ ದೃಷ್ಟಿಯಿಂದ ಪ್ರಾರಂಭಿಸಿದ ಯೋಜನೆಯನ್ನು ಸಂಘದ ಅಧ್ಯಕ್ಷ ಶ್ರೀ ಕೆ. ಜಯರಾಮ ಅಳ್ಳ ಅವರು ದೀಪ ಬೆಳಗಿಸುವ ಮೂಲಕ ವಿದ್ಯುಕ್ತವಾಗಿ ಉದ್ಘಾಟಿಸಿದರು. ಅಂದು ಯೋಜನೆಯ ಪ್ರಥಮ ನಾಟಕವಾಗಿ ಕೊಂಕಣಿ ತ್ರಿವೇಣಿ ಕಲಾಸಂಗಮದ ಕಲಾವಿದರು ಡಾ. ಪಿ.ಎನ್.ಶೆಣೈ ಅವರು ನಿರ್ದೇಶಿಸಿದ ಕೊಂಕಣಿ ನಾಟಕ 'ನಂದಾದೀಪ'ವನ್ನು ಪ್ರದರ್ಶಿಸಿದರು. ಯೋಜನೆಯನ್ನು ಉದ್ಘಾಟಿಸಿದ ಶ್ರೀ ಕೆ. ಜಯರಾಮ ಅಳ್ಳ ಅವರು ಮಾತನಾಡುತ್ತಾ ಈ ಯೋಜನೆ ಮುಂಬಯಿಯ ಕನ್ನಡಿಗರ ಸಂಸ್ಥೆಗಳಿಗೆ ಹೆಚ್ಚು ಹುರುಪು ನೀಡುವಂತಾಗಲಿ. ಮತ್ತು ಕೊಂಕಣಿ, ಕನ್ನಡ, ಕೊಡವ, ತುಳು ಮುಂತಾದ ಕನ್ನಡದ ಸೋದರೀ ಭಾಷೆಯ ನಾಟಕಗಳು ಇದರಲ್ಲಿ ಪ್ರದರ್ಶಿಸಲ್ಪಡಲಿ ಎಂದು ಹಾರೈಸಿದರು.

ಯಕ್ಷಗಾನದಲ್ಲಿ ಪ್ರವೇಶ ಪ್ರಾತ್ಯಕ್ಷಿಕೆ

ಮಧ್ಯರಾತ್ರಿಯ ಬಳಿಕ ಗಂಡುಕಲೆಯಾಗಿ ವಿಜೃಂಭಿಸಬೇಕಾದ ಯಕ್ಷಗಾನ ಇಂದು ಜಾನಪದ ಶೈಲಿಗೆ ಜಾರುತ್ತ ತನ್ನ ಔಚಿತ್ಯವನ್ನು ಕಳೆದುಕೊಳ್ಳುತ್ತಿದೆ. ಇದಕ್ಕೆ ಕಲಾವಿದರು ಪ್ರೇಕ್ಷಕರನ್ನು ಹಾಗೂ ಪ್ರೇಕ್ಷಕರು ಕಲಾವಿದರನ್ನು ದೂರುವ ಕೆಲಸವೂ ನಡೆಯುತ್ತಲೇ ಇದೆ. ನಿಜವಾದ ದೋಷವಿರುವುದು ಎಲ್ಲಿ ಎಂದು ನಿರ್ಣಯವಾಗದಿದ್ದರೂ ಯಕ್ಷಗಾನ

ಸತ್ಯಕಳೆದುಕೊಳ್ಳುತ್ತಿದೆ. ನಾವೆಲ್ಲರೂ ಇದನ್ನು ಉಳಿಸುವ ಪ್ರಯತ್ನ ಮಾಡಬೇಕು, ಎಂದು ಖ್ಯಾತ ಭಾಗವತ ಸುಬ್ರಹ್ಮಣ್ಯ ಧಾರೇಶ್ವರ ಅವರು ಅಭಿಪ್ರಾಯ ಪಟ್ಟರು. ಅವರು ಕರ್ನಾಟಕ ಸಂಘ, ಮುಂಬಾಯಿಯ ಡಾ. ಸುನೀತಾ ಶೆಟ್ಟಿ ದತ್ತಿ ನಿಧಿಯಿಂದ ಆಯೋಜಿಸಿದ 'ಯಕ್ಷಗಾನದಲ್ಲಿ ಸ್ತ್ರೀ ವೇಷ ಪರಂಪರೆ ಒಂದು ಪ್ರಾತ್ಯಕ್ಷಿಕೆ' ಕಾರ್ಯಕ್ರಮದಲ್ಲಿ ಪ್ರಾತ್ಯಕ್ಷಿಕೆಯನ್ನು ನೀಡಿ ಮಾತನಾಡುತ್ತಿದ್ದರು. ಅವರು ಮುಂದುವರಿದು ಮಾತನಾಡುತ್ತಾ ಇಂದು ವೇಷಭೂಷಣಗಳಿಂದ ಹಿಡಿದು ಎಲ್ಲವೂ ಬದಲಾಗುತ್ತಿವೆ. ಇದರಿಂದ ಹಲವಾರು ಒಳ್ಳೆಯ ಅಂಶಗಳು ಯಕ್ಷಗಾನದಲ್ಲಿ ಒಳಗೊಂಡಿವೆಯಾದರೂ ಸಾಂಪ್ರದಾಯಿಕ ಯಕ್ಷಗಾನದ ಗತ್ತುಗಾರಿಕೆ ಕಡಿಮೆಯಾಗುತ್ತಿರುವುದನ್ನು ಕಾಣಬಹುದು ಎಂದು ನುಡಿದರು. ಜೊತೆಗೆ ಅವರು ಯಕ್ಷಗಾನದಲ್ಲಿ ಬರುವ ವಿವಿಧ ಸ್ತ್ರೀ ವೇಷಗಳ ಬಗ್ಗೆ, ಅವುಗಳ ಔಚಿತ್ಯವನ್ನು ಬಗ್ಗೆ ಮಾಹಿತಿ ನೀಡಿದರು. ಧಾರೇಶ್ವರ ಜೊತೆಗೆ ಕಲಾವಿದರಾಗಿ ಶೀರಳಗಿ ಭಾಸ್ಕರ ಜೋಶಿ, ರಾಮನಾಯರಿ, ರಮೇಶ ಭಂಡಾರಿ ಮುಂತಾದವರು ಭಾಗವಹಿಸಿದ್ದರು.

ದೆಹಲಿಯಲ್ಲಿ ಕನ್ನಡ ರಾಜ್ಯೋತ್ಸವ
 'ದೆಹಲಿ ಕನ್ನಡಿಗ' ಪತ್ರಿಕೆಯ ಸಂಪಾದಕರಾದ ಬಾ. ಸಾಮಗ ಅವರು ದೆಹಲಿಯಲ್ಲಿ ನವೆಂಬರ್ 1ರಂದು ಕನ್ನಡ ರಾಜ್ಯೋತ್ಸವ ಕಾರ್ಯಕ್ರಮವನ್ನು ಉದ್ಘಾಟಿಸಿ ಕೇಂದ್ರ ಸರ್ಕಾರವು ಕರ್ನಾಟಕದ ಎಲ್ಲಾ ಯೋಜನೆಗಳಿಗೆ ಅನುಮತಿ ನೀಡಿ ಕಾರ್ಯರೂಪಕ್ಕೆ ತರಬೇಕೆಂದೂ, ಕನ್ನಡಿಗರು ಎಲ್ಲಾ ಬಗೆಯ ಭಿನ್ನ ಮತಗಳನ್ನು ಮರೆತು ಕರ್ನಾಟಕದ ಮುನ್ನಡೆಗೆ ದುಡಿಯಬೇಕೆಂದೂ, ಕರೆ ನೀಡಿದರು. ಇದೇ ಸಂದರ್ಭದಲ್ಲಿ ತಿರುಪತಿ ಸಂಸ್ಕೃತ ವಿದ್ಯಾಪೀಠದ ಕುಲಪತಿ ಡಾ. ವಿ. ಆರ್. ಪಂಚಮುಖಿ, ವಿದ್ವಾಂಸರು, ಲೇಖಕರೂ ಆದ ಡಾ. ಪಿ.ಎ. ನರಸಿಂಹಮೂರ್ತಿ, ಕೇಂದ್ರ ಸಾಹಿತ್ಯ ಅಕಾಡೆಮಿಯ ಗ್ರಂಥಪಾಲಕಿ ಶ್ರೀಮತಿ ಆರ್. ಎಸ್. ಲಲಿತ, ಪಂಚಾಬ್ ನ್ಯಾಶನಲ್ ಬ್ಯಾಂಕಿನ ಜನರಲ್ ಮ್ಯಾನೇಜರ್ ಶ್ರೀ ಕೆ. ಎನ್. ಪ್ರಥ್ವಿರಾಜ್ ಇವರು ಗಳೂ ಸಹ ಭಾಗವಹಿಸಿ ಕರ್ನಾಟಕದ ಹಿರಿಮೆಯ ಪರಿಚಯ ಮಾಡಿಕೊಟ್ಟರು. ಜವಾಹರಲಾಲ್ ನೆಹರೂ ವಿಶ್ವವಿದ್ಯಾಲಯದ ಮುಖ್ಯ ಗ್ರಂಥಪಾಲಕ ಬಿ. ನಾರಾಯಣ ರಾವ್ ಅವರು ಅಧ್ಯಕ್ಷತೆ ವಹಿಸಿದ್ದರು.

ಸೋಮಯ್ಯ ಕಾಲೇಜಿನಲ್ಲಿ ಕಾರಂತೋತ್ಸವ
 ಕನ್ನಡ ಸಾಹಿತ್ಯದ ಯುಗಪ್ರವರ್ತಕ ಬಹುಮುಖಿ ಆಸಕ್ತಿಯು, ನೇರ ನುಡಿಯ ಕೀರ್ತಿಶೇಷ ಡಿ. ಶಿವರಾಮಕಾರಂತರು ವಿಶ್ವದ ಶ್ರೇಷ್ಠ ಸಾಹಿತಿಗಳಲ್ಲಿ ಒಬ್ಬರು. ಯಕ್ಷಗಾನ ಕಲೆಗೆ ವಿಶ್ವದಲ್ಲಿ ಕೀರ್ತಿಯನ್ನು ತಂದಿತ್ತ ಮಹಾನ್ ಚೇತನರು, ಮಾನವ ಧರ್ಮದ ಧೀಮಂತ ಚಿಂತಕರು. ನೂರಕ್ಕಿಂತಲೂ ಹೆಚ್ಚು ಕೃತಿಗಳನ್ನು ಬರೆದಿರುವರು. ಕಾರಂತರ ಕಾಬಂದರಿಗಳಲ್ಲಿಯ ವಿಷಯಗಳು ಚಿಂತನ ಮಂಥನಗಳಿಂದ ಕೂಡಿದ್ದು ಸಮಾಜದ ಯಾವತ್ತು ಕ್ರಿಯೆಗೆ ಸಂಬಂಧ ಪಟ್ಟ ಮಾನವೀಯ ಮೌಲ್ಯಗಳ ವಿಚಾರದಾರೆಯಿದ್ದು ಯಾವ ಕಾಲಕ್ಕೂ ಚಿರವಾಗಿರುವಂತದ್ದು ನಡೆದಾಡುವ ವಿಶ್ವಕೋಶವಾಗಿದ್ದ ಕಾರಂತರು ಪಾಶ್ಚಾತ್ಯಲೋಕದ ಸಾಹಿತ್ಯದಿಗ್ಗಜರಿಂದ ಸ್ತುತಿಸಲ್ಪಟ್ಟ ಕನ್ನಡ ಅನರ್ಘ್ಯರತ್ನ. ಕಾರಂತರು ಬಡತನದಲ್ಲಿ ಕುಗ್ಗದೆ ಸಿರಿತನದಲ್ಲಿ ಹಿಗ್ಗದೆ ಸಮರಸದಿಂದ ಜೀವನದ ಎಡರು ತೊಡರುಗಳನ್ನು ಎದುರಿಸಿದ ಪುರುಷರು. 'ಸ್ವತಂತ್ರವಾಗಿರು, ನಿರಂಕುಶಮತಿಯಾಗಿರು, ಏನಾದರೂ ಈ ಜಗಕೆ ನೀಡುತ್ತಿರು, ಸುಮ್ಮನೆ ಹುಟ್ಟಿಸಾಯಬೇಡ' ಎಂದು, ಜ್ಞಾನ ಸಾಗರವಾಗಿದ್ದ ಈ ದಿವ್ಯತೇಜಸ್ವಿಯ ಮರಣ ವಿಶ್ವಕ್ಕೆ ತುಂಬಲಾರದ ನಷ್ಟವಾದರೂ ಅವರ ಬದುಕು ಯಶೋಗಾಢಿಯಿಂದ

ಯುವಜನಾಂಗ ಪ್ರೇರಣೆಯನ್ನು ಪಡೆದು, ಜೀವನದಲ್ಲಿ ಯಶಸ್ಸನ್ನು ಪಡೆಯಬೇಕೆಂದು ಖ್ಯಾತ ಸಾಹಿತಿ ಡಾ. ಸಂಜೀವ ಶೆಟ್ಟಿಯವರು ನುಡಿದರು. ಡಾ. ಸಂಜೀವ ಶೆಟ್ಟಿ ಅವರು ಸೋಮಯ್ಯಾ ಕಾಲೇಜು ಕನ್ನಡ ಸಂಘ ಏರ್ಪಡಿಸಿದ್ದ 1999ರ ಕಾರಂತೋತ್ಸವದ ಪ್ರಮುಖ ಉಪನ್ಯಾಸಕರಾಗಿ ಮಾತನಾಡುತ್ತಿದ್ದರು.

ಕಾಲೇಜಿನ ಉಪಪ್ರಾಂಶುಪಾಲ್ ಎಸ್. ಎನ್. ಅರಭಟ್ಟಿಯವರು ಡಾ. ಕಾರಂತರು ಮಾಡಿದ ಬಾಲವನ ಒಂದು ನವೀನ ಶೈಕ್ಷಣಿಕ ಪ್ರಯೋಗ, ಕಾರಂತರು ಎಲ್ಲ ಸಾಹಿತ್ಯ ಪ್ರಕಾರದಲ್ಲೂ ಕೈಯಾಡಿಸಿ ಕನ್ನಡ ಸಾಹಿತ್ಯ ಲೋಕವನ್ನು ಶ್ರೀಮಂತ ಗೊಳಿಸಿದ ಕನ್ನಡಾಂಜೆಯ ಹೆಮ್ಮೆಯ ಕುವರ ಎಂದು ಭಾವಪೂರ್ಣವಾಗಿ ನುಡಿದರು.

ಯಕ್ಷಗಾನ, ವಿಜ್ಞಾನ, ಪ್ರಪಂಚ, ಬಾಲಪ್ರಪಂಚ, ಕಾದಂಬರಿಗಳಿಗೆ ಡಾ. ಶಿವರಾಮ ಕಾರಂತರ ದೇಣಿಗೆ ಅಗಾಧವಾದುದು, ಸಂಚಾರ ಜೀವಿಯಾಗಿ ಅನುಭವದ ಪಕ್ಕತೆಯಿಂದ ಸಾಹಿತ್ಯವನ್ನು ರಚಿಸಿದ ಕಾರಂತರು ಜಗತ್ತಿನ ಅದ್ಭುತಚೇತನ. ಅವರ ಬದುಕು ಬರಹ ಸರ್ವರಿಗೂ ಆದರ್ಶನೀಯ ಹಾಗೂ ಸ್ಫೂರ್ತಿದಾಯಕ ಎಂದು ಸಂಘದ ಸಂಚಾಲಕ ಸಂತೋಷ ಪೂಜಾರಿಯವರು ನುಡಿದರು.

Dignitaries on the 'Sanvada' panel from L to R are C. R. Sinha, C.S. Kambar, Vittal Murthi, K. Kurtukoti, Vijay Tendulkar and Satish Alekar

Some of the scenes captured from the plays staged at the Girish Karnad Natakotsava

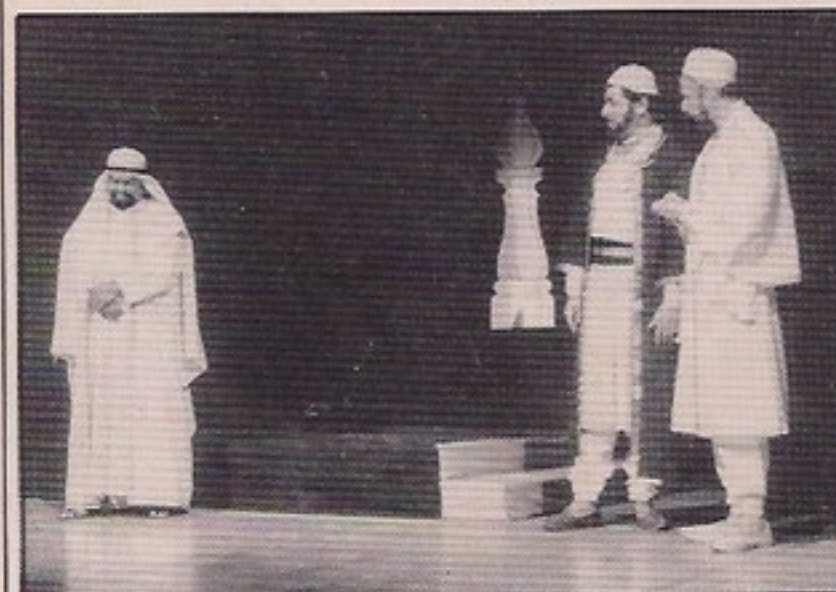
Scene from 'Nagamandala' (Marathi)

Scene from 'Yayati' (Kannada)

Two Scenes from 'Agni Jalti Hai Varsha Hoti Hai' (Hindi)

Scene from 'Tughlak' (Kannada)

Girish Karnad addressing the Gathering at 'Press Meet'